

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.

MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.

An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

FY 2079/80

5th Annual
REPORT

www.muktinathkrishi.com

VISION

कृषि अर्थतन्त्रको दिगो विकासमा टेवा पुऱ्याउने ।

To Foster sustainable development in the agricultural economy.

MISSION

कृषिलाई मर्यादित र प्रतिष्पर्धात्मक पेशा बनाई युवाहरुलाई कृषिमा आकर्षण गर्ने ।

Bringing youth back into an agriculture sector through competitiveness and well-defined (or dignified) commercialized profession

VALUES

- ग्राहक केन्द्रित Customer Focused
- लक्ष्य केन्द्रित Goal Focused
- नवीनता Innovation
- व्यावसायिकता Professionalism
- एकता Unity
- दिगोपन Sustainability

Key HIGHLIGHTS

3,00,000+
CUSTOMERS

2
R&D STATIONS

2.13x
BUSINESS GROWTH

100+
PERMANENT
EMPLOYEES

52+
AGRICULTURE
RESOURCE CENTER (ARC)

8
WAREHOUSES

100+
AUTHORIZED BUSINESS
ASSOCIATES

69
DISTRICTS
COVERED

450+
PRODUCT RANGE

175+
FARMER CAMPAIGN

Rs. 17.1 Million
PROFIT

16
NEW PRODUCTS

15
INTERNATIONAL
BUSINESS PARTNERS

83+
FARMER GROUPS

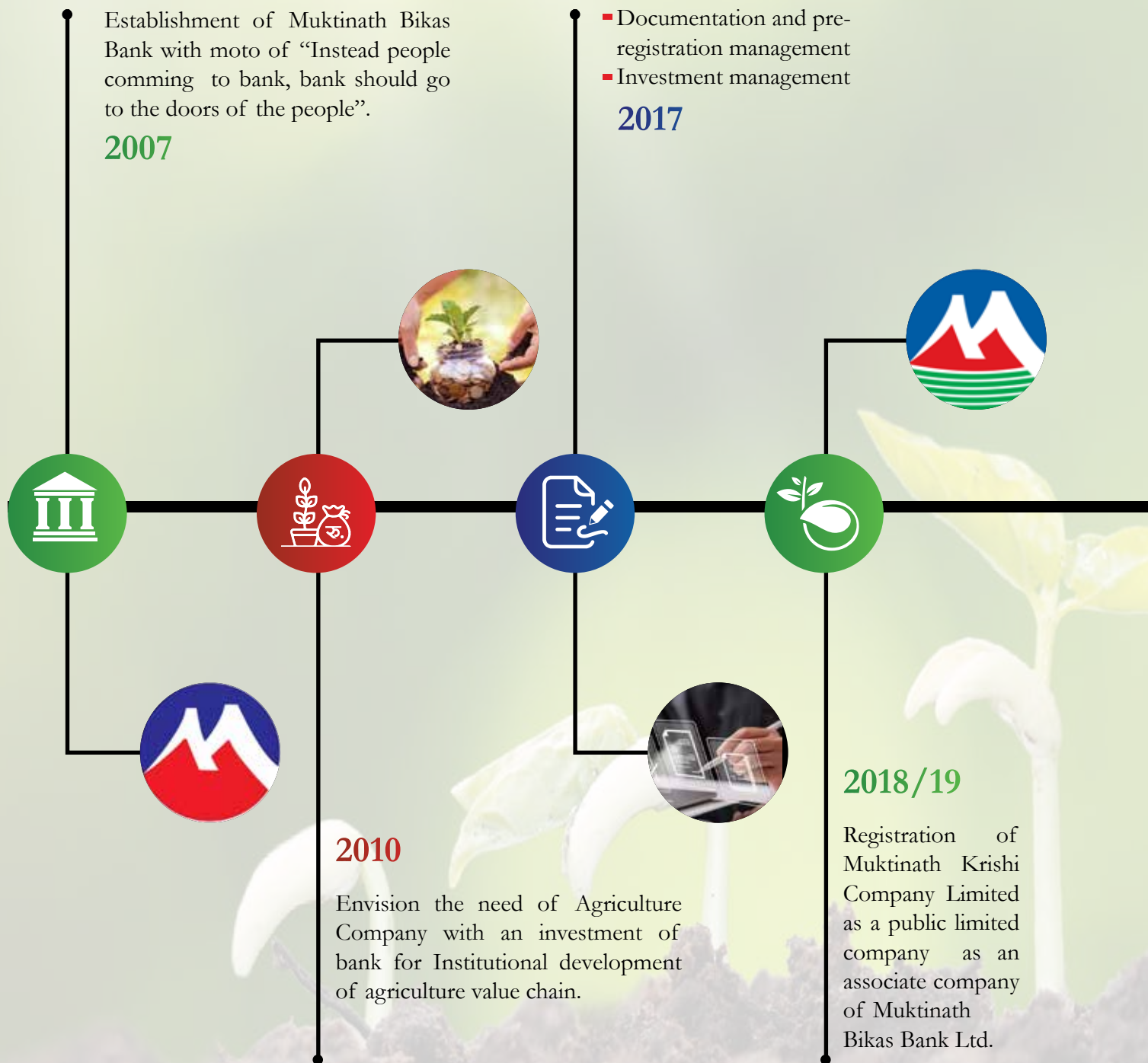

20+
NATIONAL
BUSINESS PARTNERS

163+
FARMER'S GROUP
TRAINING

Company TIMELINE

- Senior team management
- Development of local seeds and fertilizer products
- Two R&D farms development
- Business cooperation with international companies

2019/20

- Network formation/expansion
- Addition of product range
- Brand Promotion & extensive marketing
- Establishment of FEC(Farm Excellence Center)

2021/22

2020/21

- Introduction of quality products & Services
- Registration initiation for seeds & pesticides
- Market structure formation

2022/23

- Establishment of Eight Subsidiary Companies
- Establishment of Mobile App & Call Center
- Start of Voluntary Carbon Business
- Launched Vision 85
- Cooperation with six I/NGOs
- Promoting Agriculture Resource Center(ARC)
- Right share & IPO issue
- Formulation of eleven policies

विश्वको कृषि परिदृश्यः

विश्वभर व्याप्त रहेको चरम गरिबीको अन्त्य, समृद्धि स्थापना र सन् २०५० सम्ममा प्रक्षेपित ९.८ अर्ब जनसंख्यालाई खुवाउने माध्यम भनेको कृषिको दिगो विकास नै हो । तर पछिल्लो २० वर्षमा कृषि, वन र मत्स्यपालनमा विश्वव्यापी रोजगारीको हिस्सा १३ प्रतिशतले घटेको तथ्यांकहरूले देखाउदछ । एक अध्ययन अनुसार, कृषि क्षेत्रको विकास हुँदा त्यसको सकारात्मक प्रभाव अन्य अर्थतन्त्रको आयाममा चार गुणासम्म पर्ने देखाउँछ । त्यस्तै विकासोन्मुख देशहरूको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (जीडीपी) को एक तिहाइ हिस्सा ओगटेको हुनाले आर्थिक वृद्धिका लागि पनि कृषि क्षेत्रको विकास महत्वपूर्ण छ । २१ औं शताब्दीमा कृषि क्षेत्रले धेरै चुनौतीहरू जस्तै जलवायु परिवर्तन, द्वन्द्व, बालिविरुवाहरूमा रोग किराको प्रकोप र विभिन्न संक्रामक रोगहरूसँग सम्बन्धित समस्याहरूले खाद्य उत्पादनमा ह्रास आउनुको साथै आपूर्ति शृंखलामा अवरोध पुऱ्याइरहेको छ ।

विश्वका लाखौं मानिसहरूले पर्याप्त मात्रामा खान पाएका छैनन् । प्रदुषित तथा अव्यवस्थित रूपमा खाद्य बस्तु प्रयोगको कारण कुपोषण लगायतका

स्वास्थ्य संकट निम्त्याइरहेको छ । FAO को २०१८ को प्रतिवेदन अनुसार, विश्वभर भोका र कुपोषित व्यक्तिहरूको संख्या ८० मिलियन भन्दा धेरै रहेको छ, जुन नौ जना मध्ये एक जना बराबर हुन आउँछ । अर्कोतर्फ, कृषिमा आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्सको विकास र प्रयोगले समग्र कृषि मूल्य शृंखलामा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको प्रभावकारी कार्यान्वयन, श्रोतसाधनहरूको समुचित प्रयोग, कृषिमा युवाको आकर्षण इत्यादी मार्फत कृषि उत्पादन र उत्पादकत्वमा सुधार ल्याउन आवश्यक देखिन्छ ।

पछिल्लो तीन दशकमा विश्वव्यापी कृषि र खाद्य व्यापार प्रवाहको मूल्य पाँच गुणा बढेको देखिन्छ । विश्वमा युरोप सबैभन्दा ठूलो आयात र निर्यात गर्ने महादेश हो भने अमेरिका सबैभन्दा ठूलो खुद निर्यातकर्ता हो । अथाह सम्भावना हुँदाहुँदै एशिया कृषि र खाद्य उत्पादनहरूको लागि सबैभन्दा ठूलो आयातकर्ताको रूपमा रहेको देखिन्छ । त्यस्तै, संसारमा कृषि उद्योगले व्यवसायीक पारदर्शिता र दिगोपनका लागि उत्पादन लागत, आपूर्ति शृंखला र श्रम अभावको बढ्दो चुनौतीको सामना गरिरहेको छ । उपभोक्ताको आवश्यकता अनुसार

कृषि उत्पादनलाई प्रतिस्पर्धी बनाउन उत्पादन लागत घटाउनु आवश्यक छ, जसको लागि स्मार्ट खेती तथा सिँचाइ, बायोटेक्नोलजी, कृषिमा आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्सको प्रयोग लगायतका यान्त्रिकरण र प्रविधिहरूको विकास प्रमुख कारक हुन् । वर्तमान अवस्थामा कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिको लागि विविध प्रविधिहरूको प्रयोगको साथै उन्नत जातहरूको विकासमा कार्यहरू भइरहेको छ ।

पछिल्लो २० वर्षमा विश्वको हरितगृह ग्यास उत्सर्जनमा कृषिजन्य उत्पादनको योगदान १३ प्रतिशतले वृद्धि भएको पाइएको छ, जहाँ पशुपालनले मात्र ५७ प्रतिशत र धान खेतीले मात्र ९ देखि १० प्रतिशत योगदान पुऱ्याएको छ (श्रोत: FAO Statistical Handbook 2022) । विश्व जलवायु सम्मेलन (कोप २८) सम्म आइपुग्दा, कृषिबाट हुने उत्सर्जनबाट भन्दा पनि उर्जा र अन्य क्षेत्रबाट हुने उत्सर्जनले कृषि क्षेत्र र नेपालजस्ता कृषिमा आधारित अर्थतन्त्र भएका देशहरूले ठूलो समस्या भोग्नु परेको छ, भन्ने थप स्पष्ट भएको छ ।

सार्क राष्ट्रमा कृषिको परिदृश्यः

सदस्य राष्ट्रहरू (हाल अफगानिस्तान, बंगलादेश, भुटान, भारत, माल्दिभ्स, नेपाल, पाकिस्तान र श्रीलंका) बीच आर्थिक र राजनीतिक सहयोगका लागि सन् १९८५ डिसेम्बर ८ मा दक्षिण एसियाली क्षेत्रीय सहयोग सङ्गठन (सार्क) गठन भएको थियो। सार्क कृषि केन्द्र, सार्क राष्ट्रहरूले सन् १९८८ मा स्थापना गरेको पहिलो क्षेत्रीय केन्द्र हो, जसले कृषि अनुसन्धान र विकास एवम् नीति, योजना र ज्ञान व्यवस्थापनमा कार्यहरू गरिरहेको छ। त्यस्तै, दक्षिण एसियाली स्वतन्त्र व्यापार क्षेत्र (साफ्टा) सम्झौता आपसी व्यापार सहमति, वार्ता, साझा आवश्यकताको पहिचान र व्यापार समावेशीकरणका लागि सन् २००४ जनवरी ६ देखि कार्यान्वयनमा आएको थियो।

सार्कको हालको जनसंख्या १.९६ अर्ब छ भने २०३० सम्ममा २.१४ अर्ब पुग्ने अनुमान गरिएको छ जुन विश्व जनसंख्याको करीव १ चौथाई हो। सार्कभित्रका कुल जनसंख्या मध्ये ४०% भन्दा बढी शहरी क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका छन्, जसले मुख्य आम्दानीलाई खाद्यान्नको उपभोगमा खर्च गरिरहेका

छन्। (श्रोत: सार्कको वार्षिक प्रतिवेदन २०२०)। सन् २०२१ मा सार्कका देशहरूको कूल अर्थतन्त्रमा कृषि क्षेत्रको योगदान १६.७% छ, जसमा ३३.५% (अफगानिस्तान), ११% (बंगलादेश), १९.२% (भुटान), १६.८% (भारत), ५.३% (माल्दिभ्स), २१.३% (नेपाल), २२.७% (पाकिस्तान) र ८.७% (श्रीलंका) रहेको छ। विश्वको कूल निर्यात र आयातमा क्रमशः २.२७% र १.९०% योगदान रहेको भारत सबैभन्दा ठूलो अर्थतन्त्र र कृषि उपजहरूको सबैभन्दा ठूलो निर्यातकर्ता र आयातकर्ता पनि हो। नेपाल पनि भारतको शीर्ष १० निर्यात गर्ने देश भित्र पर्दछ। नेपालले भारतबाट आयात गर्ने प्रमुख कृषि सामग्रीहरूमा तरकारी, तेल, ताजा फलफूल, दाल, मसला, काजू आदि हुन्। भारतको करिव १ अर्ब ४२ करोड जनसंख्यालाई लक्षित गरी नेपालले तुलनात्मक लाभका कृषि उत्पादन र मूल्य अभिवृद्धि गरी निर्यात गर्ने प्रशस्त अवसरहरू छन्। नेपालसँग जोडिएको बिहार र उत्तर प्रदेशको मात्र ४० करोड भन्दा धेरै जनसंख्या रहेको देखिन्छ, जहाँ नेपालको लागि सबैभन्दा ठूलो अवसर लुकेर बसेको छ।

नेपाली कृषि क्षेत्रको

सामाजिक-आर्थिक अवस्था

२.९१ करोड जनसंख्या भएको देश नेपाल विश्वको अल्पविकसित देशहरू मध्ये एक हो । जसमध्ये ६०% भन्दा धेरै जनसंख्या कृषिमा संलग्न रहेको भएतापनि अधिकांश जनसंख्या व्यवसायमुखी भन्दा निर्वाहमुखी रूपमा आवद्ध रहेका छन् । कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान करीव २४.१२ % रहेको छ (कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालय २०७९/०८०) ।

नेपालको कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिको लागि हावापानी, भूगोल र अन्य विविध आधारमा पर्याप्त सम्भावना रहेको भएतापनि त्यसअनुरूप संतोषजनक प्रतिफल लिन सकिरहेको अवस्था छैन । यसको प्रमुख कारणहरूमा अपर्याप्त कृषि विकास र अनुसन्धानका कार्य तथा सेवाहरू, वित्तीय पहुँचमा कमी, समयमा गुणस्तरीय बीउ, मल, किटनाशक, औजार उपकरणहरूको उपलब्धतामा कठिनाई, बजारको माग अनुसारको उत्पादन प्रणालीको विकासमा अभाव, कृषकहरूको उत्पादनलाई खरीद सुनिश्चितता गर्ने संरचनाको अभाव, युवाहरूको पलायन, संस्थागत मूल्य श्रृंखला व्यवस्थापन प्रणालीको अभाव, नीतिगत अपर्याप्तता लगायतका रहेका छन् । बढ्दो खाद्यान्नको मागलाई पूर्ति गर्नको लागि कृषि उत्पादन क्षेत्रको विस्तार र उत्पादकत्व वृद्धि नै आजको प्रमुख आवश्यकता हो ।

विभिन्न बाधाहरूको बावजूद पनि नेपालमा कृषि क्षेत्रको दिगो विकास गर्ने प्रशस्त अवसरहरू छन् । सरकारले कृषि क्षेत्रको विकासका लागि कृषि विकास रणनीति लगायतका दर्जनौं नीतिगत दस्तावेजहरू पनि तयार गरेको छ, जसको प्रभावकारी कार्यान्वयन आजको आवश्यकता हो ।

नेपालको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा सबैभन्दा बढी योगदान कृषि क्षेत्रको भए पनि योगदानको प्रतिशत भने घट्दो

क्रममा छ । सन् १९७५ मा नेपालको कूल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान ६५ प्रतिशत थियो । तर, पछिल्लो समय समग्र कृषि अर्थतन्त्रको आकार बढ्दै गएको भएतापनि सेवा, व्यापार लगायतका क्षेत्रहरूको उल्लेख्य विकासको कारण कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान घट्दै गएको छ । नेपालको जनसंख्याको प्रकृतिलाई हेर्दा ४८.८७ प्रतिशत पुरुषहरू र ५१.१३ प्रतिशत महिलाहरू रहेका छन् जसमध्ये ५३.६१ प्रतिशत तराई, ४०.३१ प्रतिशत पहाड र ६.०८ प्रतिशत हिमाली क्षेत्रमा बसोबास गर्दछन् । यसले जनताहरू पहाडी र हिमाली क्षेत्रबाट तराइको फाँटहरूमा बसाई सार्दै गएको देखाउँछ । आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसंख्यालाई हेर्दा, ५७.३ प्रतिशत कृषि र कृषिसँग सम्बन्धित क्षेत्रमा संलग्न रहेको देखिन्छ । यसरी जनसंख्याको बनावटको हिसावमा हेर्दा सहरी र तराइको क्षेत्रबाट ग्रामीण र पहाडी क्षेत्रमा जनसंख्यालाई स्थानान्तरण गरी अर्थतन्त्रलाई चलायमान गराउनु आजको आवश्यकता हो ।

त्यस्तै निजी क्षेत्रले कृषि क्षेत्रमा गर्ने लगानी, सरकारी तथा अन्य क्षेत्रले संरचनाहरूको विकासमा गर्ने लगानीमा प्रत्यक्ष रूपमा निर्भर रहन्छ । पछिल्लो समय बाटोघाटो, बिजुली, संचार लगायतका संरचना तथा सेवाहरूको विकास र विस्तारमा उल्लेख्य प्रगति भएको छ । जसको कारण विभिन्न प्रकारका कृषि यान्त्रिकरणको विस्तारमा सहजता उत्पन्न भएको छ । साथै कृषि उपजहरूको भण्डारको लागि भण्डारण केन्द्रहरू, सिंचाई आयोजनाहरूको विकास र विस्तार भइरहेको भएतापनि त्यसको उचित व्यवस्थापन र प्रयोग पर्याप्त मात्रामा छैनन् । साथै कृषि उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी उपभोक्ताहरूलाई गुणस्तरीय खाद्यान्न प्रवर्द्धनको लागि

औद्योगिक विकास र संस्थागत बजार केन्द्रहरूको स्थापना अपरिहार्य हुन्छ । तर, त्यस्ता संरचनाहरूको विकासमा खासै प्रगति भएको छैन । त्यस्तै हाम्रो जस्तो भौगोलिक, मौसम, सांस्कृतिक लगायतका विविधता बोकेको देशमा उपभोक्ताहरूको उपभोग गर्ने शैलीमा पनि व्यापक विविधता रहेको छ भने बजार सूचना प्रणालीको विकासको साथै विद्युतिय कारोबार पनि बढ्दै गइरहेको देखिन्छ । तर बढ्दो जलवायु परिवर्तन, कृषि उत्पादनको लागत वृद्धि, गुणस्तरीय उत्पादनका साधनहरूको अभाव, अपर्याप्त प्रतिधि प्रसार लगायतका कारण सोचेअनुसारको उत्पादन र उत्पादकत्व तथा उपभोक्ताहरूको आयस्तर उल्लेख्य रूपमा बढ्न नसक्दा, गुणस्तरीय खाद्यान्नको उपभोगबाट लाखौं बच्चाहरू बन्चित भएका छन्, जसले कुपोषण, पुङ्कोपना लगायतका समस्याबाट गुञ्जिरहेका छन् भने अर्कोतर्फ अस्वस्थ तथा अनुपयुक्त तरिकाको उपभोगको कारण सुगर, प्रेसर, क्यान्सर जस्ता स्वास्थ्य समस्याहरू दिन प्रतिदिन बढ्दै गइरहेको छ ।

विश्व बैंकबाट प्रकाशित नेपाल डेभलपमेन्ट अपडेट-२०२१मा नेपालको सम्भाव्य निर्यात क्षमता ९ अर्ब २० करोड अमेरिकी डलर (करिब रु. १० खर्ब ८८ अर्ब) रहेको उल्लेख गरिएको छ । नेपालका लागि चीनमा सबै भन्दा बढी निर्यात सम्भावना रहेको छ भने भारत, अमेरिका र जापान नेपालको निर्यात सम्भावना बढी भएका देशहरूमा पर्दछन् ।

उक्त अध्ययनले नेपालमा निर्यात सम्भवना भएका वस्तुहरूमा तयारी पोशाक, अर्ध प्राशोधित खाद्य वस्तुहरू तथा पूर्ण प्राशोधित खाद्य वस्तुहरूलाई मुख्य रूपमा उजागर गरेको छ ।

कम्पनीको परिकल्पना

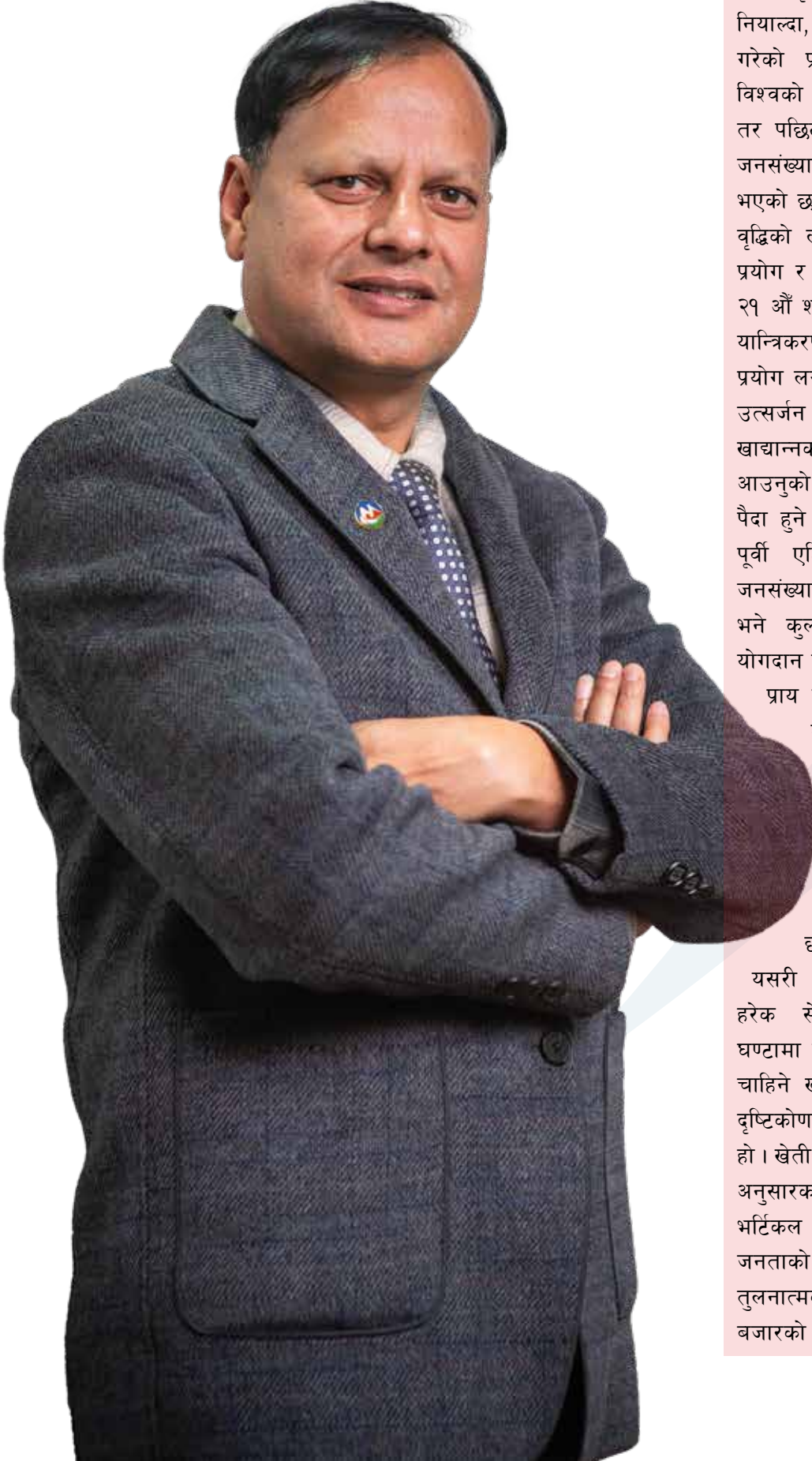
नेपालको कूल क्षेत्रफलको करिब २३ प्रतिशत भू-भाग तराई, ४२ प्रतिशत पहाड र ३५ प्रतिशत हिमाली क्षेत्रले समेटेको छ भने करिब २९ प्रतिशत क्षेत्रफलमा मात्रै खेती गरिएको छ । ७ प्रतिशत जमिन खेतीयोग्य भएर पनि खेती गरिएको छैन । सरकारी तथा विभिन्न निकायहरूले पछिल्लो समयमा सार्वजनिक गरेका तथ्याङ्क अनुसार कृषि क्षेत्रले कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा करिब २४ प्रतिशत योगदान गरेको छ भने कूल जनसंख्याको ६० प्रतिशत भन्दा बढी नागरिकहरू कृषि पेशामा प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न रहेका छन् । साथै हावापानी, भूबनोट, श्रोतसाधनको उपलब्धता, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय बजारको माग लगायतका सम्भावनाहरूको आधारमा दिगो कृषि अर्थतन्त्र विकासको प्रचुर सम्भावना देखिन्छ ।

उपरोक्त परिदृष्य अनुसार सरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट कृषिमा गरिएको लगानी अनुरूपको प्रतिफल प्राप्त हुन सकेको देखिदैन । विभिन्न अध्ययन प्रतिवेदनहरूले समग्र कृषि क्षेत्रको विकासको लागि गुणस्तरीय उत्पादनका सामाग्रीहरूको अभाव, उत्पादक र बजार बिच समन्वयको कमी, युवाहरूको कृषि क्षेत्रमा न्युन आकर्षण, संस्थागत कृषि मुल्य श्रृंखलाको विकासमा कमी, व्यवस्थित वधशालाको अभाव, निजी क्षेत्रको संस्थागत लगानीमा कमीका साथै अनुदान र सहूलियतका कार्यक्रमहरू लक्षित वर्गसम्म पुग्न नसक्नु साथै अनुदान र सहूलियतको सही सदुपयोग नहुनु आदि समस्याहरू प्रमुख चुनौतीको रूपमा देखिएका छन् । यसै परिप्रेक्षमा मुक्तिनाथ विकास बैंकले वित्तीय क्षेत्रमा कार्यहरू गर्दै गर्दा वित्तीय पहुँचले मात्र उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा टेवा पुऱ्याउन नसकिएको महसुस गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिका लागि वित्तीय संग संगै गैर वित्तीय पहुँचको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको महसुस गरी कृषि क्षेत्रमा गैरवित्तीय सेवा प्रदान गर्नको लागि मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको स्थापना भएको हो ।

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि., “कृषकसंग मुक्तिनाथ” र “उपभोक्तासंग मुक्तिनाथ” अभियान मार्फत व्यवसायीक कृषिका मुल्य र मान्यता भित्र रही समग्र कृषि मूल्य श्रृंङ्खला व्यवस्थापन (Value Chain Management) मार्फत नेपालको कृषि अर्थतन्त्रलाई सवल बनाउने उद्देश्य अनुरूप कार्यहरू गर्दै आइरहेको छ ।

Message From The Chairman

अध्यक्षज्यूको सन्देश

विश्व कृषिको परिवेश र सम्भावनालाई समग्रमा नियाल्दा, विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरूले गरेको प्रक्षेपण अनुसार सन् २०५० सम्म विश्वको जनसंख्या ९.८ अर्ब पुग्ने देखिन्छ, तर पछिल्लो २० वर्षमा कृषि पेशामा आश्रित जनसंख्या ४० प्रतिशतबाट खस्कदै २७ प्रतिशत भएको छ। फलस्वरूप उत्पादन र उत्पादनकत्व वृद्धिको लागि नयाँ नयाँ प्रविधिहरूको विकास, प्रयोग र विस्तार गर्नुपर्ने देखिन्छ भने अर्कोतिर २१ औं शताब्दीमा भइरहेको औद्योगिक विकास, यान्त्रिकरण, प्राकृतिक सम्पदाहरूको अव्यवस्थित प्रयोग लगायतका कारणहरूले हरित ग्याँसहरूको उत्सर्जन वृद्धि भइरहेको छ। जसको कारण खाद्यान्नको उत्पादन र उत्पादकत्वमा ह्रास आउनुको साथै मानवको अस्तित्वमा नै संकट पैदा हुने स्थितिको विकास भएको छ। दक्षिण पूर्वी एशियाको जनसंख्याले विश्वको कूल जनसंख्याको एक चौथाई हिस्सा ओगटेको छ भने कुल ग्राहस्थ उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान करिब १६.७ प्रतिशत देखिन्छ। विश्वका प्राय देशहरूको हावापानी, माटो, वनजंगल, मौसम, भौगोलिक अवस्थिति इत्यादीको आधारमा हेर्ने हो भने नियमित रूपमा कृषि उत्पादन गर्नको लागि यिनीहरू पूर्ण छैनन्, तर पनि विभिन्न प्रयोगहरू मार्फत कृषि क्षेत्रको विकासमा काम भइरहेका छन्।

यसरी हेर्दा मानव अस्तित्वको लागि हरेक सेकेण्डमा चाहिने अक्सिजन, केही घण्टामा चाहिने पानी र दैनिक रूपमा अनिवार्य चाहिने खाद्यान्नको उपलब्धता वा उत्पादनको दृष्टिकोणले नेपाल प्रचुर सम्भावना भएको देश हो। खेती भइरहेको २१ प्रतिशत भुगागमा मौसम अनुसारका कृषिजन्य उत्पादनहरू १२ महिना नै भर्तिकल उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरी जनताको मागलाई पूर्ति गर्न सकिन्छ भने तुलनात्मक लाभका उत्पादनहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय बजारको साथै छिमेकी मुलुक भारतमा पनि

निर्यात गर्ने अथाह सम्भावना रहेको छ । त्यस्तै खेतीयोग्य तर खेती नभएको ७ प्रतिशत भुभागमा होरिजेन्टल वृद्धि वा क्षेत्र विस्तार गर्दै कृषि उत्पादन गर्दा हाल नेपालले प्राप्त गरिरहेको रेमिटेन्सलाई प्रतिस्थापन गर्न सकिन्छ । तथापि कृषि क्षेत्रमा रहेका नीतिगत, संरचनागत र निजी क्षेत्रको लगानी अपर्याप्तताको कारण सोचे अनुसारको प्रतिफल प्राप्त हुन सकिरहेको छैन । साथै संस्थागत संरचनाहरूको अभावमा सामान्य र नियमित राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय बजारको उतारचढावमा पनि अस्वभाभिक रुपमा बजार मूल्य बढिरहेको छ ।

मुक्तिनाथ विकास बैंक लिमिटेड मार्फत ग्रामीण तथा शहरी क्षेत्रमा लघुवित्त र आधुनिक बैंकिङ्ग मार्फत दशौं लाख जनसंख्यालाई वित्तीय सेवा पुऱ्याउँदै गर्दा, कृषक तथा कृषि व्यवसायीहरूलाई वित्तीय पहुँचको साथै गैरवित्तीय वस्तु तथा सेवाहरू मार्फत कृषि चक्रको निर्माण गर्न सकेको खण्डमा मात्र वास्तविक रुपमा कृषिको विकास हुन सक्दछ भन्ने बुझाईको आधारमा बैंकको अगुवाई र प्रमुख लगानीमा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको स्थापना भएको सम्पूर्णमा अवगत नै छ ।

कम्पनी स्थापना गर्ने समयमा हामीमा रहेको बाह्य बुझाई र नेपालको कृषि क्षेत्रको वास्तविकतामा उल्लेख्य भिन्नता महशुस गरेका छौं । कृषि जस्तो अतिआवश्यक र वृहत क्षेत्रमा निजी क्षेत्र मार्फत संस्थागत लगानी खासै हुन सकेको छैन । जबसम्म कृषकहरूको उत्पादनलाई बजारको ग्यारेन्टी गर्ने संस्थागत संरचनाको विकास गर्न सकिदैन तबसम्म बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले पनि कृषि र सम्बन्धित उत्पादन क्षेत्रमा स्वेच्छिक रुपमा लगानी वृद्धि गर्न सक्ने अवस्थाहरू देखिदैन भने जबसम्म यो क्षेत्र संस्थागत हुँदैन तबसम्म कृषक र उपभोक्ताहरूको बीचमा नेपाली उत्पादन र उपभोगको बीचमा विश्वसनीय वातावरण बन्न सक्दैन ।

यहि परिवेशलाई मध्यनजर गर्दै कम्पनीले समग्र मूल्य शृंखलाको व्यवस्थापन मार्फत कृषि चक्रको निर्माण गर्ने वृहत अभियान अर्न्तगत आ.व. ०७९/८० मा केही उल्लेख्य कामहरू गर्न सफल भएको छ । जसअर्न्तगत, सातै वटा प्रदेशमा आफ्नो कार्यालय स्थापना गरी देशभरी नै वस्तु तथा सेवा उपलब्ध गराउन शुरुवात गरेको छ भने व्यवसायको विस्तारको लागि आवश्यक संरचनाहरू मुख्यत सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्रहरूको विकास र विस्तारमा कम्पनीले महत्वपूर्ण कदम अगाडी सारेको छ । जसको मार्फतबाट कृषकहरूले आफ्नो नजिकको सहकारीबाट वित्तीय र गैरवित्तीय आवश्यकताहरू पुरा गर्न सक्दछन । त्यस्तै कृषक, व्यवसायी र आम उपभोक्ताहरूलाई डिजिटल सेवा प्रदान गर्नका लागि मुक्तिनाथ कृषि एप निर्माण भएको छ । त्यस्तै ग्रामीण भेगका इन्टरनेटको पहुँच बाहिर रहेका कृषकहरूलाई मध्यनजर गर्दै निशुल्क कल सेन्टरको शुरुवात गरेको छ । साथै कृषि व्यवसायको विकास, विस्तार र दिगोपनाको लागि कृषि

व्यवसाय परामर्श केन्द्रको शुरुवात गरेको छ, जसले व्यवसायीक योजना निर्माण लगायतका सेवाहरू प्रदान गरी व्यवसायको जोखिम घटाउन मद्दत गर्दछ । विश्वव्यापी रुपमा बहसको केन्द्रमा रहेको जलवायु परिवर्तनलाई न्युनिकरण गर्दै कृषिजन्य उत्पादनमा विभिन्न अनुकुलन, न्युनिकरण, रुपान्तरणका कार्यहरूको शुरुवात गरेको छ भने कृषिवन प्रणालीमा आधारित स्वेच्छिक कार्वन व्यापार मार्फत कृषकहरूको आयआर्जन वृद्धि गर्ने २० वर्षे परियोजनाको शुरुवात गरेको छ ।

आ.व. २०७९/८० मा कम्पनीले निर्धारण गरेको व्यवसायीक लक्ष्यमा पुग्नको लागि आर्थिक मन्दी, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जा प्रवाहको अवस्था तथा सरकारको विनियोजित बजेट खर्चमा देखिएको समस्या लगायतका कारणहरूले असर गरेको भएतापनि वार्षिक वृद्धिदरको अनुपात सन्तोषजनक नै रहेको छ । कृषि जस्तो वृहत क्षेत्रको समग्र आयाम र अवसरहरूलाई व्यवसायमा रुपान्तरण गर्न विभिन्न ९ वटा सहायक कम्पनीहरू स्थापना गरी ती कम्पनीहरूले गर्न सक्ने व्यवसायहरूको सम्बन्धमा अनुसन्धान भएको छ । जसले कम्पनीको लगानी प्राथमिकताहरू निर्धारण गर्न मद्दत गर्ने छ । त्यस्तै कृषि श्रोत केन्द्र, कृषि प्रशोधन केन्द्र, कृषि बजार केन्द्र र कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन केन्द्रको अवधारणा कार्यान्वयन मार्फत समग्र कृषि मूल्य शृंखलाको व्यवस्थापनको आधार तयार भएको छ ।

आ.व. २०८०/०८१ मा यस कम्पनी र यसका सहायक कम्पनीहरू मार्फत कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिका लागि आवश्यक उत्पादनका साधनहरू तथा प्रविधिहरूको उपलब्धता, संरचनाहरूको विकास र विस्तारको साथै उपभोक्ता हकहित संरक्षणका लागि विभिन्न कृषि संरचनाहरू जस्तै कृषि उद्योगहरू, वेयरहाउस, कोल्ड चेन, संस्थागत बजार केन्द्रहरूको स्थापना, विभिन्न उन्नत प्रविधिहरूको विकास, निर्यात प्रवर्द्धनको साथै वैकल्पिक र नविकरणीय श्रोतहरूको प्रवर्द्धन र दिगो उपयोगका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय बजारीकरण मार्फत कृषकहरूको आयआर्जनमा वृद्धि गर्दै हजारौ युवाहरूलाई कृषि पेशामा भित्राउने, सिकाउने र टिकाउने योजना रहेको छ ।

कम्पनीले आफ्नो अवधारणा अनुरूपका लक्ष्यहरू प्राप्त गर्नको लागि ५ वर्षे रणनीतिक योजना "VISION 85" सार्वजनिक गरिसकिएको र सोही अनुरूप उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि, प्रशोधन उद्योगहरूको स्थापना, संस्थागत बजारीकरण, रोजगारीको श्रृजनासँग सम्बन्धित लक्ष्यहरू हासिल गरी कम्पनीलाई नेपालको अग्रणी कम्पनीको रुपमा स्थापित गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद, जय मुक्तिनाथ !

भरतराज ढकाल
अध्यक्ष

BOARD OF DIRECTORS

Mr. Bharat Raj Dhakal
Chairman

Mr. Sitaram Kaphe
Director

Mr. Tulasi Ram Dhakal
Director

Mr. Mohan Kumar Basnet
Director

Mrs. Shikha Maskey
Director

Mr. Govinda Bahadur Raut
Director

“ संस्थागत सुशासनमा
आधारित चूवा नेतृत्वले
नविनतम अवधारण सहित
दिगो, गुणस्तरीय र छिटो
सेवा प्रवाह तथा व्यवसायीक
वृद्धि गर्दछन् । ”

Ram Sharan Timalisina
Deputy General Manager & Company Secretary

Management TEAM

01

02

03

04

05

06

01 **Mrs. Deepanjali Khakurel**
Head- Human Resource & Administration

02 **Mr. Keshab Raj Lamsal**
Head- Recovery

03 **Mr. Roshan Malla**
Head- Corporate Brand & Communication

04 **CA Ganesh Poudel**
Head- Finance

05 **Mr. Gopal Lamsal**
Head- Regional Business & Operation

06 **Mr. Madhav Bhattarai**
Head- Account

07

08

09

10

11

12

07 **Er. Gaurab Dulal**
Head- Farm Mechanization

08 **Mr. Sagar Pandey**
Head- R&D

09 **Mr. Sanjay Dhakal**
Head- International Business

10 **Mr. Sanjib Pariyar**
Head- Development Project

11 **Mr. Gopi Krishna Kafle**
Head- Supply Chain

12 **Er. Pushpa Raj Joshi**
Head- IT

Provincial/Regional Team

Mr. Bhumi Raj Bhandari
Province Head- Gandaki

Mr. Anoj Adhikari
Regional Head- Chitwan
Bagmati

Mr. Anil Pant
Province Head- Koshi

Mr. Deependra Adhikari
Province Head- Madhesh

Mr. Ganesh Shiwakoti
Regional Head- Kathmandu
Bagmati

Mr. Suman Neupane
Province Head- Sudurpaschim

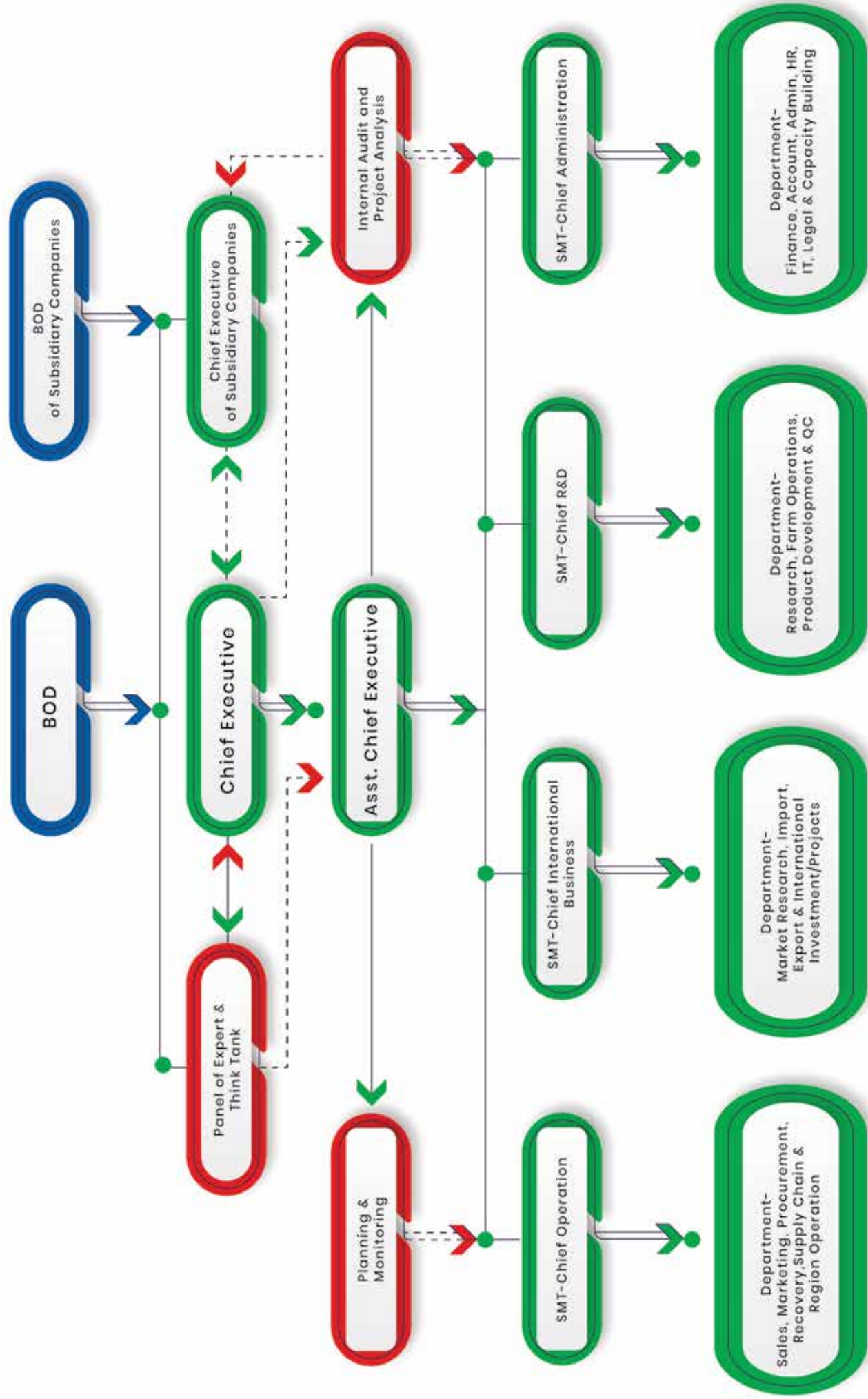
Mr. Ramesh Raj Bhandari
Province Head- Karnali

Mr. Nirmal Bhusal
Province Head- Lumbini

ORGANIZATIONAL STRUCTURE

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी

(मुक्तिनाथ विकास बैंकको सम्बद्ध कम्पनी)

“कृषकसंग मुक्तिनाथ” र “उपभोक्तासंग मुक्तिनाथ” अभियानहरु मार्फत समग्र नेपालको कृषि मूल्य श्रृंखलामा व्यवस्थापकीय भूमिका निर्वाह गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएको एक अग्रणी र पहिलो पब्लिक कृषि कम्पनी हो। नेपालको कृषि अर्थतन्त्र सुधार गर्ने लक्ष्यका साथ मुक्तिनाथ विकास बैंकको २२.२% लगानी, विभिन्न व्यवसायीक क्षेत्रमा संलग्न ९०१ प्रवर्द्धकहरुको ५७.८% शेयर लगानी र २०% सर्वसाधारणलाई शेयर निस्कासन गर्ने गरी २०७५ सालमा यस कम्पनीको स्थापना भएको हो। यस कम्पनीले कृषि उत्पादनको क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने उत्पादन र प्रशोधनसँग सम्बन्धित ४५० भन्दा बढी वस्तु तथा सेवाहरु देशको सातै प्रदेशमा ४०० भन्दा बढी व्यवसायिक साभेदारहरु मार्फत कृषि उद्यमी माझ पुऱ्याउदै आएको छ।

देशका ६९ जिल्लाहरुमा कृषिसँग सम्बन्धित वित्तीय र गैर-वित्तीय गतिविधिमा संलग्न भई ग्रामीण क्षेत्रको आर्थिक विकासलाई प्रवर्द्धन गर्ने लक्ष्यका साथ कम्पनीले ती क्षेत्रहरुमा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिका कार्यहरु गर्दै आएको छ। यसका लागि कम्पनीले सरकार, पब्लिक तथा प्राइभेट कम्पनी, सहकारी संस्था, कृषक समूहहरुको सहकार्यमा विभिन्न उत्पादन, प्रशोधन र बजारीकरण सम्बन्धी कार्यहरुमा टेवा पुऱ्याउदै आएको छ। कृषि उत्पादन सम्भाव्यताको गहिरो अनुसन्धानको माध्यमबाट कम्पनीले बजारको माग अनुरूपको उत्पादन प्रणालीलाई बढावा दिँदै उत्पादनलाई सहज बनाउने र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने कार्यहरु गरिरहेको छ। कम्पनीले उपभोक्ता सहकारीहरूसँगको सहकार्य मार्फत उपभोक्ताहरुको आवश्यकता पूरा गर्ने, उच्च गुणस्तरका वस्तुहरुको उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्ने, स्वस्थ प्रतिस्पर्धी बजारको निर्माण गर्ने जस्ता कार्यहरुमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दै आएको छ।

साथै, संस्थागत मूल्य श्रृंखला मार्फत कृषि चक्रको निर्माण गर्ने अभिप्राय अनुसार सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्रको विकास, कृषि प्रसोधन केन्द्र, कृषि बजार केन्द्र र कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्रको स्थापना कम्पनीका प्रमुख कार्य अवधारणहरु हुन्।

कृषिको मूल्य श्रृंखला त्यवस्थापन

कृषकसँग मुक्तिनाथ

उपभोक्तासँग मुक्तिनाथ

Manager in Agriculture Value Chain

क. कृषकसंग मुक्तिनाथ (Muktinath With Farmers):

१. उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि (Production & Productivity Increment):

Agriculture Entrepreneur Center (Farm Planning, Extension & Development)	कृषि उद्यम केन्द्र (फार्म योजना, प्रसार र विकास)
Land bank for Farming	“खेतीका लागि भूमी बैंक” संचालन
Quality Input Supply (Seeds, Fertilizer, Plant protectants & machinery supply)	गुणस्तरीय उत्पादनका साधान आपूर्ति
Facilitation on Insurance & financing	कृषि बिमा र कर्जा लगानीमा सहजिकरण
Group/Cooperative based production	समुह/सहकारीमा आधारित उत्पादन

२. प्रविधि प्रसार (Technology Transfer):

Agriculture Training	कृषि तालिम
Farmers Field Trial & Development	प्रविधिको स्थानीय परीक्षण र विकास
Soil, animal & plant health clinic	माटो, पशुपन्छी र विरुवाको स्वास्थ्य शिविर
Establishment of Farming Center of Excellence	फार्म उत्कृष्टता केन्द्रको स्थापना
Agriculture Technology Center (ATC)	कृषि प्रविधि केन्द्र

३. कृषि उद्योग (Agro Industry):

Industrial Training Center (ITC)	औद्योगिक तालिम केन्द्र
Primary Production Unit (PPU)	प्रारम्भिक उत्पादन युनिट
Regional Processing Center (RPC)	क्षेत्रीय प्रशोधन केन्द्र
Central Control System (CCS)	केन्द्रिय नियन्त्रण प्रणाली
Export Based Industry	निर्यातजन्य उद्योग

४. बजारीकरण (Marketing):

Market Demand Research	बजार मागको अनुसन्धान
Brand Promotion & Development	ब्रान्ड प्रवर्द्धन र विकास
Development of Muktinath AgriLink	मुक्तिनाथ एग्रिलिंकको विकास
Fair Trade Practices	स्वच्छ व्यापार अभ्यास
Customer Service Center	ग्राहक सेवा केन्द्र

ख. उपभोक्तासंग मुक्तिनाथ (Muktinath With Farmers):

१. गुणस्तरीय खाद्यान्न प्रवर्द्धन (Quality Food Promotion):

Food Quality awareness campaign	खाद्य गुणस्तर जागरण अभियान
Food Quality Preservation	खाद्य गुण संरक्षण
Food Diversification	खाद्य विविधिकरण
Development of Institutional Distribution System	संस्थागत वितरण प्रणालीको विकास
Raithane/Local Product supply	रैथाने खाद्यान्नको आपूर्ति

२. खाद्य साक्षरता (Food Literacy):

Food Schedule Development	खाद्यान्न तालिकाको विकास
Formation of Food Quality Parameters	खाद्य गुणस्तर मापदण्ड निर्माण
Institutional Training & Education	संस्थागत तालिम र शिक्षा
Mass media Campaign	मास मिडिया अभियान
Extension Materials Distribution	प्रसारका सामग्री वितरण

३. बजार सूचना प्रणाली (Market Information System):

Data Collection for MIS	एम.आई.एस. तथ्यांक संकलन
MIS Target product identification	एम.आई.एस. लक्षित वस्तु छनौट
Digital platform operation	डिजिटल एप्लिकेशनको संचालन
Linkage with Food Suppliers	खाद्यान्न आपूर्तिकर्तासंग सहकार्य
Application Use Training	एप्लिकेशन प्रयोग तालिम

४. ग्राहक हित संरक्षण (Customer Right Protection):

Access to Food for all campaign	सबैको लागि खाद्यान्न अभियान
Choice of products	खाद्यान्न छनौट गर्ने अधिकार
Know the Quality of Food	खाद्यान्नको गुणस्तर सम्बन्धी जानकारी
Access to Product Information	खाद्यान्नको श्रोतको जानकारी
Consumer Education	उपभोक्ता शिक्षा

प्रादेशिक तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरू

कृषि जस्तो अत्यावश्यक र वृहत क्षेत्रको व्यवसायीक विकासको लागि सार्वजनिक निजी समुदायको साभेदारीमा तीनै तहका सरकार, गैरसरकारी संस्थाहरू, अन्य निजी कम्पनी तथा उद्योगहरू, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू, विमा कम्पनीहरू र मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी तथा यसका सहायक कम्पनीहरूको सहकार्यमा संस्थागत मूल्य श्रृङ्खला विकास गरी कृषि चक्रको निर्माण गर्ने कम्पनीको नीति अनुसार उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिलाई मूल मन्त्र लिई कम्पनीले आफ्नो कार्यहरू गर्दै आएको छ ।

कम्पनीले Business to Business (B2B) मोडल बमोजिम साभेदारहरू मार्फत व्यवसाय विस्तार र Business to Consumer (B2C) मोडल बमोजिम कृषक र उपभोक्तालाई समयमा गुणस्तरीय र सुलभ सेवा प्रदान गर्ने लक्ष्य लिएको छ ।

उल्लेखित लक्ष्यलाई सफल बनाउने अभिप्राय सहित छिटो, छरितो र सरल तरिकाले देशव्यापी रूपमा कृषकहरू माभक्त वस्तु तथा सेवाहरू पुऱ्याउनका लागि केन्द्रिय, प्रादेशिक, क्षेत्रीय र सम्पर्क कार्यालयहरू स्थापना गर्ने उद्देश्य अनुसार कम्पनीले केन्द्रिय कार्यालय काठमाण्डौ सहित सातवटै प्रदेशमा प्रादेशिक कार्यालयहरू तथा चितवनमा क्षेत्रीय कार्यालय स्थापना गरेको छ ।

गण्डकी प्रदेशको व्यवसायीक अनुभव र सफलताको आधारमा मुख्य कारोवार क्षेत्र र भविष्यको योजनाहरूलाई आधार मानी देशको सम्पूर्ण ठाउँहरूमा आफ्नो सेवाको पहुँच पुऱ्याउनको निम्ति मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले सबै प्रदेशमा आफ्नो प्रादेशिक कार्यालयहरूको स्थापना गरेको हो । स्थापना वर्ष देखि ५औँ वर्ष सम्म आइपुग्दा कम्पनीले देशका ६९ जिल्लाहरूमा कृषि सम्बन्धी सेवासुविधा कम्पनीका व्यवसायीक साभेदार, सहकारीहरू मार्फत वास्तविक कृषक सम्म पुऱ्याई उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिलाई सहज बनाउँदै आइराखेको छ । कृषकहरूलाई प्रादेशिक/ क्षेत्रिय कार्यालयहरू मार्फत ठाउँ-ठाउँमा रहेका कृषि सम्बन्धी समस्याहरूलाई मध्यनजर गर्दै विज्ञहरूद्वारा विभिन्न बाली चयन, रोग तथा किट व्यवस्थापन र अन्य खेतीका उपायहरू सम्बन्धी तालिमहरू प्रदान गर्ने, व्यवसायीक योजनाहरू निर्माण गर्ने, स्थानीय माग बुझी सोही अनुसार सेवा प्रदान गर्ने गरिरहेको छ । यस संग-संगै स्थानीय हावापानी, माटो र सम्भावनामा आधारित भई अनुसन्धान र विकास गतिविधिहरूको लागि फार्म उत्कृष्टता केन्द्रको स्थापना गरी उक्त क्षेत्रको उपयोगी प्रविधिहरू विकास गरी समुदायलाई लाभान्वित बनाउने उद्देश्य राखेको छ ।

१) प्रादेशिक कार्यालय - कोशी प्रदेश

📍 Itahari-6, Sunsari
☎ 9802343979, 9802324392

२) प्रादेशिक कार्यालय - मधेश प्रदेश

📍 Bardibas-2, Mahottari
☎ 9802350107

३. क) क्षेत्रीय कार्यालय - काठमाडौं, बाग्मती प्रदेश

📍 Kathmandu-3, Basundhara
☎ 9802348531

३. ख) क्षेत्रीय कार्यालय - चितवन, बाग्मती प्रदेश

📍 Bharatpur-23, Chitwan
☎ 9802350128

४) प्रादेशिक कार्यालय - गण्डकी प्रदेश

📍 Pokhara-8, Kaski
☎ 9802350106, 9802350119

५) प्रादेशिक कार्यालय - लुम्बिनी प्रदेश

📍 Butwal-10, Rupandehi
☎ 9802323229

६) प्रादेशिक कार्यालय - कर्णाली प्रदेश

📍 Birendranagar-3, Surkhet
☎ 9802323717

७) प्रादेशिक कार्यालय - सुदूरपश्चिम प्रदेश

📍 Dhangadhi-4, Kailali
☎ 980108409

सतत व्यक्तिगत संवादी

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.

MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.

An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

Manager in Agriculture Value Chain

कम्पनीको

कार्य अवधारणाहरू:

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले कृषि श्रोत केन्द्र (ARC) मार्फत उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि, कृषि प्रशोधन केन्द्र (APC) मार्फत उत्पादनमा विविधीकरण र मूल्य अभिवृद्धि, कृषि बजार केन्द्र (AMC) मार्फत उपभोक्ताहरूलाई गुणस्तरीय खाद्य सामग्रीहरूको वितरण र उपलब्ध गराउने जस्ता कृषि मूल्य शृंखलालाई एकीकृत गर्ने कार्यहरू गर्ने छ भने कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्र (ABC) मार्फत कृषि मूल्य शृंखलालाई आवश्यक पर्ने विभिन्न कृषि परामर्श सेवाहरू प्रदान गर्ने कार्यहरू गर्नेछ।

तराई क्षेत्रको लागि चितवनमा अवस्थित फार्म उत्कृष्टता केन्द्र

तराईवासी कृषकमाझ समथर भु-भागमा हुने विश्वका नविनतम एवम् उत्कृष्ट कृषि उत्पादन प्रविधिको प्रत्यक्ष प्रदर्शनी गराउँदै उत्पादन लागत घटाई उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने एवम् व्यवसायीक कृषि उद्यमको जगेर्ना र विकास गर्ने उद्देश्यले भरतपुर-२३, चितवनमा “तराईका लागि फार्म उत्कृष्टता केन्द्र”को स्थापना गरिएको हो। भौगोलिक हिसाबले तराई क्षेत्रमा रहेको यस फार्म करिब १५ बिघा जमिनमा फैलिएको छ। जुन समुन्द्र सतह देखि करिब २०० मीटर उचाईमा रहेको छ। यस फार्म उत्कृष्टता केन्द्रको मुख्य उद्देश्यहरू भनेको नेपालमा रहेका बालीको जातिय एवम भौतिक गुण सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गर्ने, किसानहरूलाई प्रत्यक्ष रुपमा अनुसन्धान र प्रक्रिया सम्बन्धी जानकारी गराउने, विभिन्न कृषि सम्बन्धी

उत्पादनका साधनहरूको गुणस्तर मापन गर्ने, स्थानीय स्तरमा यूवा र महिलाहरूमा सिप सिकाउने साथै गुणस्तरीय कलमी विरुवा उत्पादन गरी कृषकमाझ पुर्‍याउने रहेको छ। हाल उक्त फार्मबाट धानजन्य खाद्यान्न बालीको बिज उत्पादन तथा प्रविधि प्रदर्शन गर्दै १५० कृषकहरूलाई धानको बीउ उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गरी सरकारले तोकेको न्युनतम समर्थन मुल्य भन्दा २५-४०% बढी दररेटमा १ लाख ८ हजार किलो धानको बीउ खरिद गरिएको छ। मकै बालीको सन्दर्भमा बिज उत्पादन तथा प्रविधि प्रदर्शन गर्दै २५ जना कृषकहरूलाई मकैको बीउ उत्पादन गर्न प्रोत्साहित गरी ६ हजार किलो मकैको बीउ खरिद भएको छ। नेपालको पहिलो वर्णशंकर धान (हर्दिनाथ हाइब्रिड-१) र वर्णशंकर मकैको सफल

उत्पादन परीक्षण तथा स्थानीयलाई उत्पादन तालिम तथा प्रदर्शनीमा पनि समावेश गरिएको छ। हाल फार्म उत्कृष्टता केन्द्र चितवनका कृषकमाझ काँक्रो, करेला, धिरौंला, गोलभेंडा, भिण्डी, खुर्सानी लगायत तरकारीबालीको जातिय परीक्षण प्रदर्शनीमार्फत उन्नत जात आत्मसात गर्न प्रोत्साहन गर्ने कामहरू पनि निरन्तर रुपमा चलिरहेको छ। गाई, भैंसीको दुग्ध उत्पादन वृद्धिका लागि नविन “मिनरल बल” नामक खाद्यतत्वको विकास, गुणस्तरीय मल उत्पादनको लागि रैथाने ई.एम भोलको उत्पादनमा पनि सक्रिय रहेको छ। बीउ उत्पादन, मलको रूपमा वैकल्पिक प्रयोग र गाई, भैंसीकोदानाको रूपमा प्रोटीनको सम्भावित स्रोतको रूपमा रहेको एजोलाको खेती समेत गरिएको छ। यी बाहेक,

फार्म उत्कृष्टता केन्द्रले स्थानीयलाई नियमित रोजगारी तथा प्राविधिक सहयोग प्रदान गरिरहेको छ। साथै, विश्वका नविन एवम् उत्कृष्ट कृषि उत्पादन प्रविधिको प्रत्यक्ष प्रदर्शन गर्न फार्म उत्कृष्टता केन्द्रमा देश भरका कृषक तथा मुक्तिनाथ विकास बैंकका ग्राहकलाई समेट्दै समय-समयमा फार्म उत्कृष्टता केन्द्रको अवलोकन भ्रमण गराउँदै आएको छ।

पहाडी क्षेत्रको लागि स्याङ्जामा अवस्थित फार्म उत्कृष्टता केन्द्र

स्याङ्जा जिल्ला आँधिखोला गाउँपालिका वडा नं ६, निबुवाबोटमा अवस्थित “मुक्तिनाथ फार्म उत्कृष्टता केन्द्र-स्याङ्जा”, मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको एक आधुनिक कृषि अनुसन्धान प्रयोजनका निमित्त स्थापित केन्द्र हो । यस फार्म उत्कृष्टता केन्द्रको मुख्य उदेश्यहरू भनेको नेपालको पहाडी क्षेत्रमा रहेका बालीको जातिय एवम् भौतिक गुण सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान गर्ने, किसानहरूलाई प्रत्यक्ष रुपमा अनुसन्धान कार्यमा जोड्ने, विभिन्न कृषि सम्बन्धी सामग्रीहरूको गुणस्तर परिक्षण गर्ने, स्थानीय स्तरमा युवा र महिलाहरूमा सिप सिकाई रोजगारीको व्यवस्था गर्ने, गुणस्तरीय विरुवाहरू उत्पादन गरी कृषकमाभूँ पुराउने र समग्रमा एकीकृत कृषि फार्मको नमुना प्रस्तुत गर्ने रहेको छ ।

भौगोलिक हिसाबले मध्य पहाडी क्षेत्रमा रहेको यो फार्म करिब ३५ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको छ जुन समुन्द्र सतह देखि करिब १२०० मीटर उचाईमा रहेको छ । सम्पूर्ण फार्मको जग्गालाई भित्र पारी बाँदर लगायत अन्य जंगली जनवारहरू नियन्त्रणका लागि सौर्य विद्युत सहितको तारबार (Solar Fencing) गरिएको छ । यस फार्म उत्कृष्टता केन्द्रलाई कृषि र पशुपालन कार्यको लागि विभिन्न इकाईहरूमा विभाजन गरिएको छ । ती इकाईहरू यस प्रकार रहेका छन् :

१. **नर्सरी इकाई:** विशेष गरी पहाडी जिल्लाहरूमा हुने बहुवर्षीय अमिलोजातका फलफुल र काष्टफल (नट्स) का उच्च गुणस्तरीय कलमी विरुवा उत्पादन गर्ने कार्य विगत ४ वर्षदेखि हुदै आएको छ जसमा जम्मा २१ वटा प्लास्टिक घर

भित्र वार्षिक करिब ५०,००० सुन्तला र १,००० कागतीका कलमी गरिएका विरुवाहरू उत्पादन हुन्छन् । त्यस्तै अरु काष्टफलहरूमा मेकडामिया नट्स र ओखरका विरुवाहरू उत्पादन पनि सुरु भएको छ ।

२. **व्यवसायीक उत्पादन इकाई:** विभिन्न किसिमको मौसम अनुसारका तरकारी, दलहन वाली एवम् खाद्यबाली क्रमिक रुपमा वर्षभरी उत्पादन गरेर तिनको उत्पादन र उत्पादकत्व मापन गरी व्यवसायीक रुपमा के कसरी सफल हुन सकिन्छ भन्ने बारेमा अनुसन्धान गर्ने गरिन्छ ।

३. **अनुसन्धान र विकास इकाई:** यो इकाई यस उत्कृष्टता केन्द्रको एक महत्वपूर्ण क्षेत्र हो जसमा कम्पनीसंग सम्बन्धित विभिन्न मल, विषादी, शुष्म

खाद्यतत्व, उत्कृष्ट जात पहिचान गर्ने उद्देश्यले विभिन्न तरकारी बालीका जातहरू वैज्ञानिक ढंगले लगाउने र उत्कृष्ट जात/उत्पादनको पहिचान गर्ने र त्यस पश्चात मात्र किसानहरू माझ प्रसार गरिन्छ। साथै धेरै प्रकारका कृषि औजारहरू जस्तै हाते ट्र्याक्टर, विषादी छर्न प्रयोग गरिने उपकरण, काठ काट्ने मेसिन, जमिन प्वाल पार्ने मेसिन आदिको गुणस्तर मापनको लागि पनि यो इकाईको प्रयोग गरिन्छ।

४. पशुपालन इकाई: फार्म उत्कृष्टता केन्द्रमा कृषि बाली साथसाथै पशुपालनलाई पनि एक अभिन्न क्षेत्रको रूपमा विकास गरिदै आएको छ। यस इकाईमा हाललाई मुरा जातका भैसी र लोकल जातका कुखुराको पालन सुरु गरिएको छ। यहाँ वैज्ञानिक तरिकाबाट पशुपालन गरी फार्म संचालन गर्दा आवश्यक पर्ने आहार-बिहार, व्यवस्थापन एवम् दुग्ध र मासु उत्पादनमा अपनाउनु पर्ने कुराहरू प्राविधिक रूपमा अनुसन्धान

गरिन्छ। यो संगै विभिन्न जातका डाले र मौसम अनुरूपको घाँस उत्पादन तरिका र उपयुक्त प्रजातिका घासहरूको उत्पादकत्व सम्बन्धी जानकारी पाउन सकिन्छ। साथै उक्त इकाईबाट उत्पादन भएको मल यसैकेन्द्रमा गरिने खेती बालीमा प्रयोग गरिन्छ।

५. भौतिक संरचनाको व्यवस्था: कम्पनीको प्रशासनिक कार्यको लागि व्यवस्थित कार्यालयका साथसाथै फार्ममा उत्पादित सामग्री भण्डारण कक्ष र कर्मचारी आवासको पनि व्यवस्था रहेको छ। विभिन्न समयमा कृषक एवम कृषि संग सम्बन्धित व्यक्तित्वहरूको लागि तालिमको आयोजन हुदै आएको छ। तालिमको लागि सुविधा सम्पन्न करिब ५० जना सहभागी क्षमताको तालिम हलको व्यवस्था रहेको छ। त्यस्तै कृषि वैज्ञानिक, तालिम सहजकर्ता वा कम्पनीसंग सम्बन्धित व्यक्तित्वहरूको लागि सुविधा सम्पन्न अतिथि गृहको व्यवस्था पनि रहेको छ।

संस्थागत कृषि संरचनाको लागि सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्र

सहकारीको प्रमुख काम आफ्नो मूल मर्म र उद्देश्य अनुसार स्थानीय स्तरमा भएका स्रोतहरूलाई अधिकतम प्रयोग गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने रहेको छ। जस मार्फत आफ्नो सदस्यहरूलाई अधिकतम लाभ हुने कार्यहरू गरी उनीहरूका समस्याहरू समाधान हुने गर्दछ। नेपालको परिदृश्यमा पूर्व देखि पश्चिम र हिमाल देखि तराई सम्म फैलिएर रहेका मजबुत संस्थागत संजाल भनेको सहकारीहरू नै हुन्। यी संस्थाहरू प्रत्यक्ष रूपमा कृषिसंग जोडिएका हुन्छन्। त्यसैले मुक्तिनाथ कृषिको संस्थागत कृषि संरचनाको विकास गर्ने अवधारण अनुसार सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्रलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाईएको हो। नेपालको भौगोलिक बनावट, जग्गाको वर्गिकरण र वितरण प्रणाली, हावापानी लगायतका अवस्थाहरूको कारण छरिएर

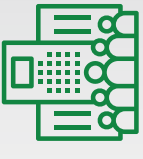
रहेको नेपालको कृषि क्षेत्रको उत्पादन र वितरणलाई संस्थागत व्यवस्थापनको माध्यमबाट एकीकृत गरी कृषिलाई आधुनिकिकरण र व्यवसायीकरण गर्दै साना तथा मझौला कृषकहरूलाई दिगो कृषि व्यवसायमा अभिप्रेरित गर्ने उद्देश्य सहित कम्पनीले “सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्र” को अवधारणा निर्माण गरेको छ। जसअर्न्तगत कृषकहरूले आफु सदस्य रहेको नजिकको कृषि वा बहुउद्देशिय सहकारीहरूबाट कृषि उद्यमको लागि आवश्यक सम्पूर्ण वस्तु तथा सेवाहरू प्राप्त गर्न सक्दछन्। सहकारीका विद्यमान समस्याहरू

जस्तै: व्यवसायीक ज्ञानको कमी, अनुत्पादक क्षेत्रमा ऋण प्रवाह, सरकारी तथा गैरसरकारी अनुदानमुखी प्रवृत्ति, उपयुक्त व्यवसायीक योजना बिनाको संरचनागत विकास, सिपयुक्त प्राविधिक जनशक्तिको अभाव, सहकारी सुशासनको कमी, कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिमा कमी आदिले गर्दा उत्पादनशिल क्षेत्रमा प्रभावकारी नतिजा प्राप्त भएको छैन। सहकारी मार्फत उत्पादन वृद्धि गरी उक्त उत्पादनलाई बजारिकरण गर्ने अभिप्रायले मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले नेपालको कृषि अर्थतन्त्रलाई संस्थागत गर्न सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्रलाई महत्वका साथ अगाडी बढाएको हो। जस अर्न्तगत सहकारीमा आवद्ध सदस्यहरू मार्फत उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा कार्य गर्दै कम्पनीद्वारा तोकिएका उत्पादित वस्तुहरूको खरिद सुनिश्चितता समेत गरिदै आएको छ।

सम्बन्ध मुक्तिनाथसँगको

**सहकारीमा आधारित
कृषि श्रोत केन्द्र**

कृषि सामाग्री वितरण

कृषि उपज संकलन
र बजारीकरण

वित्तीय परिचालन

कृषि उद्योग

प्रविधि प्रसार

अन्य सेवाहरु

अन्तराष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु सँगको समन्वय

कृषि क्षेत्रको मूल्य श्रृंखला व्यवस्थापन गर्ने प्रमुख उद्देश्यले स्थापित मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले स्थानीय क्षेत्रका समुदाय, समुह, सहकारीहरुको विकासको लागि विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरुको आर्थिक सहयोगमा विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिरहेको छ।

१. SNV को आर्थिक सहयोग र मुक्तिनाथ विकास बैंकको सहकार्य तथा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी सेवा प्रदायक रहने गरी DFCD (Dutch Fund for Climate and Development) परियोजना गण्डकी प्रदेशका ५ वटा जिल्लाहरु कास्की, स्याङ्जा, तनहुँ, गोरखा र नवलपुरमा संचालन गरिरहेको छ। उक्त परियोजनाले विशेष गरी जलवायु मैत्री स्मार्ट प्रविधि प्रसार, बजारीकरण र कृषि सहकारीको क्षमता विकासको लागि काम गरिरहेको छ। यस वर्ष ५ जिल्लाको ७५ वटा सहकारीहरुमा संस्थागत अध्ययन गरी ५०% अनुदानमा जलवायु स्मार्ट प्रविधि हस्तान्तरण गरी सकेको छ। साथै, ४५ वटा सहकारीहरुमा सहकारीको आकार, संस्थागत अवस्था, पूँजी, लगानीको अवस्था र सम्भावित नयाँ योजनाको बारेमा स्थलगत अध्ययन सम्पन्न गरीएको र ७५ वटा सहकारीहरुमा जलवायु उत्थानशील स्मार्ट कृषि प्रविधिको अध्ययन, वितरण र बजारको अवस्थाको बारेमा स्थलगत अध्ययन गरिएको छ। बजारको स्थलगत अध्ययन पछि कृषकको हितको लागि मुक्तिनाथ कृषि मोबाइल एपको पनि निर्माण गरी संचालनमा रहेको छ। मोबाइल एपबाट प्राविधिक सुविधा लिन नसक्ने कृषकहरुको लागि टोल फ्री नम्बर (९८९०५००००३३) सहितको कल सेन्टरको स्थापना गरी संचालनमा रहेको छ। मुक्तिनाथ बैंक र मुक्तिनाथ

कृषि कम्पनीद्वारा वितरण गरिएको प्रविधि महिला मैत्री र वातावरण मैत्री समेत रहेको छ।

२. डोटी जिल्लाको आदर्श गाउँपालिका र AWO/BMZ को आर्थिक सहयोग र NEEDS नेपालसंगको सहकार्यमा गाउँपालिकाको ७ वटा वार्डमा सम्भावित कृषि, पशुपालन र गैर काष्ठ वन पैदावार (NTEFP) को उत्पादनको लागि पकेट क्षेत्रको पहिचान सहित तीन वर्षे योजना निर्माणको लागि अध्ययन सम्पन्न गरी योजना पेश गरिएको छ।

३. SWISS Contact को आर्थिक सहयोगमा “साना कृषक र कृषि व्यवसायका लागि व्यवसायिक कृषि” “Commercial Agriculture for Smallholders and Agribusiness-CASA” लुम्बिनी प्रदेशमा सम्पन्न भएको छ।

४. GIZ को आर्थिक सहयोग र कर्णाली प्रदेश कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयको सहकार्यमा कर्णाली प्रदेशमा संचालित GRAPE परियोजनामा प्राविधिक सेवा प्रदायकको रुपमा सहकार्य र समन्वय गरिएको छ।

५. FAO- संयुक्त राष्ट्र संघ विकास नियोगको कोदो जन्य बाली प्रवर्धनको लागि कोदो वर्ष २०२३ को लागि निजी

क्षेत्रबाट कोदो जन्य बालीको प्रचार, प्रवर्धनको लागि सहकार्य अगाडी बढिरहेको छ।

६. मुसुरो उत्पादन र प्रवर्धन को लागि Feed the Future, USAID, Michigan University of USA को आर्थिक सहयोग र मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको प्राविधिक सहयोगमा मुसुरोको दाल उत्पादन प्रदर्शनी परियोजना लुम्बिनी प्रदेशमा संचालनमा रहेको छ।

७. समाज जागरण केन्द्र नेपालद्वारा संचालित ५ दिने मौसमी र बेमौसमी तरकारी उत्पादन तालिममा सहजीकरण गरिएको छ।

८. केयर नेपालको आर्थिक सहयोग र राष्ट्रिय कृषक समूह महासंघको सहकार्यमा सप्तरी र सिराहा जिल्लामा संचालित खाद्यान्न बाली (धान, गहु, मकै, कोदो, फापर) को बीउ उत्पादन र बजारीकरण परियोजनामा प्राविधिक सहजीकरण र उत्पादनको सुनिश्चितता गर्ने निजी क्षेत्रको रुपमा यस कम्पनी रहेको छ भने ६ वटा कृषक समुहमा कार्यक्रम संचालन भइरहेको छ।

९. USAID, GIZ लगायतको अन्तराष्ट्रिय निकायहरूसंग नयाँ परियोजनाको लागि समन्वय र सम्पर्क निरन्तर भइरहेको छ।

नेपाल सरकार,
कृषि तथा पशुपक्षी विकास मन्त्रालय
कृषि विभाग
बाली विकास तथा कृषि जैविक
विकिपता संरक्षण केन्द्र

संयुक्त राष्ट्रसंघीय
खाद्य तथा कृषि संगठन

कोदोजन्य बाली वर्ष २०२३

सम्पदामा धनी,
सम्भावनाले भरिएको

ग्रामीण नेपालको रूपान्तरणका
लागि कोदोजन्य बालीको प्रवर्द्धन

#IYM2023

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.
MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.
An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

मुक्तिनाथ विकास बैंक
MUKTINATH BIKAS BANK
सकार बैकमा दृष्टि, बैंक असावामा जस्तु नदृष्टि

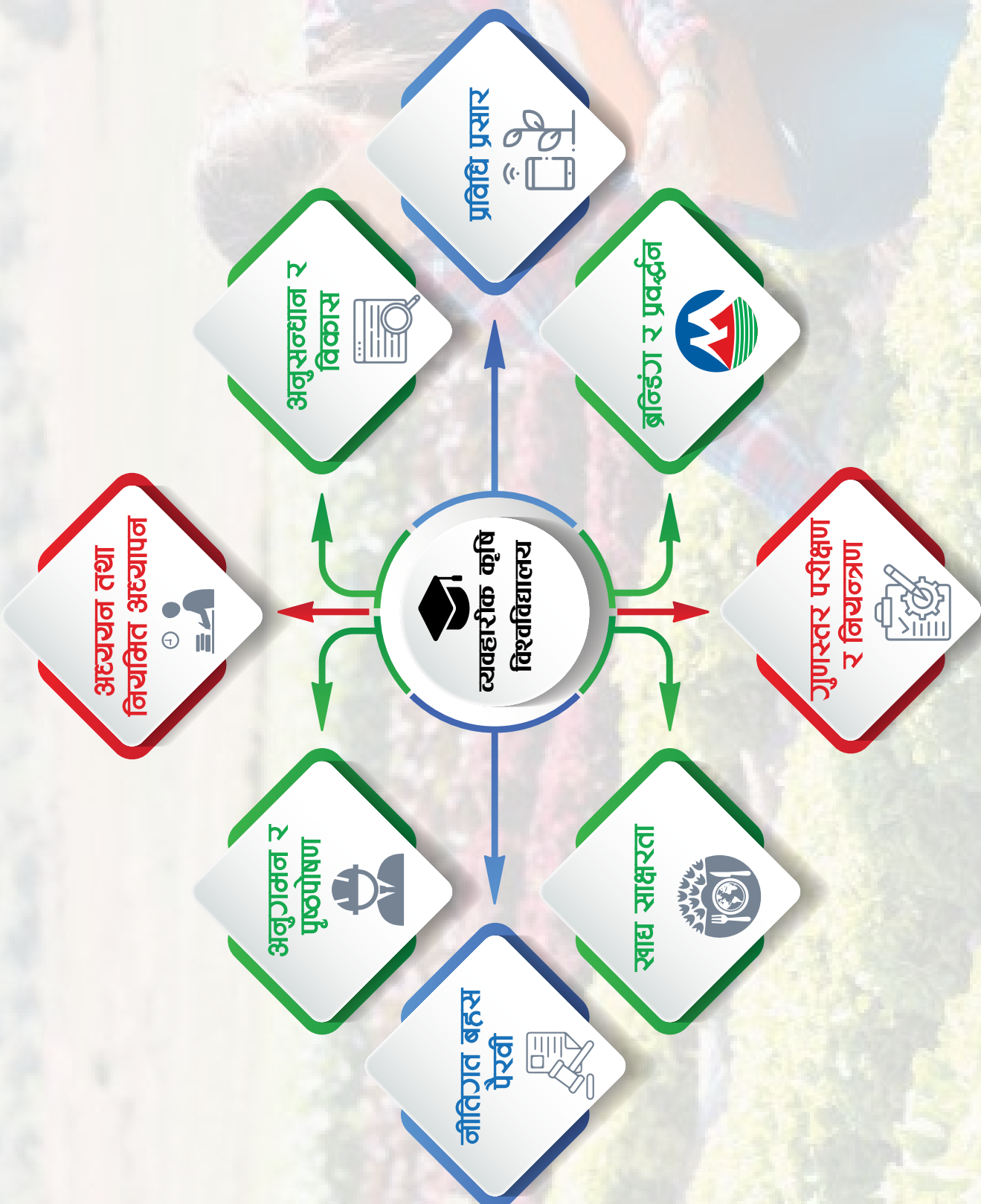
विश्व विद्यालयहरु सँगको सहकार्य

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले कृषिमा अनुसन्धान र प्राविधिक विकास गर्न, कृषि सम्बन्धी ज्ञान आदान प्रदान गर्न, विद्यार्थीहरुको क्षमता अभिवृद्धि अन्तर्गत कृषि अनुसन्धान कार्यक्रम संचालन गर्न तथा बीजवृद्धि कार्यक्रम, बालीनालीको तरिका प्रदर्शन, उद्यम विकास, रोजगारी श्रृजना र पारस्परिकताको आधारमा वैज्ञानिक र शैक्षिक तथा प्राविधिक क्षमता अभिवृद्धिमा सहकार्य गर्दै अगाडी बढ्न त्रिभुवन विश्वविद्यालय, कृषि तथा पशु विज्ञान अध्ययन संस्थान (TU), कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय (AFU) र सुदूरपश्चिम विश्वविद्यालय, कृषि विज्ञान संकाय (FWU) संग

MOU पत्रमा हस्ताक्षर गरेको छ। उक्त समन्वयबाट विद्यार्थीहरुले सिक्ने अवसर, अध्ययनपछिको अनुभवसंगै रोजगारीको अवसर प्राप्त जस्ता परियोजनाहरुबाट लाभहरु उठाउन सक्नेछन् भने कम्पनीले कृषि क्षेत्रमा सम्भावित भविष्यका प्रतिभाहरु मार्फत लाभ उठाउन सक्ने छ साथै विश्वविद्यालयको नेतृत्वमा रहेका कार्यक्रमहरुले विभिन्न कृषिको अनुसन्धानबाट पाएका ज्ञानलाई प्रत्यक्ष रुपमा कृषि समुदायमा प्रसार गरी कृषकलाई लाभान्वित तुल्याउने छ।

कार्बन व्यापार

विकसित राष्ट्रहरू औद्योगिक क्रान्तिमा लागि रहँदा ती राष्ट्रहरूले उत्सर्जन गरेको कार्बन घटाउनको लागि हाम्रो जस्तो देशका रूख, खेती प्रणाली लगायतका अन्य प्रयोगहरू मार्फत कार्बन संचितिमा महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ । नेपालमा सन् २०२० सम्ममा करिब ५,९६२.०३ (००० हेक्टर) जमिन वनको ढाँचामा थियो । वन ऐन १९९३ ले वनलाई दुई प्रमुख प्रकार (राष्ट्रिय र निजी)मा र पाँच सहायक प्रकारका वनहरू (सरकारद्वारा व्यवस्थित, समुदायद्वारा व्यवस्थित, संरक्षित वन, पट्टायुक्त वन) भनी मान्यता दिएको छ । कृषि वनबाट मुख्यतया फलफूल, जडिबुटी, घाँस उत्पादन, छाँया लगायत अन्य विभिन्न उद्देश्यहरू प्राप्त हुन्छन् । यसको अलवा कार्बन संचितिकरण, सुधारिएको पानीको गुणस्तर, माटो संरक्षण र जैविक विविधता संरक्षण आदि कृषि वनबाट प्राप्त हुने फाइदाहरू रहेका छन् । कृषकहरूले विस्तारै कृषि वनको महत्व बुझ्दै गएको बेला, वातावरणीय र आर्थिक रूपमा

फाइदाजनक रूख प्रजातिहरूको छनौटको कुरा गर्दा यस क्षेत्रमा उल्लेखनीय खाडल रहेको छ ।

यस सन्दर्भमा, मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडले अहिले VARAHA Climate Ag. Private Limited को साभेदारीमा कृषि वन प्रणालीमा काम गरिरहेको छ, जहाँ किसानहरूले निजी जग्गा वा सामुदायिक जग्गामा उब्जाएको फलफूल र काठका रूखहरूले संचिति गर्ने कार्बन गणना गरिरहेको छ । जस अन्तर्गत, परियोजना मार्फत बिरुवा वितरण र वृक्षारोपण सम्बन्धी गतिविधिहरू र रोपण पछि हेरचाह गर्दा प्राविधिक सहयोग प्रदान गर्दछ । परियोजना प्रमुखले स्थानीय कार्यान्वयन साभेदारहरूसँगको सहकार्यमा परियोजनाका गतिविधिहरू कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने कार्यहरू गरिरहेको छ । परियोजनाको कार्यान्वयनले हरितगृह ग्यास उत्सर्जन घटाउने तथा बढ्दो रूख रोपण र दिगो कृषि वन अभ्यासहरू मार्फत स्थानीय वातावरणमा सुधार ल्याउने अपेक्षा गरिएको छ ।

यसले किसानहरूलाई आमदानीको थप स्रोत पनि प्रदान गर्नेछ भने स्थानीय समुदायहरूलाई सशक्त बनाउँछ । त्यस्तै तालिम कार्यक्रमहरू मार्फत वातावरणीय सचेतना जगाउनेछ । यस परियोजनाको प्रस्ताव सन् २०२० मा गरिएको थियो, त्यसैले मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले सन् २०२० पछि रोपिएका रूखहरूको गणना गर्दैछ । यो २० वर्षको परियोजना हो । यो आयोजना हाललाई नेपालका ३५ जिल्लाहरूमा रहेको छ । कृषि वन रोपणका लागि निम्न प्रजातिका जातहरू छनोट गरिएका छन् : सागौन (Teak), उत्तीस, आँप, सुन्तला, स्याउ, जुनार, महोगनी, कदम, नीलगिरी (मसाला), मलेदो, कटुस आदि । चयन गरिएका प्रजातिहरूमा कार्बन संचित गर्न र पर्यावरणको पुनरस्थापना गर्ने उच्च क्षमता हुन्छ । परियोजना क्षेत्रले पहिलो नमुनाको रूपमा ७,००० हेक्टर जमिनमा काम गरेको छ । यसले विगत तीन वर्षमा करिब २ लाख मेट्रिक टन कार्बन डाईअक्साइड (CO₂) हटाएको अनुमान गरिएको छ ।

एकीकृत कृषि विकास प्राधिकरण स्थापनाको लागि नीतिगत बहस पैरवी

अन्तरमन्त्रालय, अन्तरसरकार र
अन्तरपालिकाहरू बीच समन्वय

संस्थागत बजार संचालन
ऐनको निर्माण

पब्लिक कम्पनीहरूको स्थापनाका
लागि प्रवर्द्धन र नियमन

बजार अनुसारको उत्पादन
प्रणालीको विकास

खरिद सुनिश्चितता सम्बन्धी
संरचनाहरूको विकास

वैदेशिक सहायता तथा लगानी
प्रवर्द्धनमा सहजिकरण

स्थानिय सरकारलाई उत्पादन र
उत्पादकत्व वृद्धिमा प्रवर्द्धन

निर्यात प्रवर्द्धन तथा आयत
प्रतिस्थापनमा सहजिकरण

प्रदेश सरकारलाई क्षेत्रीय औद्योगिक
विकासमा प्रवर्द्धन

न्यूनतम समर्थन मूल्य निर्धारण
लगायतका अन्य विभिन्न कार्यहरू

एकै साथ पाँच कृषि संरचनाहरूको समुद्घाटन

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडले, माननीय कृषि तथा पशुपंन्छी विकास मन्त्री डा.वेदुराम भुसाल ज्यूको प्रमुख आतिथ्यता, राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्ष माननीय डा. मिन बहादुर श्रेष्ठ ज्यूको विशिष्ट आतिथ्यता र कृषि तथा पशुपंन्छी विकास मन्त्रालयका सचिव डा. गोविन्द प्रसाद शर्मा लगायत सरकारी निकाय, कुटनीतिक नियोग, निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्रका प्रतिनिधिज्यूहरूको समुपस्थितिमा मिति २०८० भाद्र १७ गते होटल ज्याडिसन, लाजिम्पाटमा “५ वटा कृषि संरचनाहरूको समुद्घाटन” सुसम्पन्न गरेको थियो । समुद्घाटन समारोहको अध्यक्षता मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीका कार्यकारी अध्यक्ष श्री भरतराज ढकालले गर्नुभएको थियो ।

कम्पनीले तयार गरेको ५ वर्षे रणनीतिक योजना “भिजन ८५” अनुसार कृषक, उपभोक्ता, व्यवसायीक साभेदार, सेवाग्राहीहरूलाई देशव्यापी रूपमा उच्चस्तरीय र दिगो सेवा प्रदान गर्ने अभिप्रायले

निम्नानुसारका ५ वटा कृषि संरचनाहरूको डिजिटल रूपमा समुद्घाटन गरिएको थियो ।

१. सबै प्रदेशमा “प्रादेशिक कार्यालयहरू”
२. स्याङजा र चितवनमा अवस्थित “फार्म उत्कृष्टता केन्द्रहरू”
३. कृषिमा लगानी प्रवर्द्धनका लागि “कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्र”
४. कृषकहरूलाई दैनिक सेवाको लागि “कृषकसंग मुक्तिनाथ कल सेन्टर”
५. आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्समा आधारित “मुक्तिनाथ एप” कार्यक्रममा, कृषि क्षेत्रको प्रमुख समस्याहरू, कम्पनीको गतिविधिहरू, एकीकृत कृषि विकास प्राधिकरणको आवश्यकता, औचित्य र भावी संभावनाहरूको सम्बन्धमा विचार विमर्श भएको थियो भने कम्पनीले विगत ५ वर्षदेखि कृषिको समग्र मूल्य श्रृङ्खला व्यवस्थापनका लागि व्यवस्थापकीय भूमिका निर्वाह गर्नको लागि मुख्यत कृषि श्रोत केन्द्र, कृषि प्रशोधन केन्द्र, कृषि बजार केन्द्र र कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्रको अवधारणा कार्यान्वयन गर्न संस्थागत संरचनाहरूको विकासको लागि गरेका कार्यहरू तथा हाँसिल गरेका उपलब्धिहरूका विषयमा समेत विस्तृत जानकारी गराईएको थियो ।

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.

MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.

An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्र

"Nurturing Your Agribusiness Potential"

धन्यवाद!

कम्पनी आजको अवस्थासम्म आइपुगको लागि संचालकज्यूहरु, सेयरधनीज्यूहरु, कर्मचारीहरु तथा अन्य सम्पूर्ण महानुभावहरुले गर्नु भएको विश्वास, साथ, सहयोग, माया, हौसला र सकारात्मक सुभावहरु प्रति आभार प्रकट गर्दै आगामी दिनमा पनि यस्तै साथ र सहयोगको अपेक्षा गर्दछौं ।

जय मुक्तिनाथ!!!

विषय सूची

१.	पाँचौ वार्षिक साधारण सभा सम्बन्धी सूचना	४२
२.	पाँचौ वार्षिक साधारण सभा सम्बन्धी अन्य जानकारीहरु	४४
३.	पाँचौ वार्षिक साधारण सभामा संचालक समितिको तर्फबाट अध्यक्षज्यूको प्रतिवेदन ..	४४
४.	कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १०९ अनुसारको अतिरिक्त विवरण	६०
५.	आर्थिक वर्ष २०८०/ ८१ को रणनीतिक योजनाहरु	७०
६.	आर्थिक वर्ष २०७९/ ८० को एकीकृत वित्तीय विवरणहरु	७६
७.	प्रवन्धपत्रमा प्रस्तावित संशोधन सम्बन्धी तीन महले विवरण	१०७
८.	नियमावलीमा प्रस्तावित संशोधन सम्बन्धी तीन महले विवरण	१०८
९.	प्रोक्सी फाराम	११३
१०.	नोट	११४

पाँचौ वार्षिक साधारण सभा सम्बन्धी सूचना

आदरणीय शेयरधनी महानुभावहरू,

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.को मिति २०८० पौष २ गते सम्पन्न संचालक समितिको ७३ औं बैठकको निर्णय अनुसार कम्पनीको पाँचौ वार्षिक साधारण सभा निम्न मिति, समय र स्थानमा, देहायका विषय उपर छलफल तथा निर्णय गर्न बस्ने भएको हुँदा सम्पूर्ण संस्थापक तथा सर्वसाधारण शेयरधनी महानुभावहरूको जानकारी एवं उपस्थितिका लागि यो सूचना प्रकाशित गरिएको छ ।

सभा हुने मिति, समय र स्थान :

मिति : २०८० पौष २५ गते, (तदनुसार जनवरी १०, २०२४)

समय : दिनको १:०० बजे

स्थान : यति इभेन्टस एण्ड कन्फेरेन्स सेन्टर, बसुन्धरा, काठमान्डौ ।

छलफलका विषयहरू:

(क) सामान्य प्रस्तावहरू :

१. संचालक समितिको तर्फबाट अध्यक्ष ज्यूको आ.व. २०७९/०८० को वार्षिक प्रतिवेदन उपर छलफल गरी पारित गर्ने ।
२. लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन सहित आ.व. २०७९/०८० आषाढ मसान्तको वासलात, नाफा नोक्सान हिसाब, नगद प्रवाह लगायतका विवरणहरू पारित गर्ने ।
३. आ.व. २०८०/०८१ को लागि लेखापरीक्षक नियुक्ति गर्ने र निजको पारिश्रमिक निर्धारण गर्ने ।
४. संस्थापक शेयरधनीहरूबाट प्रतिनिधित्व गर्ने ४ जना तथा सर्वसाधारण शेयरधनीहरूबाट प्रतिनिधित्व गर्ने १ जना संचालकहरूको निर्वाचन गर्ने ।

(ख) विशेष प्रस्ताव:

१. प्रबन्धपत्र र नियमावलीमा प्रस्तावित दफाहरू तथा नियमहरू संशोधन गर्ने ।
२. अध्यक्ष र संचालकहरूको बैठक भत्ता संशोधन/वृद्धि गर्ने ।
३. प्रबन्ध संचालकको नियुक्ति तथा सेवा सुविधा तोक्नको लागि संचालक समितिलाई अख्तियारी दिने ।
४. कम्पनीको प्रबन्धपत्र तथा नियमावलीमा प्रस्तावित संशोधनका सम्बन्धमा नियमनकारी निकायबाट थपघट, परिवर्तन वा संशोधनको निर्देशन भएमा सोही बमोजिम थपघट, परिमार्जन, संशोधन, भाषागत लगायत अन्य सुधार समेतका लागि सञ्चालक समितिलाई अख्तियारी दिने ।

(ग) विविध ।

संचालक समितिको आज्ञाले,
रामशरण तिमल्सिना
कम्पनी सचिव

पाँचौं वार्षिक साधारण सभा सम्बन्धी अन्य जानकारीहरू

१. पाँचौं वार्षिक साधारण सभा प्रयोजनका लागि मिति २०८०/०९/१३ गते (१) एक दिन कम्पनीको शेयरधनी दर्ता किताब बन्द गर्ने निर्णय गरिएको छ। मिति २०८०/०९/१२ गतेसम्म नेपाल स्टक एक्सचेञ्ज लिमिटेडमा कारोबार भई सि.डि.एस.एण्ड क्लियरिङ लिमिटेडबाट राफसाफ समेत भई प्रचलित नियमानुसार यस कम्पनीको शेयर रजिष्टार श्री मुक्तिनाथ क्यापिटल लिमिटेड, नारायणचौर, नक्साल, काठमाडौंमा रहेका शेयरधनी दर्ता किताबमा अद्यावधिक भई कायम हुन आएका शेयरधनीहरू मात्र वार्षिक साधारण सभामा भाग लिन तथा मतदान दिन गर्न सक्नेछन्।
२. वार्षिक सभामा भाग लिन आउनुहुने शेयरधनीहरू महानुभावहरूले आफ्नो हितग्राही खाता नं. (BOID) को विवरण सहित आफ्नो परिचय खुल्ने प्रमाण (जस्तै: नागरिकता प्रमाणपत्र वा अन्य कुनै परिचयपत्र) साथमा लिई आउनु हुन अनुरोध छ।
३. सभामा भाग लिने प्रत्येक शेयरधनी महानुभावहरूले सभा हुने स्थानमा रहेको हाजिरी पुस्तिकामा दस्तखत गर्नुपर्नेछ। शेयरधनी हाजिरी पुस्तिका अपरान्ह १२:०० बजे देखि खुल्ला रहने छ।
४. कुनै शेयरधनी साधारण सभामा स्वयं उपस्थित हुन नसक्ने भै साधारण सभामा भाग लिन तथा मतदान गर्न प्रतिनिधि (प्रोक्सी) नियुक्त गर्न चाहने शेयरधनीहरूले प्रचलित कानूनले तोकेको ढाँचामा प्रतिनिधि पत्र (प्रोक्सी फारम) भरी सभा शुरू हुनुभन्दा कम्तीमा ४८ घण्टा अगावै कम्पनीको केन्द्रीय कार्यालय, बसुन्धारा काठमाडौंमा दर्ता गराई सक्नुपर्नेछ। कम्पनीको शेयरधनी बाहेक अरूलाई प्रतिनिधि (प्रोक्सी) दिन पाइने छैन।
५. प्रतिनिधि नियुक्त गरी सकेको शेयरधनी आफै सभामा उपस्थित भई हाजिरी पुस्तिकामा दस्तखत गरेमा निजले दिएको प्रतिनिधि (प्रोक्सी) स्वतः बदर हुनेछ। यसरी प्रतिनिधि (प्रोक्सी) नियुक्त गर्दा एक जना शेयरधनीलाई मात्र प्रतिनिधि नियुक्त गर्नु पर्नेछ।
६. कुनै संगठित संस्था वा कम्पनीले शेयर खरिद गरेको हकमा त्यस्ता संगठित संस्था वा कम्पनीको तर्फबाट खटाईएको वा मनोनित गरेको प्रतिनिधिले साधारण सभामा भाग लिन तथा मतदान गर्न पाउने छ।
७. नाबालक वा अशक्त/विक्षिप्त व्यक्ति शेयरधनीहरूको हकमा यस कम्पनीको शेयरधनी दर्ता पुस्तिकामा संरक्षकको रूपमा नाम दर्ता भएको व्यक्तिले मात्र साधारण सभामा भाग लिन र प्रतिनिधि (प्रोक्सी) तोक्न पाउनुहुनेछ।
८. संचालक निर्वाचन सम्बन्धी विस्तृत जानकारीको लागि कम्पनीको केन्द्रीय कार्यालय बसुन्धारा, काठमाडौं स्थित निर्वाचन अधिकृतको कार्यालयमा सम्पर्क राख्नुहुन अनुरोध गरिन्छ।
९. वार्षिक साधारण सभा सम्बन्धी अन्य जानकारी आवश्यक भएमा यस कम्पनीको केन्द्रीय कार्यालय बसुन्धारा, काठमाडौंमा कार्यालय समय भित्र सम्पर्क गर्नुहुन वा वेबसाईट www.muktinathkrishi.com मा हेर्नुहुन अनुरोध गरिन्छ।

पाँचौ वार्षिक साधारण सभामा संचालक समितिको तर्फबाट अध्यक्षज्यूको प्रतिवेदन

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.को पाँचौ वार्षिक साधारण सभामा सञ्चालक समितिको तर्फबाट आ.व. २०७९/०८० को वार्षिक प्रतिवेदन आदरणीय शेयरधनी महानुभावहरु समक्ष पेश गर्न पाउँदा हामीलाई खुसी लागेको छ। यो कम्पनीले विगत वर्षहरुको तुलनामा राम्रो प्रगति हाँसिल गर्न सफल भएको यहाँहरुलाई अवगत गराउन चाहन्छु। यस वार्षिक प्रतिवेदनमा नियामक निकायहरुद्वारा समावेश गर्न तोकिएका विषय वस्तुहरु तथा सरोकारवालाहरु सबैलाई सान्दर्भिक हुने अन्य प्रगतिका विवरणहरु पनि प्रस्तुत गरिएको छ।

कम्पनीले आ.व. २०७९/०८० को लागि बनाएका विभिन्न रणनीतिक योजनाहरु सफलता पूर्वक पुरा गरी आगामी वर्षहरुमा पनि सो कार्यको निरन्तरता दिने लक्ष्य राखेको छ। कम्पनीले सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्रको विकास, कृषि प्रशोधन केन्द्र, कृषि बजार केन्द्र र कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्र मार्फत देशमा कृषिको संस्थागत मूल्य श्रृंखलामा कार्य गर्ने उदेश्यका साथ आफ्ना नीति तथा कार्यक्रमहरु अगाडी बढाएको छ। यसै सन्दर्भमा कम्पनीले आ.व. २०७९/०८० मा हाँसिल गरेका कार्यहरु सहितको प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न चाहन्छु।

कम्पनीको आ.व. २०७९/०८० का मुख्य

उपलब्धीहरु:

१. मुक्तिनाथ सिड बैंक लि., मुक्तिनाथ नर्सरी बैंक लि., मुक्तिनाथ फर्टिलाइजर बैंक लि., मुक्तिनाथ लाइभस्टक बैंक लि., मुक्तिनाथ हर्वल बैंक लि., मुक्तिनाथ फुड बैंक लि., मुक्तिनाथ एगो मेशिनरी कम्पनी लि. र मुक्तिनाथ ट्रेडिङ लि. को स्थापना भएको।
२. कूल चुक्ता पूँजीको ५५.५५ प्रतिशत हकप्रद शेयर जारी गरी पूँजी वृद्धिको कार्य सम्पन्न भएको।
३. सबै प्रदेशमा प्रादेशिक कार्यालय र वेयरहाउसहरुको स्थापना गरिएको।
४. संस्थागत परामर्श सेवालाई व्यवस्थित गर्न सेवा उद्योगको रूपमा “मुक्तिनाथ कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्र” को स्थापना भएको।
५. भरतपुर म.न.पा. - २३, चितवनमा “मुक्तिनाथ फर्टिलाइजर

उद्योगको” स्थापना भएको।

६. भरतपुर म.न.पा. - २३, चितवनमा “मुक्तिनाथ सिड उद्योगको” स्थापना भएको।
७. कृषिवन प्रणालीमा आधारित अन्तर्राष्ट्रिय कार्वन व्यापार परियोजना कार्यान्वयनको शुरुवात भएको।
८. कम्पनीको कुल व्यवसायको आकार २.१३ गुणाले वृद्धि भएको जसमा १० प्रतिशत भन्दा बढी व्यवसायको हिस्सा, ५० भन्दा बढी सहकारीहरुमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्रको रहेको।
९. डिजिटल सेवा प्रवाहको लागि कम्पनीको आफ्नै एकीकृत मोबाइल एप, व्यवसायीक योजना निर्माण, सफ्टवेयर निर्माण र ग्राहक सेवा केन्द्रको शुरुवात भएको।
१०. ६९ जिल्लाहरुमा १०० आधिकारीक सहित ४०० भन्दा बढी व्यवसायीक साभेदारहरु मार्फत वस्तु तथा सेवाको प्रवाह भएको।
११. चीन, स्पेन र भारतका नयाँ ५ वटा कम्पनीहरूसंग व्यवसायीक साभेदारी विस्तार गर्दै जम्मा १५ वटा अन्तर्राष्ट्रिय व्यवसायीक साभेदारहरूसंग कारोबार भएको।
१२. स्याङ्जा र चितवनमा अवस्थित फार्म उत्कृष्टता केन्द्रको क्रमश ९० र ८० प्रतिशत निर्माण कार्य सम्पन्न भएको।
१३. ७५०० कृषक तथा उद्यमीहरुलाई “कृषकसंग मुक्तिनाथ” अभियान मार्फत प्रत्यक्ष रूपमा प्रविधि प्रसार भएको।
१४. DFCD-SNV र मुक्तिनाथ विकास बैंकको सहकार्यमा गण्डकी प्रदेशमा Climate Smart Agriculture संग सम्बन्धित परियोजनाको संचालन भएको।
१५. ७५ जना मालिहरु आवद्ध रहेको तथा कृषि उद्यमीहरुलाई कृषि परिचय पत्रको वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिएको।
१६. सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्र संचालन र विकास निर्देशिका, फार्म उत्कृष्टता केन्द्र संचालन कार्यविधि, सहायक कम्पनी संचालन, विकास र नियमन निर्देशिका, कृषि उत्पादनहरुको खरीद सुनिश्चिता कार्यविधि, कर्पोरेट ब्रान्ड र कम्प्युनिकेशन निर्देशिका, मालि परिचालन कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गरिएको।
१७. कम्पनीको पाचौ वर्षे रणनीतिक योजना तयार भएको।

२०८० साल असार मसान्त सम्मको वित्तीय अवस्थाको विवरण

विवरण	२०७९/८०	२०७८/७९	२०७७/७८	२०७६/७७	२०७५/७६
सम्पत्तिहरू					
अचल सम्पत्तिहरू					
सम्पत्ति प्लान्ट र उपकरणहरू अमूर्त सम्पत्तिहरू	६०,६५९,९९७	५०,८४६,९९३	२९,७७५,५२२	९५,७३७,८३८	९,९०८,६२९
अमूर्त सम्पत्तिहरू	४,३५३,९९९	५४७,८४२	६६७,९५७	२७,६८५	३५,५९५
व्यापार र अन्य प्राप्तिकहरू	२०,३८९,६५३	-	-	-	-
लगानी	३६,०००,०००	५,०००,०००	-	-	-
जम्मा अचल सम्पत्तिहरू	९२९,३९४,८४९	५६,३९३,९५५	२२,४४२,६७९	९५,७६५,५२३	९,९४४,२९६
चल सम्पत्तिहरू					
लगत सूची (ईन्भेन्ट्रीहरू)	९९८,५०३,२९९	९५९,५६४,०७५	५९,३०५,३०४	९०,६२८,८९३	-
व्यापार र अन्य प्राप्तिकहरू	२३९,०५२,९४०	९०७,९४७,२५७	९४०,९९२,४९८	९९,९०२,९९७	२८२,२०२
लगानी	२३,२०९,८५९	४३,८६५,६०३	८३,६७४,६६४	-	-
आय कर सम्पत्तिहरू	५,४९३,४५०	५,९०६,५७९	३,८८७,८६८	९,३२९,०२७	-
अग्रिम भुक्तानीहरू	२,९८३,८२२	९,६०७,६३९	६२३,५९९	२०८,०८६	३३७,९७८
नगद र सो सरह	६७,२०३,३३२	५,९९५,९८०	९२,६७९,०९३	९५९,३५०,६९०	९८९,७५८,२३६
विलम्बित कर सम्पत्तिहरू	२५,५६९,०६५	३२,८५२,४२३	-	-	-
जम्मा चल सम्पत्तिहरू	५५३,९९८,८८७	३४८,८५८,७४८	३७३,०७४,८५८	९८३,४९९,५३३	९८२,३७७,६९७
जम्मा सम्पत्तिहरू	६७४,५९३,७२८	४०५,२५२,७०३	३९५,५१७,५३७	९९९,९८५,०५६	९९२,३२९,८३२
स्वपूँजी (इक्विटी) र बायित्वहरू					
स्वपूँजी					
इक्विटी शेयर पूँजी (क्यापिटल)	५६०,०००,०००	३६०,०००,०००	३६०,०००,०००	९८०,०००,०००	९८०,०००,०००
अन्य स्वपूँजी	(६०,६०२,६९४.००)	(८३,४६७,२४४)	९८,९९९,८५९	९७,०९९,८९४	९९,५९३,७९६
जम्मा स्वपूँजी	४९९,३९७,३०६	२७६,५३२,७५६	३७८,९९९,८५९	९९७,०९९,८९४	९९९,५९३,७९६
दायित्वहरू					
अचल दायित्वहरू					
विलम्बित कर दायित्वहरू			२,२८८,५६०	४९४,७२४	४५९,९३०
जम्मा अचल दायित्वहरू	-	-	२,२८८,५६०	४९४,७२४	४५९,९३०
चालु दायित्वहरू					
व्यापार र अन्य वित्तीय दायित्वहरू	७९,२७५,८७२	७९,६५०,८२३	९३,८२७,९०८	९,६९७,६७८	२७६,९०६
व्यवस्थाहरू (प्रोभिजन्स)	४,८५२,९३९	२,३७५,९२४	४८२,०९८	५२,७६०	-
अल्पकालिन कर्जा	९८,९८८,४९०	५४,६९४,०००	-	-	-
जम्मा चालु दायित्वहरू	९७५,९९६,४२९	९२८,७२१,७४७	९४,३०९,९२६	९,७५०,४३८	२७६,९०६
जम्मा स्वपूँजी (इक्विटी) र दायित्वहरू	६७४,५९३,७२८	४०५,२५२,७०३	३९५,५१७,५३७	९९९,९८५,०५६	९९२,३२९,८३२

२०८० साल असार मसान्त सम्मको नाफा वा नोक्सानको विवरण

विवरण	२०७९/८०	२०७८/७९	२०७७/७८	२०७६/७७	२०७५/७६
सञ्चालनबाट आय	३९२,५४७,६९५	१९२,०६९,७७३	९८,४२४,९९४	१५,३०३,५३७	-
बेचेको सामानको लागत	२८९,१९३,१२९	१४८,१४५,३५०	८२,००९,६१८	१३,१८६,९२५	-
कूल नाफा	१०३,३५४,५६६	४३,९२४,४२३	१६,४१५,३७६	२,११६,६१२	-
अन्य आमदानी	२,५११,०९५	२,८१८,३२०	२८,३५०,०६३	१७,१४५,४४४	१९,०५८,३८४
जम्मा आमदानी	१०५,८६५,६६१	४६,७४२,७४३	४४,७६५,४३९	१९,२६२,०५६	१९,०५८,३८४
संचालन खर्चहरू					
कर्मचारीको खर्चहरू	४०,१४९,९६६	२९,७२४,८०३	१७,२९२,५२७	५,०२१,४३६	६८२,०००
स्थिर सम्पत्तिको विक्रीमा नाफा/हानि	२२,९६५,०४४	११८,१७८,९८५	२०,८६७,४१०	५,२२९,६७७	१,५५५,५४१
वित्तीय खर्चहरू	१२,१८२,६२०	६,३१६,५७८	-	-	-
हासकष्टी तथा क्रमिक ऋण भुक्तानी	१३,१९५,११९	७,०५१,७१९	४,०८८,८८७	२,०४८,७५४	१,०८९,८४०
जम्मा संचालन खर्चहरू	८८,४९२,७४९	१६१,२७२,०८५	४२,२४८,८२४	१२,२९९,८६७	३,३२७,३८१
गैर परिचालन (आमदानी)/खर्चहरू	२७७,५१७	९०७,३३०	-	-	-
जम्मा कर खर्चहरू	८८,७७०,२६६	१६२,१७९,४१५	४२,२४८,८२४	१२,२९९,८६७	३,३२७,३८१
कर पूर्वको नाफा	१७,०९५,३९४	(११५,४३६,६७२)	२,५१६,६१४	६,९६२,१८९	१५,७३१,००३
आयकर	-	-	-	१,५७२,४९८	३,६८६,०७६
विलम्बित कर	६,६२३,१०८	(२९,५३३,०१८)	१,८७३,८३६	(३६,४०६)	४५१,१३०
जम्मा कर खर्चहरू	६,६२३,१०८	(२९,५३३,०१८)	१,८७३,८३६	१,५३६,०९२	४,१३७,२०६
वर्षको खुद नाफा	१०,४७२,२८६	(८५,९०३,६५४)	६४२,७७८	५,४२६,०९७	११,५९३,७९६
प्रति शेयर आधारभूत आमदानी	१.८७	(२३.८६)	०.१८	३.०१	६.४४

कारोबारका विवरणहरू

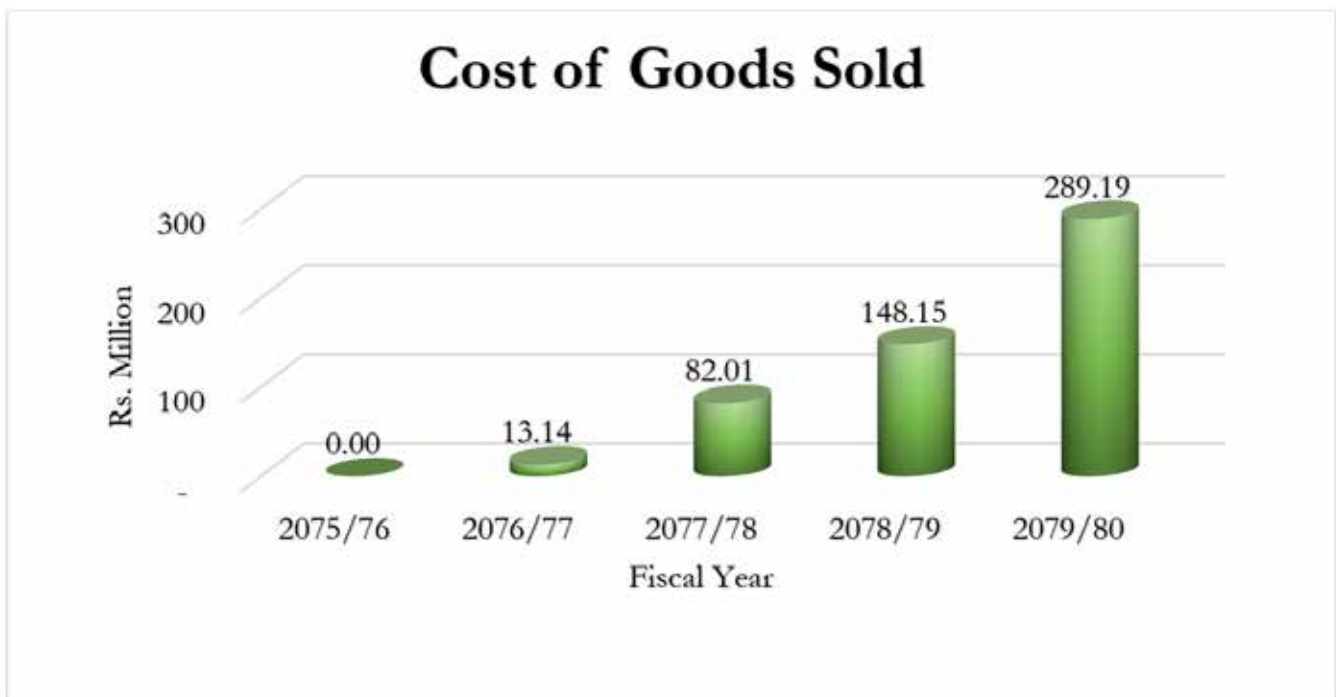
विक्री (Sales)

यस कम्पनीको विक्री आ.व. २०७९/८० मा १०४.३८ प्रतिशतले वृद्धि भई रु. ३९ करोड २५ लाख पुगेको छ। आ.व. २०७८/७९ को अन्त्यमा यो रकम करिब रु. १९ करोड २० लाख रहेको थियो। विगत ४ वर्षमा यस कम्पनीको कुल विक्री २५.६६ गुणाले बढेको छ।

विक्री लागत (Cost of Goods Sold)

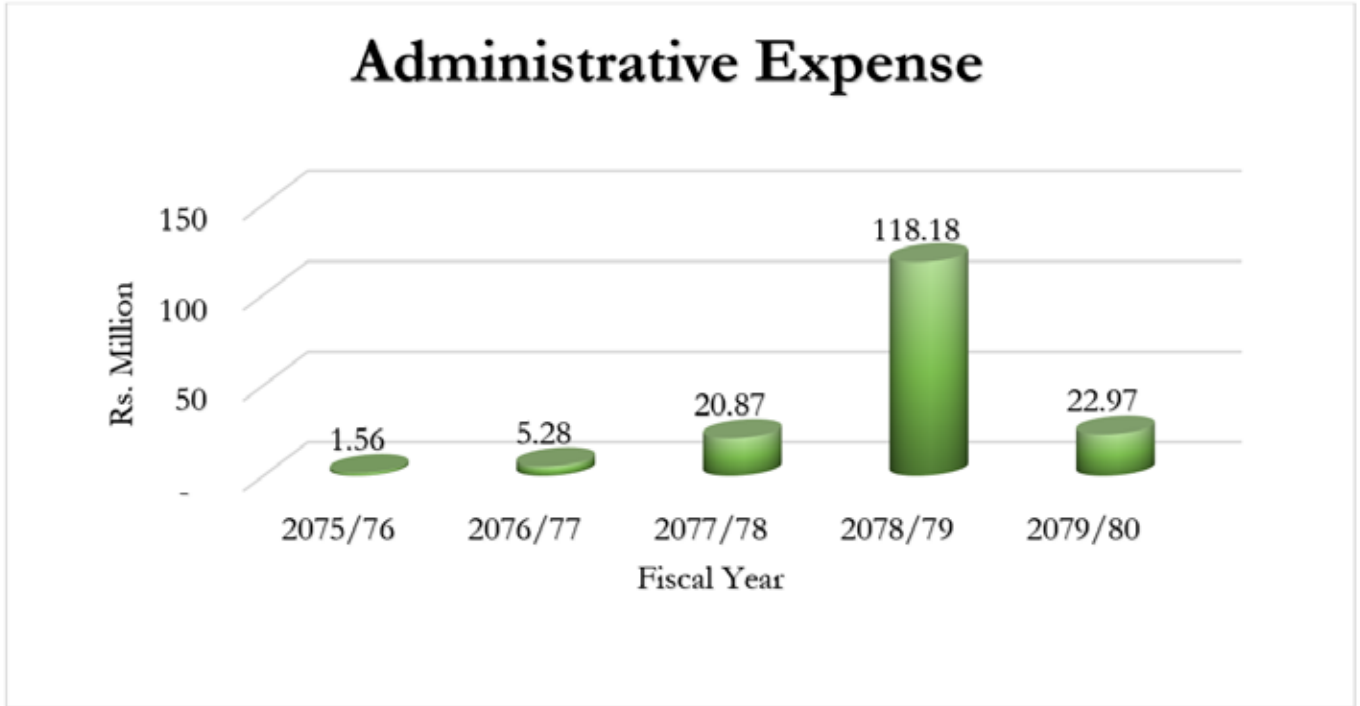
यस कम्पनीको कुल विक्री लागत आ.व. २०७९/८० मा ९५.२० प्रतिशतले वृद्धि भई करिब रु. २८ करोड ९१ लाख पुगेको छ। आ.व. २०७८/७९ को अन्त्यमा उक्त रकम करिब रु. १४ करोड ८१ लाख रहेको थियो। विगत ४ वर्षमा यस कम्पनीको कुल विक्री लागत २२ गुणाले बढेको छ।

प्रशासनिक खर्च (Administrative Expense)

यस कम्पनीको कुल प्रशासनिक खर्च आ.व. २०७९/८० मा ८०.५६ प्रतिशतले ह्रास भई करिब रु. २ करोड ३० लाख पुगेको छ। यस कम्पनीको पहिलो आर्थिक वर्षमा कुल प्रशासनिक खर्च रु. १५ लाख ६० हजार रहेको थियो। आ.व. २०७८/७९ को अन्त्यमा यस कम्पनीको कुल प्रशासनिक खर्च करिब रु. ११ करोड ८० लाख रहेको थियो जस मध्ये करिब ९ करोड २२ लाख रुपैया धरौटी अपलेखन वापतको रहेको छ।

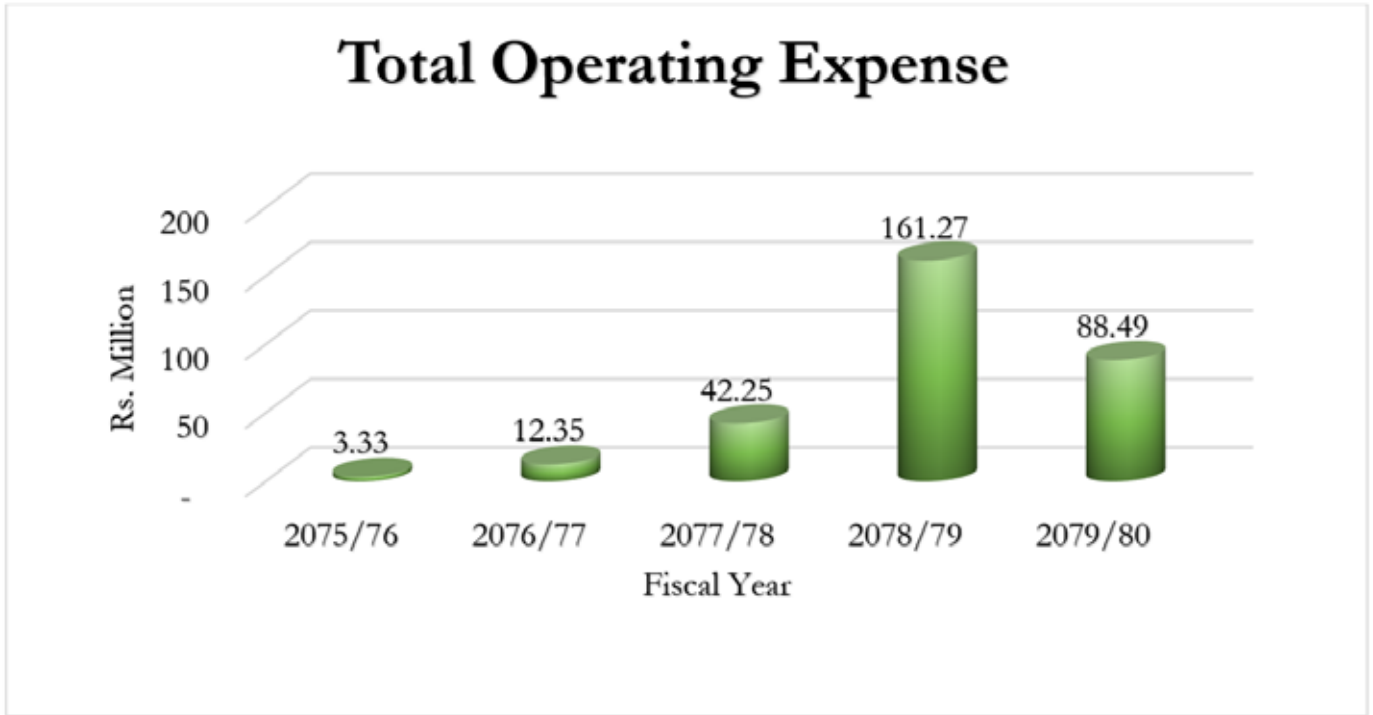
कर्मचारी खर्च (Personnel Expense)

यस कम्पनीको कर्मचारी खर्च आ.व. २०७९/८० मा ३५.०९ प्रतिशतले वृद्धि भई करिब रु. ४ करोड पुगेको छ। आ.व. २०७८/७९ को अन्त्यमा यस कम्पनीको कूल कर्मचारी खर्च करिब रु. २ करोड ९७ लाख रहेको थियो। यस कम्पनीको पहिलो आर्थिक वर्षमा कुल कर्मचारी खर्च रु. ६ लाख ८० हजार रहेको थियो।

जम्मा संचालन खर्च (Total Operating Expense)

यस कम्पनीको जम्मा संचालन खर्च आ.व. २०७९/८० मा ४५.९३ प्रतिशतले ह्रास भई करिब रु. ८ करोड २५ लाख पुगेको छ । आ.व. २०७८/७९ को अन्त्यमा यस कम्पनीको जम्मा संचालन खर्च करिब रु. ९६ करोड ९३ लाख रहेको थियो । यस कम्पनीको पहिलो आर्थिक वर्षमा जम्मा संचालन खर्च रु. ३३ लाख ३० हजार रहेको थियो ।

जम्मा सम्पत्ति (Total Asset)

यस कम्पनीको जम्मा सम्पत्ति आ.व. २०७९/८० मा ६६.४४ प्रतिशतले वृद्धि भई करिब रु. ६७ करोड ४५ लाख पुगेको छ । आ.व. २०७८/७९ को अन्त्यमा यस कम्पनीको जम्मा सम्पत्ति करिब रु. ४० करोड ५२ लाख रहेको थियो । विगत ५ वर्षमा यस कम्पनीको जम्मा सम्पत्ति ३.५१ गुणाले बढेको छ ।

शेयर पूँजी (Share Capital)

यस कम्पनीको पहिलो आर्थिक वर्षमा रु. १८ करोड चुक्ता पूँजीबाट सुरु भएको कम्पनीको चुक्ता पूँजी आ.व. २०७७/७८ मा ३६ करोड पुगेको थियो । कम्पनीले आ.व. २०७९/८० मा ५५.५६ प्रतिशत हकप्रद शेयर जारी गरी कुल शेयर पूँजी रु. ५६ करोड पुऱ्याएको थियो ।

जम्मा स्वपूँजी (Total Equity)

यस कम्पनीको जम्मा स्वपूँजी आ.व. २०७९/८० मा ८०.६० प्रतिशतले वृद्धि भई कुल जम्मा स्वपूँजी करिब रु ४९ करोड ९४ लाख पुगेको छ । विगत ५ वर्षमा यस कम्पनीको कुल जम्मा स्वपूँजी २.६ गुणाले बढेको छ । आ.व. २०७८/७९ को अन्त्यमा यस कम्पनीको कुल जम्मा स्वपूँजी करिब रु. २७ करोड ६५ लाख रहेको थियो ।

१) कम्पनीको पूँजी ४० करोड बाट ७० करोडमा वृद्धि

कम्पनीको व्यवसायको लक्ष्य अनुसार कम्पनीले संस्थापकहरुलाई ५५.५५ प्रतिशत हकप्रद शेयर जारी गरी कम्पनीको पूँजी रु. ३६ करोडबाट रु. ५६ करोड पुर्याईएकोमा धितोपत्र बोर्डमा सूचीकृत भए पश्चात् सार्वजनिक निष्काशन मार्फत १४ करोड पूँजी थप गरी कम्पनीको कुल चुक्ता पूँजी ७० करोड पुर्याईएको छ।

२) साधारण शेयर (IPO) निष्काशन

संस्थागत रुपमा विकास हुन नसकेको कृषि क्षेत्रलाई थप लगानीको केन्द्र बनाई संस्थागत विकास र नयाँ पब्लिक कम्पनीको आगमनको लागि प्रोत्साहन गर्न मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले सर्वसाधारण लगानीकर्ताहरुको लागि नेपालमै पहिलो पटक कृषि क्षेत्रबाट प्राथमिक साधारण शेयरको निष्काशन गरेको छ। कम्पनीको रु. १ अर्ब अधिकृत पूँजी र रु. ७० करोड जारी पूँजी रहेको र २० प्रतिशत (रु. १४ करोड) सर्वसाधारणलाई छुट्टाईएकोमा यसै वर्ष सर्वसाधारणलाई शेयर निस्कासन गरी धितोपत्र बजारमा कारोबार भईरहेको छ।

३) व्यवसायीक साभेदार सम्मेलन

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले विगत ५ वर्ष देखि कृषकहरुमा व्यवसायीक

अभिमुखीकरण, प्रविधि प्रसार साथै उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिको लागि

कम्पनीका मुख्य उपलब्धीहरु

आवश्यक उत्पादनका साधनहरु (मल, बीउ-बिजन, रोग किरा नियन्त्रक, औजार उपकरण र प्रविधि प्रसार) तथा विभिन्न कृषि सेवाहरु आफ्ना व्यवसायीक साभेदारहरु मार्फत पहाड देखि तराई सम्मका सम्पूर्ण ठाउँहरुमा प्रदान गर्दै आइरहेको छ। नेपालको समग्र कृषि चक्रमा संस्थागत सहभागिता सुनिश्चित गर्दै कृषि अर्थतन्त्रलाई सुदृढीकरण गर्ने अभिप्रायका साथ कम्पनीहरुसंगको सम्बन्धलाई थप प्रगाढ, मजबुत र जीवन्त बनाईराख्न व्यवसायीक साभेदार हरूसंगको सम्मेलन तथा अन्तरक्रिया कार्यक्रम भरतपुर, चितवन स्थित सि.एम.टि रिसोर्टमा सम्पन्न गरियो। ८३ व्यवसायीक साभेदारहरुको उपस्थिति रहेको सम्मेलनमा कम्पनीसंगको अनुभव, विक्रेताहरुको गुनासो, थप नयाँ प्रविधि, योजना, वस्तु तथा सेवाहरुका साथै विभिन्न आकर्षक स्किमहरुको बारेमा पनि छलफल गरियो। साभेदारहरुलाई अभि कामप्रति प्रोत्साहन गर्नको लागि विभिन्न अवार्डहरु पनि वितरण गरिएको थियो।

४) अन्तर्राष्ट्रिय कृषि यान्त्रिकरण प्रदर्शनी २०२३ मा सहभागिता

नेपालभरका कृषकहरु, विभिन्न सरकारी तथा गैर-सरकारी संघसंस्था साथै कृषि मेसिनरी तथा प्रविधिक विप्रेताहरुलाई

कम्पनीको पछिल्लो उत्पादन, वस्तु तथा सेवाहरुको बारे जानकारी गराउने उद्देश्यले चितवनमा आयोजना भएको

अन्तर्राष्ट्रिय कृषि यान्त्रिकरण प्रदर्शनी २०२३ मा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले उत्साहका साथ सहभागीता जनाएको थियो। उक्त प्रदर्शनीमा ड्रोन स्प्रेयर, हाते ट्रयाक्टर, कम्बाईन मिल, बीउ, मल, रोग किरा नियन्त्रक तथा कृषि सम्बन्धी आवश्यक विभिन्न साना तथा ठूला मेसिनरीहरुका साथै आधुनिक उपकरणहरु राखेर आफ्नो सहभागीता जनाएको थियो। जुन प्रदर्शनीको मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी मुख्य कृषि प्रायोजक समेत रहेको थियो।

५) कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्र

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि. को काठमाडौँ स्थित केन्द्रीय कार्यालयमा कृषि व्यवसाय क्षेत्रका समस्यालाई समाधान गर्ने उद्देश्यले कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्र स्थापना गरिएको हो। यस परामर्श केन्द्रको मुख्य कार्य कृषक तथा कृषि क्षेत्रका लगानीकर्तालाई आइपरेको समस्याको समाधान गर्ने हो। यस केन्द्रमा कृषि व्यवसायमा संलग्न व्यक्तिहरुले विशेषज्ञसँग सल्लाह सुभाब पाउन सक्छन्। सेवाग्राहीले कृषि क्षेत्रमा आफुले खोजेको क्षेत्रको विशेषज्ञसँग परामर्श लिन सक्नेछ र सेवाग्राहीले एकै स्थानबाट सम्पूर्ण समस्याको समाधान पनि प्राप्त गर्न सक्नेछन्। कृषिमा नयाँ लगानीकर्तालाई लगानीको अवस्थाको बारेमा पनि सम्पूर्ण जानकारी गराइन्छ। यस केन्द्रमा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीमा कार्यरत कृषि विशेषज्ञ तथा वाह्य अनुभवी विशेषज्ञद्वारा सेवा प्रदान गरिन्छ। यस केन्द्रको संचालनको कार्ययोजना तयार गरिएको छ। यस केन्द्रलाई हरेक प्रादेशिक तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरुमा विस्तार गर्ने योजना पनि रहेको छ।

६) कम्पनीकै ब्राण्डमा मेसिनरीहरुको उपलब्धता

कृषि यान्त्रिकरण तथा आधुनिकीकरणको क्षेत्रमा अग्रपङ्क्तिमा रहने

उद्देश्यले मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले आफ्नै विश्वासनीय ब्राण्ड अन्तर्गत अत्याधुनिक ठूला मेसिनरीहरू उपलब्ध गराउन सुरुवात गरिसकेको छ। गुणस्तरप्रति प्रतिबद्धताको साथ विभिन्न देशहरूबाट आफ्नै ब्राण्डमा कृषि यन्त्रहरू आयात गरेको छ भने कतिपय कृषि सामग्रीहरू आफ्नै मुक्तिनाथ एग्रो मेशिनेरी कम्पनीद्वारा उत्पादन गर्ने लक्ष्य समेत राखेको छ।

७) सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्र कृषक अभिमुखीकरण, उत्पादन, प्रशोधन र बिक्री सम्मका क्रियाकलापहरू एकै थलोबाट उपलब्ध गराउने अभिप्रायले ग्रामीण तथा कृषिजन्य उत्पादन हुने ७ वटा प्रदेशका विभिन्न क्षेत्रका कृषि तथा बहुउद्देश्यीय सहकारीहरूलाई कृषि श्रोत केन्द्र बनाउने उद्देश्यले विभिन्न अन्तरक्रिया कार्यक्रम राखी प्रोत्साहन गर्ने कार्यहरू गरिरहेको छ। सहकारीहरू कृषि श्रोत केन्द्र बन्ने आवश्यक प्रक्रियाहरू र कृषि श्रोत केन्द्र बनेपछि हुने फाइदाहरूको बारेमा जोड दिँदै आ.व. २०८०/८१ मा कम्तिमा १०० वटा सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्रको स्थापना गर्ने लक्ष्य राखेको छ।

८) ४५० भन्दा बढी वस्तु तथा सेवाहरू ६५ जिल्लाहरूमा विस्तार

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले आफ्नो सेवालालाई थप मजबुत, चुस्त र देशव्यापी गराउन देशका विभिन्न भागहरूमा आफ्नो प्रादेशिक तथा क्षेत्रीय कार्यालयहरू मार्फत गुणस्तरीय कृषि उत्पादनको लागि ६९ जिल्लाहरूमा ४५० भन्दा बढी वस्तु तथा सेवाहरू कृषक समक्ष पुऱ्याईएको छ। कृषकलाई आवश्यक पर्ने बीउ, मल र रोग कीट नियन्त्रक देखि लिएर कृषि मेसिनरी सम्म सबैमा पुऱ्याउन यस कम्पनी लागि रहेको छ। प्रत्येक वस्तु तथा सेवाहरू विभिन्न क्षेत्रहरूको अनुकूलता अनुसार सावधानीपूर्वक चयन गरिनुको साथै विभिन्न बाली र क्षेत्रहरूको मागहरू पूरा गर्दै आफ्ना उत्पादनहरूलाई विस्तार

गरिएको छ।

९) प्रादेशिक र क्षेत्रीय कार्यालयहरू स्थापना तथा संचालन

कम्पनीले भविष्यको योजना र सम्भाव्यताहरूलाई आधार मानी सातै प्रदेशहरूमा प्रादेशिक कार्यालयहरू र चितवनमा क्षेत्रीय कार्यालयको स्थापना गरेको छ। यी कार्यालयहरू मार्फत किसानहरूलाई उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिका लागि चाहिने सामानहरूको प्रदर्शन इकाई (Display Unit) सहितको कृषि विज्ञहरू समेतको व्यवस्था गरेको छ। विभिन्न क्षेत्रहरूमा रहेका किसानहरूलाई प्रविधि हस्तान्तरण गरी वस्तु तथा सेवाहरू उपलब्ध गराई देशको कृषि समृद्धिमा योगदान गर्ने प्रतिबद्धता राखेको छ।

१०) विभिन्न वस्तु तथा सेवाहरूको ट्रेडमार्क दर्ता

आफ्नो ब्राण्डको उपस्थिति बढाउन, आफ्नो बजार स्थिति सुरक्षित गर्न र गुणस्तरप्रति प्रतिबद्धता सञ्चार गर्न यस कम्पनीले आफ्नो लोगो सहित मुक्तिनाथ एग्रीलिक (मालि), एम रैथाने र सहायक कम्पनीहरू (मुक्तिनाथ सिड बैंक, मुक्तिनाथ नर्सरी बैंक, मुक्तिनाथ फुड बैंक, मुक्तिनाथ एग्रो मेशिनरी कम्पनी, मुक्तिनाथ ट्रेडिङ्ग, मुक्तिनाथ हर्वल बैंक, मुक्तिनाथ लाइभस्टक बैंक, मुक्तिनाथ फर्टिलाईजर बैंक) को ट्रेडमार्क दर्ता गराएको छ। यो सँगै कम्पनीले आफ्ना वस्तु, सेवा र बजारलाई कानूनी रूपले सुरक्षित गर्नुका साथै आफ्नो ब्राण्डको पहिचानलाई पनि सुनिश्चित गराएको छ।

११) नीति, नियम, योजना निर्माणमा सरकारी, सहकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसंगको समन्वय

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले सरोकारवाला तथा नियामक निकाय अन्तर्गत सरकारी तहका विभिन्न निकायहरूसंगको सहकार्यमा उत्पादन र उत्पादकत्वको क्षेत्रमा

कार्यहरू गर्दै आएको छ। साथै संघ, प्रदेशका मातहतमा रहेका मन्त्रालय, विभागहरू तथा स्थानीय तहका विभिन्न निकायहरूसंग सल्लाह, परामर्श लिएर नीति तथा नियमको योजना निर्माणमा सहजीकरण समेत गरेको छ। यसै सिलसिलामा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले एकीकृत कृषि विकास प्राधिकरणको आवश्यकताको बारेमा समेत वृहत् पैरवी गर्दै आएको छ। जसले कृषि क्षेत्रको नियमन तथा प्रवर्द्धनको निमित्त कार्यहरू गर्नेछ।

१२) विभिन्न देशका कम्पनीहरूसंग व्यवसायिक साझेदारी

नेपालको हावापानी र भूगोललाई सुहाउँदो कृषि सामग्रीहरू भारत र चीनसंगको व्यापार व्यवसाय संगसंगै मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले स्पेन लगायत १५ भन्दा बढी कम्पनीहरूसंग आफ्नो व्यवसाय विस्तार गरेको छ।

अन्तर्राष्ट्रिय कृषि कम्पनीहरूसंगको साझेदारीले नयाँ बजार र क्षेत्रहरूमा आफ्नो पहुँच पुऱ्याउने अवसर प्रदान गर्नेछ। जसले व्यवसायलाई अभि फराकिलो ढंगले कृषक तथा ग्राहकहरूमा पुग्न टेवा पुऱ्याउँदछ। विभिन्न क्षेत्रहरूमा ग्राहकहरूको फरक आवश्यकता र प्राथमिकताहरू पूरा गर्ने, कृषि उत्पादन र सेवाहरूको दायरालाई विस्तार गर्ने उद्देश्य राखेको मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रका दक्ष विशेषज्ञहरूको पहुँचसंगै व्यवसायको समग्र उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि मार्फत किसानहरूलाई लाभ गराउने लक्ष्य राखेको छ।

१३) कम्पनीको व्यवसाय २.१३ गुणाले वृद्धि

कम्पनीले ४५० भन्दा बढी वस्तु तथा सेवाहरू उपलब्ध गराउने आफ्नो डिलर र वितरकहरूको विस्तारमा जोड दिँदै व्यवसायिक साझेदार र आधिकारिक

विक्रेताहरू मार्फत आफ्ना वस्तु तथा सेवाहरू कृषकहरू समक्ष पुऱ्याउँदै आइराखेको छ । बीउ, रसायनिक, जैविक मल, किटनाषक, साना तथा ठूला कृषि मेशिनेरीहरूको विक्री वितरणमा अग्रसरता कायम गर्दै आइराखेको यस कम्पनीले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को तुलनामा आफ्नो व्यवसाय २.१३ गुणाले वृद्धि गरेको छ । मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले रणनीतिक रूपमा आफ्नो सञ्चालन, प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्ने र अत्याधुनिक कृषिका प्रविधिहरूलाई अँगालेर कृषि मूल्य श्रृंखलामा दक्षता बढाउने काम गर्दै आफ्नो व्यापार व्यवसाय विस्तार गर्दै पनि आइराखेको छ । देशको समग्र कृषि चक्रलाई अझ सुदृढ बनाउने लक्ष्य लिएको कम्पनीले आउने वर्षहरूमा पनि निरन्तर सुधार, नवीनता र दिगो अभ्यासहरूको लागि प्रतिबद्ध छ ।

१४) वर्णशंकर जातको बीउ विकास

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले निरन्तर रूपमा अन्न बाली, तरकारी तथा फलफूलका जातहरूको अनुसन्धान र विकासमा अग्रसर रही आएको छ । कृषि प्रधान देशको पहिलो महत्वपूर्ण बालीमा पर्ने धान, मकैको उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउनको निमित्त कम्पनीले वर्णशंकर जातको धान, मकैको बीउ अनुसन्धान र अनुकुलता परीक्षणका लागि कृषि अनुसन्धान केन्द्रमा पठाएको थियो र करिब २ वर्षको अनुसन्धान पश्चात् नेपाल सरकारबाट उक्त धान मकैको बीउलाई विक्री वितरण गर्नका लागि सम्पूर्ण प्रक्रियाहरू पुऱ्याई अनुमति पाउने अन्तिम चरणमा पुगेको छ । उक्त अनुमति पश्चात् धान, मकैको उत्पादनमा महत्वपूर्ण योगदान पुग्नेछ ।

१५) तरल मलहरूको आयात प्रक्रिया अघि बढाइएको

हामीले वर्षेनी भोदैं आएको मलको समस्यालाई केही हद सम्म भएपनि समाधान गर्नको लागि र कृषि क्षेत्रमा

उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्न, मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले कृषक र बाली मैत्री तरल मलहरूको विभिन्न देशहरू बाट आयात गर्ने लक्ष्य राखेको छ । तरकारी, फलफूल र बालीमा पनि प्रयोग गर्न मिल्ने तरल मल बालीको विकास र वृद्धिको लागि फाइदाजनक रहेको हुँदा कम्पनीले MoALD (Ministry of Agriculture and Livestock Development) बाट अनुमति लिएर तरल मलहरूको आयात प्रक्रिया अघि बढाएको छ ।

१६) कम्पनीको आगामी ५ वर्षे रणनीतिक योजना “VISION-85” सार्वजनिक

कम्पनीले आफ्नो व्यवसायलाई सशक्तरूपमा अघि बढाउनका लागि आफ्नो व्यवसायीक योजना अनुरूप ५ वर्षमा कम्पनीलाई कहाँ पुऱ्याउने भन्ने अभिप्रायले व्यवसाय देखि जनशक्ति व्यवस्थापन, कार्यालय व्यवस्थापन, उत्पादनको क्षेत्रमा रहेका कृषकहरूको व्यवसायीकता लगायत मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी अन्तर्गत रहेको १० वटा सहायक कम्पनीहरूलाई औद्योगिक क्षेत्रसँग जोड्ने रणनीतिक योजना सहितको विस्तृत विवरण सार्वजनिक गरेको छ । जस अन्तर्गत प्रत्येक सहायक कम्पनीहरू अन्तर्गत कम्तिमा एउटा उद्योग स्थापना सहितको रणनीतिक योजना सार्वजनिक गरिएको छ । साथै आगामी १० वर्षमा कम्पनीलाई व्यवहारिक विश्वविद्यालयमा रूपान्तरण गरी कृषि क्षेत्रमा थप अग्रगामी कदम चाल्ने लक्ष्य राखेको छ ।

१७) कृषकसँग मुक्तिनाथ अभियान

नेपालभरि ७ वटा प्रदेशमा १७५ भन्दा बढी ठाउँका ७,५०० भन्दा बढी कृषकहरूलाई मुक्तिनाथ विकास बैंक र मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको सहकार्यमा “कृषकसँग मुक्तिनाथ” अभियान संचालन गरिसकिएको छ । जुन कार्यक्रमको मुख्य लक्ष्य कृषकहरूलाई नयाँ कृषि प्रविधि

सम्बन्धी जानकारी र वित्तीय व्यवस्थापन कसरी गर्ने भन्ने रहेको थियो । जस अन्तर्गत विभिन्न व्यवसायीक बालीहरूमा लाग्ने रोगकिराहरूको व्यवस्थापन र जैविक मल तथा रसायनिक मल सम्बन्धी विषयहरूमा पनि विस्तृत जानकारी गराइएको थियो ।

१८) जैविक मल तथा विषादी कारखाना र बीउ प्रशोधन केन्द्रको स्थापना

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले आफ्नो सहायक कम्पनी मुक्तिनाथ फर्टिलाइजर बैंक अन्तर्गत उत्पादकत्व वृद्धिसँग जोड्नको लागि जैविक मल तथा विषादी कारखाना चितवनमा स्थापना गरेको छ । साथै उत्पादकत्व वृद्धिको लागि अति आवश्यक पर्ने बीउ प्रशोधन कारखानाको समेत चितवनमा नै स्थापना गरेको छ । जस अन्तर्गत जैविक मल कारखानामा रैथाने मलहरूको उत्पादन हुनेछ, भने बीउ प्रशोधन कारखानामा अहिले सुरुवाती चरणमा धान, गहुँ र मकैको बीउ प्रशोधन कार्य सुरु गरिने छ ।

१९) कृषकहरूसँगको सम्बन्ध

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले आफ्नो मातहातमा रहेका कृषि श्रोत केन्द्र मार्फत उनीहरूसँग जोडिएका किसानहरूलाई सर्वसुलभ मूल्यमा कृषिका वस्तु तथा सेवाहरू प्रदान गर्ने लक्ष्य अनुरूप नेदरल्याण्ड (Netherland) को SNV संस्थासंगको सहकार्यमा गण्डकी प्रदेशका १७ वटा सहकारी मार्फत ५०० किसानहरूलाई सर्वसुलभ मूल्य (५० प्रतिशत अनुदान) मा उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिका लागि जलवायु मैत्री मल, बीउ, रोग किरा नियन्त्रक, औजार उपकरणहरू वितरण गरेको छ, भने कम्पनीले आगामी दिनहरूमा पनि यस्तै कृषक मैत्री कार्यक्रमहरू ल्याउने योजनामा छ ।

१०) समृद्धिको आधार कृषि, कृषिको आधार प्रविधि

“समृद्धिको आधार कृषि, कृषिको आधार प्रविधि” भन्ने नारा अनुसारको कार्य रुपान्तरणका लागि प्रविधिसंग जोडिएका कृषकहरूलाई कम्पनीले सहजीकरण गर्नका लागि विभिन्न औजार उपकरणहरू कृषि ड्रोन, कम्बाइन हार्भेस्टर लगायतका अन्य अत्याधुनिक IOT मा आधारित कृषि यन्त्रहरू बजारमा ल्याईएको छ ।

११) एक सहायक कम्पनी, एक प्रशोधन उद्योग

कृषिमा विशिष्टकृत वस्तु तथा सेवाहरू प्रदान गर्ने लक्ष्य सहित स्थापित भएको सहायक कम्पनीहरूको मातहातमा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले एक सहायक कम्पनी, एक प्रशोधन उद्योग स्थापना गर्ने तथा विभिन्न फर्म वा संस्थाहरूले संचालन गरिरहेको उद्योगहरूसंग सहकार्य गरी उत्पादित कृषि उपजहरूको संकलन, छनोट र प्याकेजिङ गर्ने प्रक्रियालाई अधि बढाएको छ । कृषकहरूले उत्पादन गरेका कृषि उपज तथा प्रशोधित खाद्य वस्तुहरूलाई संस्थागत बजार केन्द्रहरू मार्फत कृषि बजारलाई व्यवस्थित पारी उपभोक्ताहरूको माग अनुसार वितरण गर्ने योजनालाई मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले प्रभावकारी ढंगबाट अधि बढाएको छ ।

१२) मुक्तिनाथ कृषि एप

पछिल्लो तथ्यांक अनुसार नेपालमा ४ करोड २७ लाख भन्दा धेरै मोबाइल सेटहरू सक्रिय रूपमा जडान भएको देखिन्छन् । त्यस्तै, ५१ प्रतिशत भन्दा धेरै जनसंख्यामा इन्टरनेटको पहुँच पुगेको देखिन्छ भने विभिन्न सामाजिक संजालमा उपस्थित जनसंख्या ४१ प्रतिशत भन्दा धेरै देखिन्छ । विभिन्न तथ्यांक अनुसार ६० प्रतिशत भन्दा बढी जनसंख्या कृषि पेशामा आश्रित रहेको देखाउँछ भने देशको साक्षरता दर ७१.१५ प्रतिशत रहेको छ । यसरी हेर्दा

डिजिटल प्रविधि मार्फत उपभोक्ताहरू उत्पादकसँग जोडिनु आजको प्रमुख आवश्यकता हो ।

यसै सिलसिलामा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले कृषक, उपभोक्ता र व्यवसायीक साभेदारहरूका लागि प्रविधिको प्रयोग गरी आफ्ना समस्याहरू जस्तै उन्नत खेती प्रविधि, मोटो विश्लेषण तथा रोगकिरा व्यवस्थापन, बालीको हेरचाहका साथै क्षेत्रगत र स्थानीय मौसम पूर्वानुमानको जानकारी लिन सकिने मुक्तिनाथ कृषि एप सार्वजनिक गरेको छ । जस अर्न्तगत बीउबिजन, मल, कीटनाशक, पशुपन्छीको तौल, जग्गाको क्षेत्रफल, अपेक्षित उपज उत्पादन, दैनिक मानव आहार इत्यादीको बारेमा क्याल्कुलेटरको साथमा जानकारी लिन सकिन्छ । व्यवसायीक सम्भावना र बजार सूचना प्रणाली तथा नवीनतम कृषि समाचारहरू, सरकारी योजनाहरू र जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी स्वचालित सूचना प्रणाली पनि थाहा पाउन सकिन्छ । साथै, कम्पनीसँग उपलब्ध वस्तु तथा सेवाहरू सम्बन्धी जानकारी, कृषकहरूको उत्पादनलाई खरिद सम्बन्धी आशय र व्यवस्थापन प्रणाली सहित एकल र समूहगत रूपमा अन्तरक्रिया (Community Chat) लगायतका प्रत्यक्ष प्रविधि प्रसार सम्बन्धी व्यवस्था, वित्तीय व्यवस्थापन उपकरणको प्रयोग र नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्थाको समेत जानकारी लिन सकिन्छ । आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्समा आधारित रोग किरा पहिचान र त्यसको व्यवस्थापन सम्बन्धी प्रविधि र Remote Sensing मा आधारित फार्म व्यवस्थापन प्रणाली लगायतका अन्य आकर्षक र विशेष सुविधाहरू रहेको यो मोबाइल एप नेपाली र अंग्रेजी दुवै भाषामा विना इन्टरनेटको पहुँचमा पनि प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

१३) कृषकसँग मुक्तिनाथ-कल सेन्टर

आजको विश्वमा, कृषकहरूको आपेक्षा द्रुत गतिमा परिवर्तन भइरहेको

छ । कृषकहरूलाई छिटो समाधान र थप विकल्पहरूको खाँचो पर्दछ, जसलाई विभिन्न प्रविधि मार्फत तुरुन्तै उपलब्ध गराउन सकिन्छ । तर कृषकहरूको प्रविधिमा पहुँच र प्रयोगमा सहजताको हिसाबमा उपलब्ध सबै प्रविधिहरू कृषक मैत्री छैनन् । कृषकहरूले आफुसँग उपलब्ध रहेको सामान्य मोबाइल फोन प्रयोग गरेर पनि उत्पादनमा देखिने समस्याहरू भन्फट विना जुनसुकै समयमा विषयगत विज्ञहरू र प्राविधिकहरू मार्फत समाधानका उपायहरू प्राप्त गर्न सक्नुपर्दछ ।

हाम्रो परिवेशमा, बहुसंख्यक साना किसानहरू इन्टरनेट लगायतका पछिल्लो प्रविधिहरूको पहुँच वा उपयोग सम्बन्धी दक्षताबाट टाढा रहेका छन् । जसले दैनिक वा उपयुक्त समयमा आवश्यक उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि, बजार सम्भावना लगायतका विषयहरूमा पर्याप्त जानकारी प्राप्त गर्न सकिरहेका छैनन् ।

यही विषयहरूलाई मध्यनजर गर्दै मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि. ले किसानहरूलाई वास्तविक समयमा प्राविधिक र व्यवस्थापकीय सहायता प्रदान गर्ने उद्देश्यले शुल्क रहित (Toll Free Center) कृषकसँग मुक्तिनाथ कल सेन्टरको स्थापना गरेको छ । जसमार्फत जुनसुकै समयमा टेलिफोन, भिडियो कन्फरेन्स वा च्याट अन्तरक्रियाद्वारा कृषि सेवा प्रदान हुनेछ ।

१४) COP 28 मा सहभागिता

विश्वमा कार्बन उत्सर्जनले मानवीय अस्तित्वमा नै समस्या ल्याउने खतरा बढीरहेको परिप्रेक्षमा UAE मा सम्पन्न भएको COP 28 मा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले सहभागिता जनाई कार्बन व्यापार सम्बन्धी परियोजना विकास, कार्यान्वयन र विस्तारलाई थप प्रभावकारी रूपमा अगाडी बढाउँदै जाने लक्ष्य लिएको छ ।

२५) विभिन्न राष्ट्रहरूको भ्रमण

कम्पनीले कृषि सम्बन्धी विभिन्न वस्तु तथा सेवाहरू विभिन्न राष्ट्रहरूबाट आयात गरी उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धिको लागि वितरण गरिने कार्यहरू गर्दै गर्दा ती आयातित वस्तुहरूको गुणस्तरमा कमी नआओस भन्ने हेतुले कम्पनीका उच्च व्यवस्थापन तथा प्राविधिकहरू सहितको टोली भारत, थाइल्याण्ड, चीन लगायतका राष्ट्रहरूमा भ्रमण गरी व्यवसायीक

साभेदारीलाई मजबुत गर्ने कार्य भएको छ ।

२६) अत्याधुनिक पशु वधशालाको संचालन

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको सहायक कम्पनी मुक्तिनाथ लाईभस्टक बैंक लिमिटेडद्वारा बुटवल उप महानगरपालिका - १०, रामनगर स्थित अत्याधुनिक पशु वधशालाको सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न बुटवल उप महानगरपालिकासँग

सम्झौता भई कार्य अगाडी बढेको छ । एक हजार खसी बोका वध गर्न सक्ने क्षमता रहेको उक्त वधशाला मार्फत बुटवल उप महानगरपालिका भित्रका मासु व्यवसायीहरूलाई खसी बोका वध गरी उपलब्ध गराउने तथा निकट भविष्यमा मासुलाई प्याकेजिङ्ग गरी देशका प्रमुख शहरहरूमा विक्री वितरण गर्ने कम्पनीको लक्ष्य रहेको छ ।

कम्पनीका नीतिनियमहरू

१. प्रशासन तथा लेखा व्यवस्थापन निर्देशिका २०७७
२. खर्च अख्तियारी तालिका २०७८
३. कर्मचारी सेवा तथा सुविधा निर्देशिका २०७७
४. खरिद निर्देशिका २०७८
५. फिल्ड भ्रमण निर्देशिका २०७८
६. व्यवसाय विकास निर्देशिका २०७८
७. मुक्तिनाथ उद्यमशीलता केन्द्र संचालन निर्देशिका २०७८
८. विक्री तथा बजारीकरण निर्देशिका २०७८
९. कृषि उद्यमी कार्ड परिचालन कार्यविधि २०७८
१०. परियोजना छनोट तथा कार्यान्वयन कार्यविधि २०७८
११. खरीद सुनिश्चितता कार्यविधि २०७९
१२. वीउविजन सुरक्षा कोष संचालन कार्यविधि २०७९
१३. ब्रान्डिंग तथा कर्पोरेट मामिला निर्देशिका २०७९
१४. प्रशिक्षार्थी (इन्टर्न) छनोट कार्यविधि २०७९

१५. मालि परिचालन कार्यविधि २०७९
१६. फार्म उत्कृष्टता केन्द्र संचालन कार्यविधि २०७९
१७. कृषि श्रोत केन्द्र छनोट र परिचालन कार्यविधि २०८०
१८. सहायक कम्पनीहरूको संचालन, नियमन र विकास सम्बन्धी निर्देशिका २०७९
१९. विभागिय तथा अन्तरविभागीय निर्देशिका २०८०
२०. आर.एण्ड डि. केन्द्रको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली २०८०
२१. जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण र कार्बन व्यापार प्रवर्द्धन कार्यविधि २०८०
२२. रकम संकलन तथा असुली निर्देशिका २०८०
२३. खरिद तथा विक्री पश्चातको सेवा सम्बन्धी निर्देशिका २०८०
२४. सेवा व्यवसायको मापदण्ड २०७९
२५. स्थानीय खरिदको लागि एस.ओ.पि. २०८०
२६. सवारी साधन प्रयोग निर्देशिका २०८०

०.५ प्रतिशत भन्दा बढी शेयर धारण गर्ने शेयरधनीहरूको वितरण

शेयरधनीको नाम	शेयर कित्ता	प्रतिशत
मुक्तिनाथ विकास बैंक लि.	१५,५५,५००	२२.२२%
भरतराज ढकाल	१,४८,०००	२.११%
तुलसी राम ढकाल	१,४०,२१७	२.००%
नारायण कुमार श्रेष्ठ	१,०८,१४३	१.५४%
सीताराम काफ्ले	७८,२२०	१.१२%
गौतम प्रसाद खनाल	५६,६६६	०.८१%
कृष्ण प्रसाद ढकाल	५४,४४३	०.७८%

शेयरधनीको नाम	शेयर कित्ता	प्रतिशत
लिलानाथ ढकाल	५०,११०	०.७२%
भगवती लामिछाने	४८,८८८	०.७०%
बिमला शर्मा पोखरेल	३८,८८८	०.५६%
प्रकाश शर्मा	३८,८८८	०.५६%
रोजवे रेग्मी	३८,८८८	०.५६%
शिव शर्मा	३८,८८८	०.५६%

सहायक कम्पनीहरूको प्रगति विवरण:

१. **मुक्तिनाथ सिड बैंक लि.** MUKTINATH SEED BANK LTD. A Subsidiary Company of Mukti Bank

मुक्तिनाथ सिड बैंक लिमिटेड, नेपालको वीउ विजनको क्षेत्रमा मुख्य भूमिका निर्वाह गर्ने उद्देश्यका साथ अघि बढ्दै उन्नत जातका वीउ विजनको उपलब्धता कायम गरी वातावरण मैत्री अभ्यासहरू प्रवर्द्धन गर्न प्रतिबद्ध छ। मुक्तिनाथ सिड बैंकले नेपालको भूगोल तथा जलवायु उपयुक्त वीउ विजन प्रवर्द्धन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने प्रयास गर्दै आएको छ। यसले वीउ प्रशोधन केन्द्र चितवनमा स्थापना गरी संचालनको लागि अन्तिम चरणमा रहेको छ। विभिन्न उन्नत जातका मकै तथा धानको वीउ उत्पादन गर्दै तरकारी जन्य क्षेत्रमा गोलभेडा, काँक्रा, सिमी आदि तरकारीको वीउ उत्पादन कार्यक्रम सुरु गरिएको छ। मुक्तिनाथ सिड बैंक लिमिटेड र पवित्रा सिड कम्पनी प्रा. लि. संग तरकारीको वीउ विजन व्यवसायको सम्झौता भएको छ। मुक्तिनाथ सिड बैंक लिमिटेड र ग्लोबल एग्री टेक प्रा.लि. बीच मकैको उन्नत वीउको व्यवसायको सम्झौता भएको छ। मुक्तिनाथ सिड बैंक लिमिटेड र बागेश्वरी एग्री सिड प्रा.लि. संग उन्नत जातको धान, गहुँको वीउ व्यवसायको सम्झौता गरिएको छ।

चितवन स्थित तराईका लागि फार्म उत्कृष्टता केन्द्रमा नेपालको पहिलो वर्णशंकर धान (हर्दिनाथ हाइब्रिड -१) र वर्णशंकर मकैको सफल उत्पादन परीक्षण तथा स्थानीयलाई उत्पादन तालिम तथा प्रदर्शन गरिएको थियो। सुत्केरीलाई लक्षित, मधुमेह रोगीलाई लक्षित धान तथा अन्य उन्नत मसिना धानको जातिय परीक्षण तथा प्रदर्शन पनि गरिएको थियो।

धानजन्य खाद्यान्न बालीको बिज उत्पादन तथा प्रविधि प्रदर्शन गर्दै १५० कृषकहरूलाई धानको वीउ उत्पादन गर्न

प्रोत्साहन गरी सरकारले तोकेको न्यूनतम समर्थन मूल्य भन्दा २५-४०% बढी दररेटमा १ लाख ८ हजार किलो धानको वीउ खरिद गरी विक्री वितरण गरिएको थियो। मकै बालीको बिज उत्पादन तथा प्रविधि प्रदर्शन गर्दै २५ कृषकहरूलाई मकैको वीउ उत्पादन गर्न प्रोत्साहन गरी ७ हजार ५ सय किलो मकैको वीउ खरिद गरी देशभर विक्री वितरण सुनिश्चित भएको थियो।

२. **मुक्तिनाथ फर्टिलाइजर बैंक लि.** MUKTINATH FERTILIZER BANK LTD. A Subsidiary Company of Mukti Bank

नेपालमा मलको क्षेत्रमा वर्षेनी ठूलो बहस हुने गरेको छ। एकातर्फ रासायनिक मलको चरम अभाव कृषि उद्यमीहरूले बेहोर्नुपरेको छ भने अर्कोतर्फ बालीनालीको लागि आवश्यक खाद्यतत्वका वैकल्पिक श्रोतहरूको पहिचान र सदुपयोग गर्न नसक्दा यस्ता श्रोत खेर गैरहेको अवस्था छ। यसै परिप्रेक्षमा नेपालमै विद्यमान श्रोत र साधनहरूको उच्चतम प्रयोग गर्दै हाल देखिएको मलको चरम अभावलाई न्यूनीकरण गर्दै पर्यावरणीय दृष्टिकोणले पनि वातावरण मैत्री उत्पादनमा जोड दिने उद्देश्यले मुक्तिनाथ फर्टिलाइजर बैंकको स्थापना गरिएको हो।

यसैबीच कम्पनी स्थापना पश्चात् एक जना छुट्टै अनुसन्धान अधिकृत नियुक्ति गरी मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले तोकेको एकजना कर्मचारीको मातहतमा रही समन्वय गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ। यसै वर्ष कम्पनीले भरतपुर महानगरको सहयोगमा भरतपुर-२३ जगतपुरमा बायो फर्टिलाइजर कारखाना स्थापना गरिएको छ। जसले नेपालको हावापानी, भू-बनोट सुहाउँदो जैविक मल तथा विषादी अनुसन्धान र उत्पादन गर्दछ। राज्यबाट अर्गानिक प्रदेशको रूपमा हेरिएको कर्णाली प्रदेशमा गैरसरकारी संस्था लिबर्डसंगको समन्वयमा कृषकहरूलाई

जैविक मल तथा विषादी वितरणका साथै किसानको खेतीमा परीक्षण गरिएको छ। कम्पनीले विभिन्न फार्म तथा व्यक्तिगत कम्पनीहरूको समन्वयमा भर्मी कम्पोष्ट, ट्राइको भर्मिकम्पोस्ट लगायत अन्य प्राङ्गारिक मल उत्पादन तथा बजारीकरण गरिरहेको छ। त्यस्तै शहरी क्षेत्रको जटिल समस्याको रूपमा देखिएको फोहोर व्यवस्थापनको क्षेत्रमा समेत कम्पनीले अनुसन्धानको सुरुवात गरेको छ। जसमा फोहोरलाई वायोग्यास र छोटो समयमै मल बनाउने प्रविधितर्फ अनुसन्धान भैरहेको छ भने प्लाष्टिक-जन्य फोहोरलाई पुनः प्रयोग गर्न सकिने सम्भावनाहरूको खोजी भैरहेको छ। बिरुवाको लागि आवश्यक सुक्ष्म खाद्यतत्व उत्पादन तथा बजारीकरणतर्फ पनि अनुसन्धान भैरहेको छ। आँप उत्पादक किसानहरूले एक वर्ष फल्ने र अर्को वर्ष नफल्ने र कम फल्ने समस्या भेलिरहेको सन्दर्भमा सो समस्या समाधानको निमित्त प्याक्लो स्टार नामक रसायनको परीक्षण भैरहेको छ।

३. **मुक्तिनाथ नर्सरी बैंक लि.** MUKTINATH NURSERY BANK LTD. A Subsidiary Company of Mukti Bank

मुक्तिनाथ नर्सरी बैंक लिमिटेड, नर्सरी बागवानी र कृषि क्षेत्रमा दिगो र वातावरण मैत्री अभ्यासहरू प्रवर्द्धन गर्न प्रतिबद्ध छ। मुक्तिनाथ नर्सरी बैंक लिमिटेडले विशेषज्ञ मार्गदर्शन सहित उच्च गुणस्तरको नर्सरी बिरुवा उत्पादन र उपकरणहरू उपलब्ध गराई किसान, माली र व्यवसायीहरूको आय वृद्धिमा योगदान पुऱ्याउदै आएको छ। मुक्तिनाथ नर्सरी बैंकले फलफूलका बिरुवाहरूको उत्पादन र प्रचार गर्दछ। यी बिरुवाहरूमा सुन्तला, आँप, लिची, कागती लगायत विभिन्न प्रकारका फलफूलहरू समावेश छन्। तिनीहरूको सञ्चालनको महत्वपूर्ण भागमा कलमी सुन्तला बिरुवाको विशेष उत्पादन समावेश छ। मुक्तिनाथ नर्सरी बैंकले नर्सरी व्यवस्थापन,

बाली चक्र अध्ययन, कृषि अनुसन्धान, बजार अध्ययन र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सरोकारवालाहरूसँग सम्मेलन गरी विविध गतिविधिहरू सञ्चालन गरेको छ । हाल मुक्तिनाथ नर्सरी बैंक लिमिटेड स्याङ्जा र चितवन फार्म उत्कृष्टता केन्द्रमा विभिन्न फलफूलका बिरुवा उत्पादनमा संलग्न रहेको छ । मुख्यतया कलमी मार्फत बेर्ना उत्पादनमा जोड दिँदै आएको छ । कम्पनी निरन्तर अनुसन्धान र विकासमा पनि अग्रसर रहेको छ । स्थानीय कृषकहरूसँग साभेदारी गरी, तिनीहरूले क्षेत्रीय खेती अभ्यास र अर्थव्यवस्थाको वृद्धिमा योगदान दिँदै आइरहेको छ जसले किसानहरूलाई सशक्तिकरण गर्दै बाली विविधतामा सुधार गरेर कृषि मूल्य श्रृंखलामा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउँदछ ।

8. **मुक्तिनाथ लाइभस्टक बैंक लि.**
MUKTINATH LIVESTOCK BANK LTD.
A Subsidiary Company of MuktiNath Bikas Bank Ltd.

कृषि क्षेत्र अत्यन्तै विशाल भएको हुँदा पशुपालन क्षेत्रको दिगो र समग्र विकासमा संस्थागत र विशिष्टीकृत हुन आवश्यक देखिएकोले वि. सं. २०७९ सालमा मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडको सहायक कम्पनीको रूपमा मुक्तिनाथ लाइभस्टक बैंक लिमिटेडको स्थापना भएको हो । स्थापना काल देखि नै कम्पनीले पशुधन उत्पादन र उत्पादनसँग सम्बन्धित पूर्ण मूल्य श्रृंखला विकासमा विस्तृत अध्ययन, अनुसन्धान र कार्यान्वयनको काम गर्दै आएको छ । कम्पनीको चितवन र स्याङ्जाका फार्म उत्कृष्टता केन्द्रहरूमा विभिन्न घाँसेवाली खेतीदेखि लिएर आवश्यक पशु आहारको पूरक उत्पादन र साना कृषि औजार उपकरणको अनुसन्धान र विकासका कार्यहरू भएको छ । विदेशिएका नेपाली युवालाई नेपालमा फर्काई आधुनिक शैलीमा पशुपालन गराई स्वरोजगारी लगायत अन्य रोजगार अवसरहरू सिर्जना गराउने प्रतिबद्धता साथ कम्पनी अगाडी बढ्दै आएको छ । पशुपालक कृषकहरूलाई

सफल बनाउनको लागि कम्पनीले किसान दाजु-भाइहरूलाई कृषि क्षेत्रमा विज्ञहरूद्वारा प्राविधिक परामर्श, क्षमता सशक्तिकरणको निमित्त आवश्यकता अनुरूप नेपालका विभिन्न जिल्लाहरूमा प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू संचालन लगायत पशु फार्म योजनामा बहुमूल्य सहयोग प्रदान गर्दै आएको छ । कम्पनीको एक महत्वपूर्ण स्तम्भको रूपमा पशु उत्पादनहरूसँग सम्बन्धित उद्योगहरूको स्थापना पनि रहेको छ । यस उद्यममा रणनीतिक रूपमा संलग्न भएर, कम्पनीले आर्थिक वृद्धिमा मात्र योगदान नभई सम्पूर्ण मूल्य श्रृंखलामा व्यापक दृष्टिकोण सुनिश्चित गर्दछ । मुक्तिनाथ लाइभस्टक बैंकले बुटवलमा अवस्थित आधुनिक वधशालाको संचालन प्रकृया अन्तिम चरणमा रहेको छ । साथै, विद्यमान गतिविधिहरूलाई मापन गर्दै पशुपालन र पशु उत्पादन क्षेत्रमा नयाँ अवसरहरू खोज्ने, सिर्जना र कार्यान्वयन गर्ने जस्ता लक्ष्य प्राप्तिका लागि निरन्तर अधि बढेको छ ।

५. **मुक्तिनाथ हर्बल बैंक लि.**
MUKTINATH HERBAL BANK LTD.
A Subsidiary Company of MuktiNath Bikas Bank Ltd.

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडको सहायक कम्पनीको रूपमा २०७९ भाद्र ६ गते मुक्तिनाथ हर्बल बैंक लिमिटेडको स्थापना भएको हो । राज्यले लिएको हरित अर्थतन्त्रको नीतिलाई आत्मसाथ गरी कम्पनीले प्राकृतिक अर्थतन्त्रको नारा लिई जडिबुटी तथा तिनका उत्पादित वस्तुको दिगो एवम् गुणस्तरीय उत्पादनसँगै संस्थागत विकास गरी ग्रामीण अर्थतन्त्रको विकास गर्ने लक्ष्य राखेको छ । विभिन्न प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष माध्यमबाट किसानलाई उत्प्रेरणा र सहयोग गर्दै कम्पनीले जडिबुटीको पहिचान, खेती विस्तार, संकलन र प्रशोधन गर्दै बहुमूल्य जडिबुटीको विदेश निर्यात गर्नेगरी काम अगाडी बढाएको छ । यसै सन्दर्भमा मुक्तिनाथ हर्बल बैंक लिमिटेडले निम्न अनुसारको कार्य गर्दै

अगाडी बढेको छ ।

- १) खोज तथा अनुसन्धानमा प्राथमिकिकरण गर्दै निर्यात योग्य जडिबुटी तथा तिनका उत्पादन वस्तुको वर्गीकरण ।
- २) विभिन्न तालिम तथा गोष्ठीको आयोजना गरी व्यावसायिक खेतीको प्रवर्द्धन ।
- ३) वस्तुहरूको विदेश निर्यात योजना निर्माण ।
- ४) जडिबुटीको नर्सरी विस्तारको योजना ।
- ५) औषधीजन्य तथा सुगन्धित तेलहरूको उत्पादनको अन्तिम चरणमा रहेको ।
- ६) विभिन्न संघ संस्थाको सहकार्यमा वृक्षारोपण ।
- ७) विभिन्न जडिबुटीहरूको व्यापार ।
- ८) किसानको उत्पादनको खरिद सुनिश्चितता ।
- ९) सरकारी निकायसँगको साभेदारीमा प्रशोधन इकाइहरूको स्थापना गर्ने तयारी ।

६. **मुक्तिनाथ फुड बैंक लि.**
MUKTINATH FOOD BANK LTD.
A Subsidiary Company of MuktiNath Bikas Bank Ltd.

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडको सहायक कम्पनीको रूपमा वि. सं. २०७९ मा मुक्तिनाथ फुड बैंक लिमिटेडको स्थापना भएको हो । यस कम्पनीले उत्पादनमूलक, व्यापारमूलक र सेवामूलक कार्यहरू गर्ने उद्देश्य राखेको छ । विभिन्न प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष माध्यमबाट किसानलाई उत्प्रेरणा र सहयोग गर्दै उपभोक्ताको माग बमोजिमका कृषि उपजहरूको उत्पादन, प्रशोधन, मूल्य अभिवृद्धि, खाद्य साक्षरता र उपभोक्ता हित संरक्षण कार्यहरू गर्नेगरी काम अगाडी बढाएको छ । यसरी देशको समग्र खाद्य क्षेत्रको दिगो विकासमा सहयोग गर्ने अभिप्राय रहेको छ । विगतमा विभिन्न खाद्यान्नहरू जस्तै दाल, पिठो, च्याखला, सातुहरूको नमुना बिक्री वितरण यस कम्पनीले गरिसकेको छ भने आगामी दिनहरूमा पनि आफ्नै उत्पादन सहित खाद्य मूल्य श्रृंखलामा टेवा पुऱ्याउने अठोट गरेको छ । यसै सन्दर्भमा

मुक्तिनाथ फुड बैंकले कृषकको उत्पादनको खरिद सुनिश्चितता, खाद्यान्नहरुको विदेश निर्यात, विभिन्न संघ संस्थाहरूसँग सहकार्य गर्ने कार्यहरु अगाडी बढाएको छ । साथै कम्पनीले खाद्य साक्षरतासँग सम्बन्धित आवश्यक दस्तावेजहरु तयार गरी उपभोक्तासँग मुक्तिनाथ अर्न्तगत खाद्य साक्षरता अभियान संचालन गर्ने अन्तिम तयारीमा पुगेको छ ।

७. मुक्तिनाथ एग्रो मेसिनरी कम्पनी लि.
MUKTINATH AGRO MACHINERY COMPANY LTD.
A Subsidiary Company of Muktinath Krishi Company Ltd.

आ.व. २०७९/८० मा मुक्तिनाथ एग्रो मेसिनरी कम्पनीका लागि अनुसन्धान अधिकृतको नियुक्ति गरी विश्व बजारमा उपलब्ध उपकरणहरुको तथा प्रविधिहरुको बजार अनुसन्धानमा केन्द्रित भएर नेपाली परिवेश सुहाउदो कृषि औजार उपकरणहरुको तथा प्रविधिहरुको पहिचान गरी बजारको माग अनुसार वस्तु तथा सेवाहरु उपलब्ध गराउँदै आएका छौं । नेपाली परिवेशमा सुहाउदो तथा बजारको माग अनुसारको कृषि प्रविधिहरु तथा औजार र उपकरणहरुको उत्पादनकर्ताहरु सँग सहकार्य गर्दै अन्य सहायक कम्पनी तथा विभागहरूसँगको सहकार्यमा उपकरणहरुको Prototype निर्माण भएको छ ।

एक सहायक कम्पनी एक उद्योग नीति अर्न्तगत आफ्नै उद्योग सुचारु गर्न आवश्यक जग्गा प्राप्त प्रक्रिया अघि बढाइएको छ । उद्योगलाई आवश्यक मेसिनरीहरुको प्राविधिक विशिष्ट अध्ययन तथा लागत विवरण संकलन गरी सकिएको छ । मातृसंस्थाको सम्बन्धित विभागको

नियमित क्रियाकलापमा सहभागी भई कम्पनीको उद्देश्य प्राप्तमा लागि सहयोगी भूमिका निर्वाह गरीएको छ । कम्पनी अर्न्तगत अध्ययन कार्यशाला तथा उत्पादन उद्योग स्थापना गरी उत्पादन सुचारु गर्ने र उपलब्ध उपकरण हरूको सदुपयोग गर्दै साना क्षमताका कृषि उद्योग विकास गर्ने कामहरु अगाडी बढेको छ । उत्पादित उपकरणहरुको प्रविधि हस्तान्तरण गर्दै मातृसंस्थाबाट विशिष्टीकृत सेवा तथा वस्तुहरुको व्यवसाय विस्तारै सहायक कम्पनीहरुमा हस्तान्तरण हुँदै जाने नीति अर्न्तगत रही ठुला कृषि उपकरण तथा प्रविधि आयातका लागि कम्पनीहरुको छनौट गरिदै आएको छ । ठुला कृषि उपकरणहरुमा अनुकूलन सहित आयात गर्ने, नयाँ कृषि उपकरणहरुको तथा प्रविधिहरुको निरन्तर खोज तथा अनुसन्धान गर्ने कार्यहरु भइरहेको छ ।

८. मुक्तिनाथ ट्रेडिङ लि.
MUKTINATH TRADING LTD.
A Subsidiary Company of Muktinath Krishi Company Ltd.

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीका विभिन्न सहायक कम्पनी र उद्योगहरु बाट उत्पादित उत्पादनहरुलाई व्यवस्थित तरिकाले वितरण गर्ने उद्देश्यले स्थापित मुक्तिनाथ ट्रेडिङ लि.ले आ.व. २०७९/८० मा निम्न मुख्य कार्यहरु सम्पन्न गरेको छ ।

- १) कम्पनीले कृषिको क्षेत्रमा आयात र विक्री वितरण भैरहेका वस्तुहरुको वृहतर अनुसन्धान र सर्वेक्षण गरेको छ ।
- २) कम्पनीले अवलम्बन गरेको “सबै कृषि सामाग्रीहरु एकै ठाउँमा” (One Stop Solution) भन्ने मुल नारालाई साकर

पार्ने उद्देश्यले विभिन्न कृषि सामाग्रीहरु आपूर्तिकर्ताहरूसँग व्यावसायिक सम्झौता गरि कारोबार गर्ने कार्य प्रारम्भ गरेको छ ।

३) कृषि सामाग्रीहरु विक्री वितरणलाई संस्थागत र व्यवस्थित बनाउनका लागि विभिन्न सहकारी र कृषि सामाग्री वितरकहरु संग सम्झौता गरी व्यावसायिक कार्य प्रारम्भ गरेको छ ।

४) कम्पनीले कृषि सामाग्रीहरुका उत्पादन दायरालाई बढाउनका लागि विभिन्न राष्ट्रिय तथा अर्न्तराष्ट्रिय कम्पनीहरु संग सहकार्यका लागि प्रक्रिया अगाडी बढाएको छ ।

५) देश भरी व्यवसायीक नेटवर्क विकास र विस्तार गर्दै कम्पनी संग भएका उत्पादनहरुलाई देश व्यापी विक्री वितरण गर्ने कार्य अगाडी बढाएको छ ।

६) कम्पनीको व्यवसायको तिब्र विस्तारको लागि प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको नियुक्ति गरिएको छ ।

अन्त्यमा, हामीलाई मार्ग निर्देश गर्नु हुने शेयरधनी माहनुभवहरु, सम्पूर्ण नियामक निकायहरु, सहकार्य र सहयोग गर्नु भएका सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरु र निजी क्षेत्रलाई कृतज्ञताका साथ धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस कम्पनीलाई अगाडी बढाउन हरदम सक्रिय रहने संचालक समिति एवम् सम्पूर्ण कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद जय मुक्तिनाथ !

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.
MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.
An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

अब सम्पूर्ण कृषि सम्बन्धी
सेवाहरु पाउनुहोस्

एकै ठाँउमा

कम्पनी ऐन. २०६३ को दफा १०६ अनुसारको अतिरिक्त विवरण

(आर्थिक वर्ष २०७९/८०)

क. विगत वर्षको कारोबारको सिंहावलोकन:

यसै प्रतिवेदनमा संलग्न गरिएको ।

ख. राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थितिबाट कम्पनीको कारोबारलाई कुनै असर परेको भए सो असर:

राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको अवस्था, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जा प्रवाहमा देखिएको असहजता र सरकारको विनियोजित बजेटको उपलब्धता र खर्चमा देखिएको कठिनाईका कारण कम्पनीले आ.व. २०७९/८० को व्यवसायीक लक्ष्यमा करिब ४० प्रतिशत संकुचन आएको छ । साथै कम्पनीका विभिन्न सहायक कम्पनीहरू मातहत स्थापना गर्ने भनिएका औद्योगिक योजना शुरुवात गर्न कठिनाई भएको छ । त्यस्तै अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक अवस्था, युक्रेन रसिया युद्ध लगायतका कारण सम्भावित अन्तर्राष्ट्रिय परियोजनाहरू आउन नसक्दा कारोबारको वृद्धिलाई अप्रत्यक्ष रूपमा असर गरेको छ ।

ग. प्रतिवेदन तयार भएको मितिसम्म वर्षको उपलब्धी र भविष्यमा गर्नु पर्ने कुराको सम्बन्धमा संचालक समितिको धारणा:

वर्षको उपलब्धीहरू र भविष्यमा गर्नुपर्ने कार्यहरू यसै प्रतिवेदनको अर्को खण्डमा समावेश भएको छ ।

घ. कम्पनीको औद्योगिक वा व्यवसायीक सम्बन्ध:

कम्पनीले प्रवाह गरिरहेको उत्पादनका साधन, प्रविधि प्रसार र कृषि सम्बन्धी अन्य सेवाहरूको कारण समग्र कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा महत्वपूर्ण योगदान पुगेको छ । कृषिबाट हुने उत्पादनहरू कृषि मूल्य अभिवृद्धि गर्ने अभिप्रायले स्थापना भएका खाद्यान्न प्रशोधन, डेरी, माछामासु लगायतका हजारौं उद्योगहरूको कच्चा पदार्थ उपलब्धतामा प्रत्यक्ष रूपमा सम्बन्धित रहेको छ । उद्योगहरूको स्थापनाको लागि व्यवसायीक योजना, आवश्यक उपकरणहरू र प्रविधि प्रसार भएको छ ।

त्यस्तै कम्पनीसंग हाल देशभरीका ४०० भन्दा बढी व्यवसायीक साभेदारहरू (सहकारी, डिलर, एग्रीभेट, संघसंस्थाहरू इत्यादी) मार्फत उत्पादनका साधनहरू र प्रविधि प्रसारको लागि व्यवसायीक सम्बन्ध विस्तार भएको छ । साथै कृषकहरूको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि र कृषि उपजहरूको संकलन र प्रशोधनको लागि ग्रामीण सहकारीहरूसंग कृषि श्रोत केन्द्रको रूपमा विकास र विस्तार गरेको छ ।

ङ. सञ्चालक समितिमा भएको हेरफेर र सोको कारण:

आ.व. २०७९/८० मा संचालकहरूमा कुनै हेरफेर भएको छैन ।

च. कारोबारलाई असर पार्ने मुख्य कुराहरू:

कम्पनीको कारोबारलाई प्रत्यक्ष रूपमा असर गर्ने विषयहरूमा देशको समग्र अर्थतन्त्रको अवस्था मुख्य रूपमा रहन्छ । हाल कम्पनीको प्राथमिक व्यवसायको रूपमा रहेको उत्पादनका साधनहरू जस्तै मल, बीउबीजन, रोगकिरा नियन्त्रक, औजारउपकरणहरूको व्यापार ठुलो मात्रामा सरकारले छुट्याएको अनुदानमा निर्भर रहने गरेको छ । त्यस्तै कम्पनीले विजनेश देखि विजनेशसम्मको अवधारणाको आधारमा देशभरीका साना तथा मध्यम स्तरका व्यवसायीक साभेदारहरूसंगको सहकार्यमा वितरण गरिरहेको सन्दर्भमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जा प्रवाहमा असर पर्दा ती व्यवसायीक साभेदारहरूले सहज रूपमा उल्लेखित सामग्रीहरूको खरीद गरी व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न सक्दैनन् ।

कम्पनीको कारोबारलाई असर गर्ने अन्य विषयहरूमा वर्षौं देखि चल्दै आएको कम मूल्यमा आधारित खरीद प्रणाली रहेको छ जसमा गुणस्तर र दिगो सेवामा ध्यान दिने कम्पनीहरूको कारोबारलाई असर गर्दछ । साथै कृषि र समग्र खाद्य प्रणालीमा समग्र जनसंख्या नै आश्रित हुने भएकोले अन्य व्यवसायमा हुने उतारचढावको कारण पनि उपभोक्ताहरूको क्रय शक्तिमा ह्रास आउँदछ र त्यसको असर उत्पादन, प्रशोधन र वितरणमा समेत पर्दछ ।

छ. लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कुनै कैफियत उल्लेख भएको भए सो उपर सञ्चालक समितिका प्रतिक्रियाहरू:

यसै प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको वित्तीय प्रतिवेदनमा देखिएका केही कैफियतहरूलाई आउने दिनमा सुधार गरी आवश्यक कार्यान्वयनको लागि संचालक समितिले व्यवस्थापनलाई निर्देशन दिने गरेको छ ।

ज. लाभान्श बाँडफाँड गर्न सिफारिस गरिएको रकम:

पाँचौं वार्षिक साधारण सभामा लाभान्श बाँडफाँड गर्न सिफारिस गरिएको छैन ।

क. सेयर जफत भएको भए जफत भएको सेयर संख्या, त्यस्तो सेयरको अङ्कित मूल्य, त्यस्तो सेयर जफत हुनुभन्दा अगावै सोबापत कम्पनीले प्राप्त गरेको जम्मा रकम र त्यस्तो सेयर जफत भएपछि सो सेयर बिक्री गरी कम्पनीले प्राप्त गरेको रकम तथा जफत भएको सेयरबापत रकम फिर्ता गरेको भए सोको विवरण:

कम्पनीले आ.व. २०७९/०८० मा कुनै पनि सेयर जफत गरेको छैन । तर नियमअनुसार आवश्यक स्विकृति लिई जारी गरिएको हकप्रद शेयरमा रहन गएको सेयरलाई बोलकबोल विधिबाट अन्य संस्थापक शेयरधनीहरूलाई वितरण गरिएको छ ।

ख. विगत आर्थिक वर्षमा कम्पनी र यसको सहायक कम्पनीको कारोबारको प्रगति र सो आर्थिक वर्षको अन्तमा रहेको स्थितिको पुनरावलोकन:

यस कम्पनी तथा यसको सहायक कम्पनीहरूको प्रगति विवरण वार्षिक प्रतिवेदनमा छुट्टै उल्लेख गरिएको छ ।

ग. कम्पनी तथा त्यसको सहायक कम्पनीले आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गरेको प्रमुख कारोबारहरू र सो अवधिमा कम्पनीको कारोबारमा आएको कुनै महत्वपूर्ण परिवर्तन:

आ.व. २०७९/८० मा कम्पनी र यसका सहायक कम्पनीहरूले वस्तु तथा सेवाको बिक्री वितरणबाट भएको कारोबारहरूको विवरण वित्तीय विवरणमा उल्लेख गरिएको छ । साथै उल्लेखित आ.व. मा समग्र अर्थतन्त्रको अवस्था, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कर्जा प्रवाहमा देखिएको कठिनाई र सरकारले विनियोजन गरी श्रोत अभावको कारण कृषक, कृषि उद्यमी तथा प्रस्तावित उद्योगहरूमा बजेट अभावको कारण कम्पनीको वार्षिक कारोबार लक्षको करिब ६० प्रतिशत मात्र पुरा गर्न सकेको अवस्था रहेको छ ।

घ. विगत आर्थिक वर्षमा कम्पनीको आधारभूत शेयरधनीहरूले कम्पनीलाई उपलब्ध गराएको जानकारी:

सो नरहेको ।

ड. विगत आर्थिक वर्षमा कम्पनीका सञ्चालक तथा पदाधिकारीहरूले लिएको सेयरको स्वामित्वको विवरण र कम्पनीको सेयर कारोबारमा निजहरू संलग्न रहेको भए सो सम्बन्धमा निजहरूबाट कम्पनीले प्राप्त गरेको जानकारी:

सो नरहेको ।

ढ. विगत आर्थिक वर्षमा कम्पनीसँग सम्बन्धित सम्भौताहरूमा कुनै सञ्चालक तथा निजको नजिकको नातेदारको व्यक्तिगत स्वार्थको बारेमा उपलब्ध गराइएको जानकारीको व्यहोरा:

सो नरहेको ।

ण. कम्पनीले आफ्नो सेयर आफैले खरिद गरेको भए त्यसरी आफ्नो सेयर खरिद गर्नुको कारण, त्यस्तो सेयरको संख्या र अङ्कित मूल्य तथा त्यसरी सेयर खरिद गरे बापत कम्पनीले मुक्तानी गरेको रकम:

कम्पनीले हालसम्म आफ्नो सेयर आफैले खरिद गरेको छैन ।

त. आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली भए वा नभएको र भएको भए सोको विस्तृत विवरण:

कम्पनीको प्राविधिक, लेखा, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा व्यवसायसंग सम्बन्धित विभिन्न विषयहरूमा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको अवलम्बन गरेको छ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली व्यवस्थापनको लागि २५ भन्दा बढी निर्देशिका, कार्यविधिहरू तयार गरी त्यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरेको छ । त्यस्तै लेखा र व्यवसायको व्यवस्थापनको लागि प्रभावकारी एस.ए.पि. सफ्टवेयरको कार्यान्वयन गरेको छ भने जनशक्ति व्यवस्थापन विभागले पनि इलेक्ट्रोनिक हाजिरी तथा जनशक्ति परिचालन व्यवस्थापन प्रणालीको अवलम्बन गरेको छ ।

त्यस्तै, कम्पनीको समग्र संचालनलाई आन्तरिक नियन्त्रणको लागि साधारण सभाले संचालक समितिको निर्माण गरी नियमित संचालनको लागि अख्तियारी दिएको छ । सोही बमोजिम संचालक समितिले उच्च व्यवस्थापनलाई स्पष्ट काम, कर्तव्य र अधिकार सहित दैनिक कार्य संचालनको जिम्मेवारी प्रदान गरेको छ । त्यस्तै उच्च व्यवस्थापन मातहत विभिन्न विषयसंग सम्बन्धित विषय विज्ञहरूको नेतृत्वमा

११ वटा विभागहरु, सातै प्रदेशमा क्षेत्रीय व्यवस्थापक सहित मातहतमा दोश्रो, तेश्रो र चौथो तहसम्मका कर्मचारीहरु रहेका छन् जसले तलबाट माथि (बटमअप) अवधारणाको आधारमा हरेक क्रियाकलापहरुको संचालन गर्ने गरेको छ। खर्च अख्तियारी सम्बन्धी तालिका बनाई त्यसको कार्यान्वयन गरेको छ। साथै संचालक समिति मातहत संचालकहरुको नेतृत्वमा विभिन्न समितिहरु जस्तै खरीद समिति, जनशक्ति व्यवस्थापन समिति लगायतका समितिहरु मार्फत आन्तरीक नियन्त्रण गर्ने अभ्यास अवलम्बन गरेको छ।

थ. विगत आर्थिक वर्षको कुल व्यवस्थापन खर्चको विवरण:

कम्पनीको आ.व. २०७९/०८० मा कर्मचारी र कार्यालय संचालन बापत भएको खर्चहरु निम्नानुसार रहेको छ।

- कर्मचारी खर्च : रु. ४,०१,४९,९६६/-
- कार्यालय सञ्चालन खर्च : रु. ४,९८,७८,७२९/-
- कुल व्यवस्थापन खर्च : रु. ९,००,२८,६९५/-

द. लेखापरीक्षण समितिका सदस्यहरुको नामावली, निजहरुले प्राप्त गरेको पारिश्रमिक, भत्ता तथा सुविधा, सो समितिले गरेको काम कारबाहीको विवरण र सो समितिले कुनै सुझाव दिएको भए सोको विवरण:

हालसम्म कम्पनीको लेखापरीक्षण समिति निर्माण भइसकेको छैन भने पाँचौं वार्षिक साधारण सभा पश्चात् उल्लेखित समितिको निर्माण हुनेछ।

घ. सञ्चालक, प्रबन्ध सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख, कम्पनीका आधारभूत सेयरधनी वा निजको नजिकका नातेदार वा निज संलग्न रहेको फर्म, कम्पनी वा संगठित संस्थाले कम्पनीलाई कुनै रकम बुझाउन बाँकी भए सो कुरा:

सो नरहेको।

न. सञ्चालक, प्रबन्ध सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख तथा पदाधिकारीहरुलाई मुक्तानी गरिएको पारिश्रमिक, भत्ता तथा सुविधाको रकम:

सि.नं.	कर्मचारीको नाम	पद	पारिश्रमिक रकम रु. (आ.व. ०७९/०८०)
१.	श्री भरतराज ढकाल	अध्यक्ष	४१,७३,७८९/-
२.	श्री रामशरण तिमल्सिना	नायब महाप्रबन्धक	१९,१५,३४४/-
३.	श्री दिपान्जली खकुरेल	वरिष्ठ प्रबन्धक (प्रशासन तथा जनशक्ति व्यवस्थापन विभाग)	१३,७१,३११/-

नोट: अध्यक्ष श्री भरतराज ढकालले आ.व. २०७९/०८० मा कार्यकारी अध्यक्षको रूपमा रही नियमित पारिश्रमिक बुझ्नुभएको छ। संचालक समितिका सदस्यहरुलाई संचालक समितिको बैठक बापत प्रदान गरिएको भत्ता निम्नानुसार रहेको छ।

नाम थर	पद	विवरण				
		उपस्थित बैठक संख्या	दर (रु.)	जम्मा रकम(रु.)	कर १५%	खुद रकम(रु.)
श्री भरतराज ढकाल	अध्यक्ष	१२	७,५००/-	९०,०००/-	१३,५००/-	७६,५००/-
श्री सिताराम काफ्ले	संचालक	१२	५,०००/-	६०,०००/-	९,०००/-	५१,०००/-
श्री तुलसी राम ढकाल	संचालक	१२	५,०००/-	६०,०००/-	९,०००/-	५१,०००/-
श्री मोहन कुमार बस्नेत	संचालक	९	५,०००/-	४५,०००/-	६,७५०/-	३८,२५०/-
श्री प्रकाश प्रसाद श्रेष्ठ	संचालक	११	५,०००/-	५५,०००/-	८,२५०/-	४६,७५०/-
श्री विजय कुमार गुरुड	संचालक	११	५,०००/-	५५,०००/-	८,२५०/-	४६,७५०/-
श्री शिखा मास्के	संचालक	१२	५,०००/-	६०,०००/-	९,०००/-	५१,०००/-
						३,६१,२५०/-

आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा पदपूर्ति समितिका विभिन्न मितिमा ७ वटा बैठक बसी मुक्तिनाथ कृषि तथा यसका Subsidiary Company हरुका लागि आवश्यक कर्मचारीहरुको संख्या पहिचान गर्ने, कर्मचारी बजेट तयार पार्ने, कर्मचारी भर्ना गर्ने, कर्मचारीहरुको कार्यसम्पादनका आधारमा स्थायी नियुक्ति दिने, बहुवा गर्ने जस्ता विविध विषयहरुमा छलफल गरी आवश्यक निर्णयहरु गरियो। पदपूर्ति समितिमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारीहरु रहनु भएको छ।

संयोजक	श्री सिताराम काप्ले	संचालक
सदस्य	श्री रामशरण तिमल्सिना	नायब महाप्रबन्धक
सदस्य सचिव	श्री दिपानजली खकुरेल	मानव संशोधन प्रमुख

माथि उल्लेखित समितिको यस आर्थिक वर्षमा बैठक भत्ता वापत रु २०,०००/- (रु बीस हजार) खर्च भएको छ।

खरिद समितिका संयोजक, कम्पनीका सञ्चालक श्री तुलसी राम ढकालको अध्यक्षतामा जम्मा ४ वटा बैठकहरु बसी निर्माण, मर्मत तथा आन्तरिक सजावटको लागि कम्पनी छनौट तथा दरभाउ स्वीकृति गर्ने, खरिदको लागि कम्पनी छनौट तथा स्वीकृति गर्ने लगायतका निर्णयहरु गरियो। खरिद समितिमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारीहरु रहनु भएको छ।

संयोजक	श्री तुलसी राम ढकाल	संचालक
सदस्य	श्री रामशरण तिमल्सिना	नायब महाप्रबन्धक
सदस्य	श्री गणेश पौडेल	वित्त विभाग प्रमुख
सदस्य सचिव	श्री सञ्जय ढकाल	खरिद विभाग प्रमुख

माथि उल्लेखित खरिद समितिको यस आर्थिक वर्षमा बसेको बैठक भत्ता वापत रु. २०,०००/- (रु बीस हजार) खर्च भएको छ।

प. शेयरधनीहरुले बुकिलिन बाँकी रहेको लामांशको रकम:

सो नभएको।

फ. दफा १४१ बमोजिम सम्पत्ति खरिद वा बिक्री गरेको कुराको विवरण:

यस आर्थिक वर्षमा कम्पनीले कम्पनी ऐन, २०६३ को दफा १४१ बमोजिम सम्पत्ति खरिद वा बिक्री गरेको छैन।

ब. दफा १७५ बमोजिम सम्बद्ध कम्पनी बीच भएका कारोबारको विवरण:

यस सम्बन्धी विवरण यसै प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ।

म. यस ऐन तथा प्रचलित कानून बमोजिम सञ्चालक समितिको प्रतिवेदनमा खुलाउनु पर्ने अन्य कुनै कुरा:

यसै प्रतिवेदनको विभिन्न खण्डहरुमा उल्लेख गरिएको।

म. अन्य आवश्यक कुराहरु:

प्रचलित ऐन तथा कानून बमोजिम सञ्चालक समितिको प्रतिवेदनमा खुलाउनु पर्ने अन्य विवरणहरु यसै प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएका छन्।

“मालि” एक नेपाली शब्द हो, जसको सामान्य अर्थ बगैँचाको रथापना, हेरचाह र संरक्षण गर्ने व्यक्तिलाई बुझिन्छ । मालिले आफ्नो बगैँचाको छनोट, डिजाइन, मलजल र संरक्षण गरि बगैँचाको दिगो विकास गरेको हुन्छ ।

यसै सन्दर्भमा कृषि व्यवसायलाई वृहत्तर रूपमा वृद्धि, विकास, संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने अभिप्रायले मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको नयाँ सोच अन्तर्गत : “Muktinath AgriLink (MALi)” मालि को अवधारणा ल्याइएको छ । जसमा कृषि उद्यमी, युवा, विद्यार्थी, विभिन्न पेशामा आबद्ध व्यवसायीहरूको रुचि, योग्यता, क्षमता र कृषि क्षेत्रको आवश्यकताको आधारमा सेवा उपलब्ध गराएर बापत अतिरिक्त आय-आर्जनको अवसर उपलब्ध गराउने उद्देश्य रहेको छ ।

“आलीदेखि थाली: मुक्तिनाथको मालि”

Major Roles & Responsibilities

- **New Idea Generation in Agriculture**
कृषिमा नयाँ सोचको विकास
- **Market Research**
बजार अनुसन्धान
- **Technology Transfer**
प्रविधि प्रसार
- **Agri-Business Planning**
कृषिको व्यवसायिक योजना
- **Business Venture**
व्यवसायिक साझेदारी
- **Marketing**
बजारीकरण
- **Feedback Collection**
पृष्ठपोषण

મુક્તિનાથ કૃષિ કમ્પની લિ.
MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.
An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

કૃષકસૈંઠા મુક્તિનાથ કલ્પ સેન્ટર

“અલ કૃષિ સત્વરથી સત્પૂર્ણ સેવાતરુ પાડવુનોસ્ ઇકૈ ઠાંડગા”

18105000033

सम्बन्ध मुक्तिनाथ संगको

कृष्ण प्रसाद रेग्मी

सुन्तला व्यवसायी

नमस्कार !

म कृष्ण प्रसाद रेग्मी, सुन्तला कृषक घर पुतलीबजार न. पा. ५ माभवेनी । मेरो फार्ममा करिब ५,००० बोट सुन्तला छन्, वार्षिक करिब रु. १० लाखको सुन्तला बिक्री गर्ने गरेको छु । पहिले पहिले हामीलाई टाढा टाढा पुगेर जस्तो पायो त्यस्तै बिजु सुन्तलाका बेर्ना किन्नुपर्ने बाध्यता थियो भने कलमी बिरुवाहरु पनि आवश्यक मात्रामा पाँईदैन थियो । मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले स्याङ्गाको निबुवाबोटमा नर्सरी स्थापना गरे पश्चात् धेरै सहज र राहत भएको छ । उक्त बिरुवाहरुबाट सुन्तलाहरुको उत्पादन छोटो समयमा नै राम्रो आएको कारण मेरो आमदानी वृद्धिमा समेत राम्रो सहयोग गरेकोले आगामी दिनमा अरु थप बिरुवा लगाउने सोच गर्दै छु । ३ वर्ष उमेर पुगेका बिरुवा मात्र ल्याउने गरेको छु । यसले गर्दा बिरुवा हुर्काउन सहज हुनुका साथै रोग किराको संक्रमण समेत कम हुने गरेको छ । रोग किरा संक्रमण, काटछाट र अन्य समस्या देखिएमा परामर्श समेत कम्पनीकै प्राविधिक मार्फत लिने गरेको छु । साथमा कम्पनीले उपलब्ध गराउने कृषि मल विषादी र सुक्ष्म खाद्यतत्व समेत गुणस्तरीय रहेको पाएको छु । मुक्तिनाथ कृषिद्वारा उत्पादित बिरुवाको बजार

माग अत्याधिक रहेकोले पर्याप्त उत्पादन गर्नुपर्ने देखिन्छ । साथै, सुन कागती र निबुवाको बिरुवा समेत उपलब्ध गराउने हो र समय - समयमा बाली उपचार सिविर गर्न सकेमा किसान अझ लाभान्वित हुने थिए भन्ने विश्वास लिएको छु ।

सुन्दर कृषि फार्म

कृषि व्यवसायी

सुनसरी जिल्लाका रघुविर चन्द्रवंशी, अमिर निरौला करिब ५ वर्ष दक्षिण कोरिया र छविलाल चौधरी करिब ६ वर्ष सम्म वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा अफगानिस्तानमा रहँदा त्यहाँको अत्याधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी गरिएको खेती प्रविधिबाट प्रभावित भई नेपालमा आफ्नो परिवारले गर्दै आएको निर्वाहमुखी, परम्परागत खेती प्रविधिमा निकै नै फरक भएकाले यही फरकपनलाई बुझेर हाम्रो देश हाम्रो ठाउँमा हामीले पनि आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी लागत कम गर्न सकिन्छ र उत्पादन वृद्धि गर्न सकिन्छ भन्ने आत्मविश्वासका साथ २०१५ सालदेखि कृषि व्यवसायी सुरुवात गरेका थिए भने २०१६ सालमा सुन्दर

कृषि फर्मको स्थापना गराएका थिए । सुरुवातको अवस्थामा प्राविधिक ज्ञानको अभाव, प्राविधि पहुँचमा असक्षमता, रोग किराको प्रकोपका साथै उपयुक्त समयमा उपचार विधि थाहा नहुँदा धेरै तरकारी वालीहरु नष्ट भएको तितो अनुभव भोग्नु परेको थियो । तर यस कृषि फर्मको स्थापनाको करिब २ वर्ष पछिको अवस्थामा आउँदा कुनै पनि कार्य गर्नु अगाडी योजना बनाउने, कहिले कुन तरकारी लगाउने, मौसमी कि बेमौसमी खेती गर्ने कुन कुन प्राविधिको प्रयोग गर्ने, बजारमा कुन तरकारीको अभाव हुन्छ जस्ता विषयहरुको आधारभूत ज्ञान हासिल गर्ने अवसर प्राप्त भयो । विभिन्न ठाउँमा गई विभिन्न रोग, किरा, बजार व्यवस्थापन, मौसमी तथा बेमौसमी तरकारी खेती प्रविधिहरुका बारे मा तालिमहरुको अवसरहरु पाईएको छ । साथै मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले सुन्दर कृषि फर्मलाई एउटा नयाँ ढाँचा दिनको निमित्त उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिको लागि चाहिने सम्पूर्ण वस्तु तथा सेवाहरु उपलब्ध गराउनुका साथै प्राविधिक सहयोग, रोग तथा किरा नियन्त्रक जस्ता थुप्रै सेवाहरुको पहुँच गराउदै थप उर्जा प्रदान गर्दै आईरहेको छ । स्थापनाको करिब ५ वर्ष सम्म आइपुग्दा फार्मले ११ विघा क्षेत्रफलमा तरकारी खेती गर्दै आईरहेको छ भने ३० टन क्षमताको मिनी कोल्ड स्टोर समेत संचालनमा ल्याएको छ । फार्मले आफ्ना उत्पादनहरु नेपालको दमक, बिर्तामोड, धरान, इटहरी, काठमाण्डौं, पोखरा लगायत नेपालका विभिन्न ठाउँहरुमा पुऱ्याई गत आर्थिक वर्ष मात्र रु. १ करोड भन्दा बढी तरकारी बिक्री गरेको छ । सुन्दर कृषि फर्मको उद्देश्य भनेको ग्राफेटेड बेर्ना उत्पादन गर्ने, ५० विघा क्षेत्रफलमा खेती विस्तार गर्ने, २०० भन्दा बढीलाई रोजगारी दिने रहेको छ । उहाँहरु भन्नु हुन्छ कि मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको साथ र सहयोग अझ प्रगाढ रह्यो भने यो सबै लक्ष्यहरु पुरा गर्नुका साथै व्यवसायीक रुपमा कृषि फर्म संचालन गर्ने युवाहरुलाई सहयोग गर्न तथा विदेशबाट फर्किएका युवाहरुलाई कृषिमा लगानी गर्न सल्लाह सुझाव प्रदान गरी स्थानिय स्तरमा रहेका किसानहरुलाई व्यवसायीक कृषिबाट आर्थिक समृद्धि बनाउन सकिन्छ ।

परिश्रम पछिको सफलतामा रमाउँदै कठायत

डोटी जिल्लाको सदरमुकाम सिलगढी बाट १२ कि. मि. पश्चिम दिपायल सिलगढी नगरपालिका वडा नं. ५ राजपुर गाउँमा तीन दाजु भाईमा कान्छो छोराका रूपमा जन्मनु भएका रमेश कठायत ३२ वर्षको हुनुभयो। कृषक परिवारमा जन्म लिनु भएको उहाँ सानै देखि कृषि क्षेत्रमा रुचि राख्ने गर्नु हुन्थ्यो। उमेर बढेसँगै कृषि विषयमा आई. एस्सी. गरी समुदायको उत्थानशीलताका लागि गैर-सरकारी संस्थामा काम गरी वर्षौं देखि चली आएको पुरातन खेती गर्ने चलनलाई परिवर्तन गरी नया प्रविधि भित्राउने काम गर्न थाल्नु भयो। समय बित्ने सँगै कृषि क्षेत्रमा फड्को मार्नको लागि गैर सरकारी संस्थामा नगई आफै एगो भेट राखेर किसानलाई प्रत्यक्ष रूपमा सेवा दिनुपर्ने कुरा महसुस गरी एगोभेट संचालन गनुभयो। सुरुवती अवस्थामा १५ लाखको लगानीमा संचालन गनुभएको एगोभेट अहिले ३ दाजु-भाई नै संलग्न भएर सेवा दिँदै आउनु भएको छ र वार्षिक कारोबार र. १ करोड भन्दा धेरै रहेको छ। हाल उहाँले मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि. को च्यानल पार्टनरको रूपमा कैलाली र डोटी जिल्लामा प्रत्यक्ष सेवा पुराउने उद्देश्यले सहकार्य गर्नु भएको छ। अहिलेको अवस्थामा उहाँ एगोभेट क्षेत्रमा मात्र सिमित नभई कृषि औजार उपकरणमा पनि काम गर्न थाल्नु भएको छ। साथै मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि. को सहयोगमा सुदुरपश्चिमको पहाडी क्षेत्रमा नयाँ-नयाँ प्रविधिहरु जस्तै: मिनी टिलर, कम्बाईन राइस मिल, अर्गानिक फर्टिलाइजर तथा अन्य उपकरणहरुको प्रयोगले किसानहरुको उत्पादन तथा

रमेश कठायत

आधिकारिक विक्रेता

उत्पादकत्वमा वृद्धि भई किसानहरु खुसी भएको कुरा उहाँले बताउनु भयो। उहाँ भन्नु हुन्छ कि “ कम्पनीको सहयोग यसरी नै मिल्यो भने यो वर्ष मात्र २ करोड भन्दा बढीको काम गर्ने छु र सुदुरपश्चिमका साना किसानहरुलाई शिप तथा प्रविधिमा क्षमता विकास गरी किसानहरुको आर्थिक सवलीकरण तथा कृषि क्षेत्रको दिगोपनामा सहयोग पुऱ्याउने छु ”।

लक्ष्मी घिमिरे

सुन्तला व्यवसायी

३४ वर्षिय श्रीमती लक्ष्मी घिमिरे आफ्ना २ सन्तान र श्रीमान सहित पाँचखाल नगरपालिका वडा नं. ४, तामाघाट, काभ्रेपलाञ्चोकमा स्थायी बसोबास गर्दै आएकी छिन्। प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायीक तालिम अन्तर्गत कृषि विषयमा जे. टी. ए उतिर्ण गरी उनी कृषिका विभिन्न परियोजनाहरु मा कार्यरत रहेकी थिईन्। जागिर गरेर घरयासी कामकाजका साथै साना दुई सन्तानहरु

लाई उचित हेरचाह गर्नका लागि समयको अभाव रहेकाले आ.व २०७८/७९ बाट जागिर त्याग गरी कृषि सामाग्री सम्बन्धी कारोबार गर्नाका लागि सेजल एगो कन्सर्न प्रा.लिको स्थापना गरी मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडसँग समन्वय गरी व्यवसाय तर्फ आकर्षित भएकी थिईन्। मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले काभ्रे पाँचखालमा आयोजना गरेको कृषकसँग मुक्तिनाथ कार्यक्रम को कार्य शैलीले प्रभावित बनाएकोले र आफ्नो कृषि विषय अध्यायनको औपचारिक शिक्षा मार्फत आर्जन गरेका सिप तथा ज्ञानको प्रयोग गरी व्यसायिक यात्रा तर्फ घिमिरे आकर्षित भएकी थिईन्।

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडसँग सहकार्य पछि व्यवसायीक छलाङ्ग मारेकी घिमिरेको हालको आर्थिक, सामाजिक तथा पारिवारिक अवस्था उत्साहजनक रहेको छ। “मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको सहकार्यमा पछि रु. १ करोडको कारोवार गर्दा ठुलो व्यवसायीक लाभ मिलेको छ। प्राविधिक तथा व्यवसायीक ज्ञान समेत हामीलाई प्राप्त हुने हुँदा काम गर्न थप सहज भएको छ” घिमिरे बताउछिन्।

“ आगामी दिनमा यसै गरी कृषकहरु को समस्या को समाधान गर्नाका लागि नियमित कृषकसँग जोडिएर कम्पनीले विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरी व्यवसायीक तथा प्राविधिक साथ सहयोग र ज्ञान उपलब्ध गराउछ भन्नेमा व्यवसायीक साभेदारहरु विश्वस्त रहेका छन्। ”

कृषकसंग मुक्तिनाथ

नेपालभरी सातै वटा प्रदेशमा मुक्तिनाथ विकास बैंक र मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीको सहकार्यमा “कृषकसंग मुक्तिनाथ” अभियान संचालनमा ल्याइएको छ। जस अन्तर्गत उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि सम्बन्धी तालिमहरु संग-संगै नाफामा वृद्धि, वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी परामर्श गर्दै आइरहेको छ। कृषकहरुलाई आधुनिक कृषि प्रविधि र व्यवसायीकतासंग जोड्ने क्रममा “कृषकसंग मुक्तिनाथ” अभियान मार्फत अहिले सम्म करिब ७,५०० कृषकहरुलाई तालिम, अभिमुखीकरण तथा बाली उपचार शिविर लगायतका सेवा प्रदान गरेको छ। जसको माध्यमबाट कृषकहरुलाई नयाँ-नयाँ प्रविधिहरुको प्रसारको साथसाथै सरल र सुलभ रुपमा कम्पनीका वस्तु तथा सेवाहरु प्रवाह गर्न प्रभावकारी माध्यमको रुपमा विकास भएको छ। त्यस्तै गरी विभिन्न व्यवसायीक बालीहरुमा लाग्ने रोगकिराहरुको व्यवस्थापन गर्ने उपाय, जैविक तथा रसायनिक मलको मात्रा, बालीहरुलाई चाहिने विभिन्न मापदण्ड र नर्सरी व्यवस्थापन सम्बन्धी कुराहरु पनि कृषकहरुलाई उक्त अभियान मार्फत सचेत गराइन्छ।

कृषकसंग मुक्तिनाथ अभियानलाई प्रभावकारी रुपले कार्यान्वयन गर्न कम्पनीले सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्र मार्फत समेत विभिन्न तालिमहरु दिँदै आएको छ। आगामी दिनहरुमा कम्पनीले कृषकहरुको समस्या र तिनको समाधानको उपायहरु सहज रुपमा प्रदान गर्दै उक्त अभियान लाई अझ प्रगाढ गराउदै लगिने लक्ष्य राखेको छ।

उपभोक्तासँग मुक्तिनाथ

खाना मानिसको आधारभूत आवश्यकता हो । बाँच्नको लागि खाना चाहिन्छ, यो सबैलाई थाहा छ । तर के खाने, कसरी खाने र कहिले खाने भन्ने महत्वपूर्ण कुराको ज्ञान कमैलाई भएको पाइन्छ । आज संसारमा खाना सम्बन्धी अज्ञानताको कारण बढी पोषण र कम पोषण जस्ता दुई प्रमुख समस्याहरू देखा परेका छन् । खाना खानु मात्र महत्वपूर्ण कुरा होइन । शरीरलाई के आवश्यक छ त्यसको मात्रा मिलाएर खानु महत्वपूर्ण कुरा हो । मानिसमा खाद्य पौष्टिकता सम्बन्धी ज्ञानको कमीले गर्दा घरमा सजिलै उपलब्ध हुने पोषणयुक्त खानालाई कम वास्ता गरी बजारमा प्रचार प्रसार गरिएका महङ्गो र कम पोषणका खाद्यान्नमा पैसा खर्च गरेको अवस्था छ । जंक फुड र फास्ट फुडमा पोषणको कमी हुने र स्वास्थ्यको लागि राम्रो नहुने थाहा भएतापनि व्यस्तताको कारण तथा पश्चिमीशैलीको नक्कल गर्ने प्रवृत्तिले शहरी जीवनमा यसको माग बढिरहेको छ तर यिनै समस्याहरूलाई समाधान गर्नको लागि खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सम्बन्धी जनचेतना र तालिमहरू भने निकै न्यून छन् ।

यिनै कुरालाई मध्यनजर गरी मुक्तिनाथ फुड बैंकले मुक्तिनाथ फाउण्डेशनसँग सहकार्य गर्दै खाद्य साक्षरता कार्यक्रमको अवधारणा अगाडी सारेको छ । जस अन्तरगत नेपाल भरी सात वटै प्रदेशमा उपभोक्तासँग मुक्तिनाथ र खाद्य साक्षरता अभियान मार्फत खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धिका कार्यहरू गरी देशको समग्र खाद्य क्षेत्रको दिगो विकासमा सहयोग गर्ने अभिप्राय मुक्तिनाथ फुड बैंकको रहेको छ ।

Planning

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को
रणनीतिक योजनाहरू

आ.व. २०८०/०८१ का मुख्य प्राथमिकताहरू:

आ.व. २०८०/०८१ को मुख्य प्राथमिकताहरू निर्धारण गर्दा, कम्पनीको ध्येय, लक्ष्य, मूल्य मान्यताहरू, उद्देश्यहरू, विगतका वर्षहरूको अनुभव र कम्पनीले तयार गरेको ५ वर्षे रणनीतिक योजनालाई आधार मानी निम्न अनुसारका मुख्य प्राथमिकताहरू निर्धारण गरिएको छ ।

- सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्रको स्थापना मार्फत उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि र प्रारम्भिक प्रशोधन केन्द्रको शुरुवात गर्ने ।
- कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्र मार्फत संस्थागत परामर्श सेवाको शुरुवात गर्ने ।
- एक सहायक कम्पनी, एक प्रशोधन उद्योगको अवधारणा अन्तरगत उद्योगहरूको स्थापना गर्ने ।
- कृषि बजार केन्द्रको अवधारणा तयार गरी संस्थागत बजारीकरणको संरचनागत आधारहरू तयार गर्ने ।
- कृषि चक्र निर्माणको लागि सार्वजनिक निजी समुदायको साभेदारी अन्तर्गत नमुना परियोजनाहरूको विकास गर्ने ।
- कम्पनीको व्यवसायलाई गुणात्मक वृद्धि गर्दै सेवा व्यवसायको विस्तार गर्ने ।

आ.व. २०८०/०८१ का क्षेत्रगत प्राथमिकताहरू:

- संस्थागत सुशासनसंग सम्बन्धित नीतिनियम, कार्यविधि, वार्षिक व्यवसायिक योजना, अनुगमन योजना इत्यादी तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

- कृषि बजार केन्द्र संचालन सम्बन्धी अवधारणा तयार गरी विभिन्न सहकारीहरू र सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय गर्ने ।
- सहकारीहरूले कृषि श्रोत केन्द्र र कृषि बजार केन्द्रको रूपमा कार्य गर्नको लागि भएका नीतिगत बाधाहरूलाई फुकाउन सरकारी निकायहरूसंग पहल गर्ने ।
- केन्द्रीय सरकार र मातहतका निकायहरूसंग “एकीकृत कृषि विकास प्राधिकरण” को स्थापनाको आवश्यकता, औचित्य र प्रभावकारीताको सम्बन्धमा छलफल तथा बहस पैरवी गर्ने ।
- प्रदेश सरकारहरूले प्रादेशिक गौरवका कृषि उद्योगहरूको स्थापनाको आवश्यकता, औचित्य र प्रभावकारीताको सम्बन्धमा छलफल तथा बहस पैरवी गर्ने ।
- स्थानीय सरकारहरूलाई उत्पादन र प्रारम्भिक प्रशोधनसंग सम्बन्धित परियोजनाहरूमा सहकारीहरूलाई आवद्ध गराउन पहल गर्ने ।
- विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू, बीमा कम्पनीहरू र अन्य कर्पोरेट संस्थाहरूसंग समन्वय तथा व्यवसायिक साभेदारीको लागि पहल गर्ने ।
- सहायक कम्पनीको व्यवसाय विकासको लागि अन्तर कम्पनी सहकार्यको आधार तयार गर्ने । साथै अन्य कम्पनीहरू प्राप्तिको लागि छलफल तथा पहल गर्ने ।
- निर्यात प्रवर्द्धन नीति तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने । साथै वैदेशिक लगानी भित्र्याउनको लागि आवश्यक पहल तथा छलफल गर्ने ।

Vision 85

कम्पनीले आफ्नो उद्देश्य अनुसार देशको बेरोजगारी समस्या हटाई युवालाई कृषिमा आकर्षित गर्ने योजना अनुसार आफ्नो ५ वर्षे रणनीति बनाएको छ । जहाँ कम्पनीले आगामी ५ वर्षमा २,५०० भन्दा बढी जनशक्तिलाई प्रत्यक्ष रोजगारी दिने र १०,००० भन्दा बढी जनशक्तिहरूलाई अप्रत्यक्ष रोजगारी दिने गरी आफ्ना कार्यनीतिहरू अघि सारेको छ । जसबाट ५ लाख भन्दा बढी जनशक्तिहरू आफ्नो व्यापार-व्यवसाय मार्फत स्वरोजगारीमा संलग्न हुन सक्ने कम्पनीले प्रक्षेपण गरेको छ । साथै कम्पनीले संस्थागत कृषि संरचनाको विकास गरी नेपालको कृषि अर्थतन्त्रको सुदृढीकरण गर्नको लागि २,१०० विभिन्न सहकारीहरूसंग समन्वय गरी सहकारीमा आधारित कृषि श्रोत केन्द्र मार्फत कार्यहरू गर्ने योजना बनाएको छ । कम्पनीले २५% राष्ट्रिय उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिमा टेवा पुऱ्याउने, २०% राष्ट्रको कृषि व्यापार घाटामा कम गर्न सहयोग गर्ने रणनीति बनाएको छ । यसले देशको कृषि तथा समग्र अर्थतन्त्रमा नै टेवा पुऱ्याउने कम्पनीको योजना छ । साथै देशको उत्पादनलाई मूल्य अभिवृद्धि गरी आन्तरिक खपत तथा निर्यात गर्ने योजना अनुसार देशको ५०० भन्दा बढी स्थानीय सरकारहरूसंगको समन्वयमा आवश्यकता अनुसारको कार्यहरू गर्ने र २५ लाख भन्दा बढी कृषकहरूसंग प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा जोडी समग्र कृषि चक्रको संस्थागत विकास गर्ने योजना अनुरूप कम्पनी अगाडी बढेको छ ।

“To Develop an
Agriculture Ecosystem
through Institutional Value
Chain Management”

”

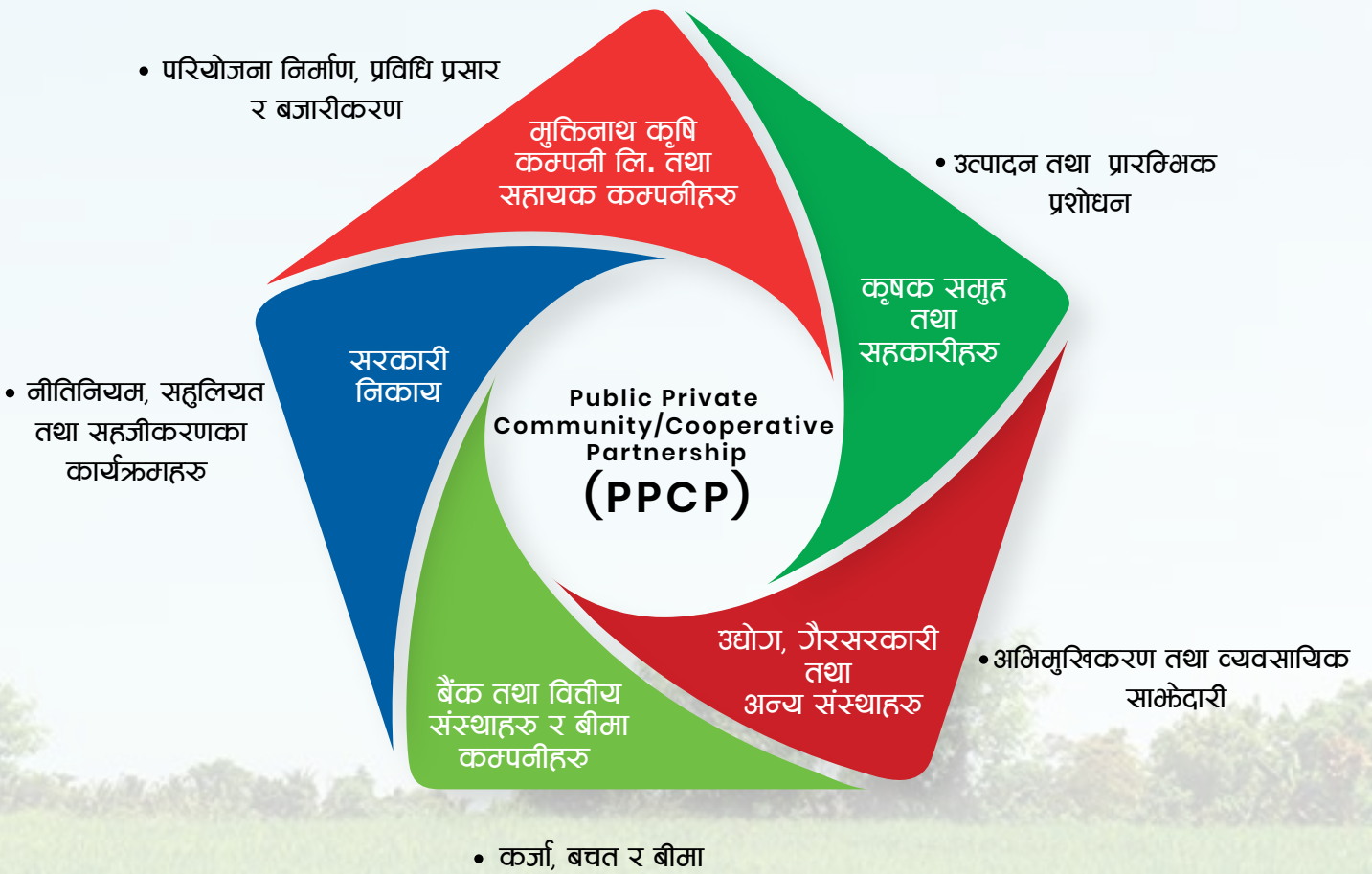

"Higher, Faster, Stronger and Together"

VISION 85

संस्थागत मूल्य श्रृङ्खला व्यवस्थापन मार्फत कृषि चक्रको निर्माण !

- एक स्थानीय संरचना, एक कृषि परियोजना (स्थानिय सरकार)
- सातै प्रदेशको कृषिमा ध्यान, औद्योगिक आयोजनाको पहिचान (प्रदेश सरकार)
- कृषि क्षेत्रको संस्थागत विकास, एकीकृत प्राधिकरणले दिन्छ विकास (संघिय सरकार)

अत्याधुनिक पशु वधशालाको संचालन र व्यवस्थापन

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेड (MKCL) को सहायक कम्पनीको रूपमा रहेको मुक्तिनाथ लाईभस्टक बैंक लिमिटेड (MLBL)ले बुटवल उपमहानगरपालिका-१०, रामनगर स्थित लुम्बिनी प्रदेश सरकार र बुटवल उपमहानगरपालिकाको संयुक्त लगानी तथा Heifer International Nepal को प्राविधिक सहयोगमा निर्मित अत्याधुनिक पशु वधशालाको सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने तयारी गरेको छ। यहाँ मासुको स्वच्छता कायमा गर्न तथा प्रशोधनलाई सहज बनाउन अत्याधुनिक उपकरण र प्रविधिको प्रयोग गरी पशुको स्वस्थ परीक्षण पश्चात् वध गरिन्छ। यो परियोजना मासु सुरक्षा र उपभोक्ता संरक्षणको उच्चतम मापदण्डहरू कायम राख्दै पशु वधशाला र मासु निरीक्षण ऐन २०५५ र पशु वधशाला संचालन

निर्देशिका २०५७ बमोजिम स्थानीय सरकारको सहकार्यमा प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याउने नेपालकै अग्रगामी कदम हुनेछ। गुणस्तर नियन्त्रणको लागि अटल प्रतिबद्धताका साथ २४ घण्टा पशुलाई निरीक्षणमा राखी, दर्तावाला पशुचिकित्सकहरूद्वारा सावधानीपूर्वक जिउंदो पशुको स्वस्थ परीक्षण पश्चात् वध गरिने तथा मर्डक्रोबायोलोजिस्टद्वारा प्रयोगशालामा मासुको परीक्षण पश्चात् मात्र ग्राहकलाई स्वस्थ मासु उपलब्ध गराउने उद्देश्यका साथ यो परियोजना अगाडी बढेको छ। वातावरणीय प्रभावलाई न्यून गर्नको निम्ति ठोस फोहोरलाई अलग्याई प्रशोधन गरी मल बनाइने र तरल फोहोरलाई प्रशोधन गरेर मात्र वातावरणलाई असर नगर्ने गरी व्यवस्थापन गर्ने संरचनाको विकास गरिएको छ।

वधशालाले स्थानीय मासु पसलहरूलाई वध सेवा प्रदान गर्ने लगायत चिस्यान सहितको गाडीद्वारा वध गरिएको मासुको ढुवानी सेवा प्रदान गर्नेछ। रणनीतिक रूपमा पूर्व-पश्चिम राजमार्ग नजिकै अवस्थित वधशालाले सार्वजनिक-निजी साभेदारी (PPCP) मोडेल मार्फत यस क्षेत्रमा बाखापालनको प्रशस्त सम्भावना रहेका कारण किसानहरूलाई आर्थिक रूपमा सफल बनाउन महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने छ।

बुटवल उपमहानगरपालिका लगायत देशका प्रमुख शहरहरूमा मासुको गुणस्तर र सुरक्षा मापदण्ड अभिवृद्धि गर्ने दिशामा यो परियोजनाको महत्वपूर्ण भूमिका रहन्छ। उपभोक्ता संरक्षण, किसान सशक्तिकरण र बजार विकासलाई प्राथमिकता दिएर वधशालाले यस क्षेत्रको अर्थतन्त्रमा ठूलो योगदान पुऱ्याउने छ। अन्य प्रदेशहरूमा समेत स्थानीय सरकारसँगको समन्वयमा आधुनिक वधशालाहरूको निर्माण एवम् संचालनमा यस कम्पनीको महत्वपूर्ण भूमिका रहने छ। त्यस्तै, निकट भविष्यमा MLBL ले कृषक समूह र सहकारीहरूको समन्वय मार्फत बाखापालक किसानहरूसँग खरिद सुनिश्चितता सम्भौता गर्ने लगायत बाखापालनसँग सम्बन्धित पाठा-पाठीहरू, सम्पूर्ण औजार-उपकरण, तालिम, दाना, फिड सप्लिमेन्टहरू (भिटामिन, खनिज, पाचन उत्तेजक इत्यादि) उपलब्ध गराउने योजना बनाएको छ।

यस्ता संरचनाहरूको निर्माणबाट स्थानीय सरकारलाई नियमित आम्दानी हुने र कृषि उत्पादन र प्रशोधनको क्षेत्रमा उल्लेखिय योगदान पुग्ने भएकाले आगामी दिनहरूमा सरकारी स्तरबाट प्रशोधन र भण्डारण सम्बन्धी संरचनाहरूको निर्माण गरी निजी क्षेत्रबाट संचालन गर्दा प्रभावकारी उपयोग हुने देखिन्छ।

The image features a dark blue background. A white outline of a human head in profile is shown, facing right. Inside the head, a lightbulb is drawn with yellow brushstrokes. The bulb's glass part is a large circle containing the text. The base of the bulb is also drawn with yellow brushstrokes. Radiating from the top of the bulb are several yellow brushstroke lines, suggesting light or inspiration.

Muktinath
THINK TANK

Financial

आर्थिक वर्ष २०७६/८० को एकीकृत वित्तीय विवरण

Independent Auditor’s Report
To the Shareholders of Muktinath Krishi Company Limited
Report on the Audit of the Consolidated Financial Statements

Opinion

We have audited the consolidated financial statements of Muktinath Krishi Company Limited (referred to as the “Company”) and its subsidiaries (together with the Company referred to as the “Group”) which comprises the Consolidated Statement of Financial Position as at Ashad 31, 2080 (July 16, 2023), the Consolidated Statement of Profit & Loss, the Consolidated Statement of Other Comprehensive Income, the Consolidated Statement of Cash Flows, the Consolidated Statement of Changes in Equity, and Notes to the Consolidated Financial Statement including Summary of Significant Accounting Policies.

In our opinion, the accompanying consolidated financial statements give a true and fair view of the consolidated financial position of the Group as at Ashad 31, 2080 and its consolidated financial performance and its consolidated cash flows for the year then ended in accordance with Nepal Financial Reporting Standards (NFRS).

Basis for Opinion

We conducted our audit in accordance with Nepal Standards on Auditing (NSAs). Our responsibilities under those standards are further described in the Auditor’s Responsibilities for the Audit of the Consolidated Financial Statements section of our report. We are independent of the Group in accordance with the ICAN’s (Institute of Chartered Accountants of Nepal) handbook of code of ethics for professional accountants and we have fulfilled our other ethical responsibilities in accordance with the ICAN’s handbook of the code of ethics for professional accountants. We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion.

Key Audit Matters

Key Audit Matters (KAM) are those matters that, in our professional judgment were of most significance in the audit of the consolidated financial statements of the current period. The matters raised were addressed during our audit of consolidated financial statements, and in forming the opinion thereon, we do not provide a separate opinion on these matters.

We have determined the matters described below to be the Key Audit Matters to be communicate in our report and to those charged with governance.

Key Audit Matter	How our audit addressed the Key Audit Matter
<p>1. Revenue Recognition Revenue from Operations (hereinafter referred to as “Revenue”) is recognized when the significant risks and rewards of ownership of the goods have been transferred to the buyer, the Group retains no effective control of the goods transferred to a degree usually associated with ownership and no significant uncertainty exists regarding the amount of the consideration that will be derived from the sale of goods.</p>	<p>Our audit approach regarding revenue recognition includes the following among other things:</p> <ul style="list-style-type: none"> Assessed the appropriateness of the Group’s revenue recognition accounting policies and tested thereof. Evaluated the integrity of the Group’s general information and detailed process flow of sales, segregation of duties for the process followed. Performed detailed analysis of Revenue, analytical testing with monthly sales information filed with tax authorities, testing the timing of its recognition and accuracy of the amounts recognized and verification

3rd Floor, Block Y, Kathmandu Plaza, 3rd Floor, Kamaladi, Kathmandu, Nepal
Board: +977 (1) 4168667, 4168644, Email: info@apna.com.np, Url: www.apna.com.np

Key Audit Matter	How our audit addressed the Key Audit Matter
<p>The timing of Revenue recognition is relevant to the reported performance of the Group. The management considers revenue as key measure of evaluation of performance.</p> <p>There is a risk of Revenue being recorded before significant risk and reward of ownership is transferred.</p> <p>Considering the significance of the above matter to the consolidated financial statements being a material item, we have identified this as a key audit matter for the current year audit.</p>	<p>of the supporting information of the Revenue transactions.</p> <ul style="list-style-type: none"> Tested the supporting documentation for selected sample of sales transactions recorded during the period closer to the year end and subsequent to the year end to evaluate whether Revenue was recognized in the correct period as part of cut off procedures.
<p>2. Trade and Other Receivables</p> <p>Trade debtors are recognized initially at fair value and subsequently measured at amortized cost.</p> <p>The valuation and existence of trade debtors represent a significant area of focus in our audit due to its materiality to the consolidated financial statements. Management's assertion of the completeness, existence, and valuation of trade debtors is critical in determining the accuracy of the consolidated financial statements.</p> <p>Considering the significance of the above matter to the consolidated financial statements being a material item, we have identified this as a key audit matter for the current year audit.</p>	<p>Our audit approach regarding trade debtors includes the following among other things:</p> <ul style="list-style-type: none"> We performed extensive procedures to address the risk of material misstatement associated with trade debtors. Our audit included the confirmation of selected receivables with external parties, evaluation of the methodology for the allowance for doubtful debts, and assessment of the recoverability of individual account balances. We tested the effectiveness of internal controls over the recognition and measurement of trade debtors. We reviewed the subsequent realization of the selected receivables after the cutoff date.

Other Information

The Company's Board of Directors are responsible for the Other Information presented in the Annual Report and Accounts of 2079-80 together with the consolidated financial statements. Our opinion on the consolidated financial statements does not cover the Other Information and, accordingly, we do not express an audit opinion or, except as explicitly stated below, any form of assurance conclusion thereon. Our responsibility is to read the Other Information and, in doing so, consider whether, based on our consolidated financial statements audit work, the information therein is materially misstated or inconsistent with the Consolidated Financial Statements or our audit knowledge. Based solely on that work we have not identified material misstatements in the Other Information. We have nothing to report on the Other Information in this regard.

Responsibilities of the Management and Those Charged with Governance for the Consolidated Financial Statements

Management is responsible for the preparation and fair presentation of the consolidated financial statements in accordance with the Nepal Financial Reporting Standards (NFRSs) and for such internal control as management determines necessary to enable the preparation of consolidated financial statements that are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

In preparing the consolidated financial statements, management is responsible for assessing the Group's ability to continue as a going concern, disclosing, as applicable, matters related to going concern and using the going concern basis of accounting unless management wither intends to liquidate the Group or to cease operations, or has no realistic alternative but to do so.

Auditor's Responsibilities for the Audit of the Consolidated Financial Statements

Our objectives are to obtain reasonable assurance about whether the consolidated financial statements, as a whole, are free from material misstatement, whether due to fraud or error, and to issue an auditor's report that included our opinion. Reasonable assurance is a high level of assurance but is not a guarantee that an audit conducted in accordance with NSAs will always detect a material misstatement when it exists. Misstatements can arise from fraud or error and are considered material if, individually or in the aggregate, they could reasonably be expected to influence the economic decisions of users taken on the basis of these consolidated financial statements.

As part of an audit in accordance with NSAs, we exercise professional judgment and maintain professional skepticism throughout the audit. We also:

- Identify and assess the risks of material misstatement of the consolidated financial statements, whether due to fraud or error, design and perform audit procedures responsive to those risks, and obtain audit evidence that is sufficient and appropriate to provide a basis for our opinion. The risk of not detecting material misstatement resulting from fraud is higher than for one resulting from error, as fraud may involve collusion, forgery, intentional omissions, misrepresentations or the override of internal control.
- Obtain an understanding of internal control relevant to the audit in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances, but not for the purpose of expressing an opinion on the effectiveness of the Group's internal control.
- Evaluate the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of accounting estimates and related disclosures made by the management.
- Conclude on the appropriateness of management's use of the going concern basis of accounting and based on the audit evidence obtained, whether a material uncertainty exists related to events or conditions that may cast significant doubt on the Group's ability to continue as a going concern. If we conclude that a material uncertainty exists, we are required to draw attention in our auditor's report to the related discloses in the consolidated financial statement or, if such disclosures are inadequate, to modify our audit opinion. Our conclusions are based on the audit evidence obtained up to the date of our auditor's report. However, future events or conditions may cause the Group to cease to continue as a going concern.
- Evaluate the overall presentation, structure and content of the consolidated financial statements, including the disclosures, and whether the consolidated financial statements represent the underlying transactions and events in a manner that achieves fair presentation.
- Obtain sufficient appropriate audit evidence regarding the financial information of the entity or business activities within the Group to express an opinion on consolidated financial statements.

Reports on other Legal and Regulatory Requirements

We have obtained information and explanations asked for, which, to the best of our knowledge and belief, were necessary for the purpose of our audit. In our opinion, the Consolidated Statement of Financial Position, the Consolidated Statement of Profit or Loss, the Consolidated Statement of Changes in Equity and the Consolidated Statement of Cash Flows, have been prepared in accordance with the requirements of the Companies Act, 2063 and are in agreement with the books of account maintained by the Company and proper books of account as required by law maintained by the Company including relevant records relating to preparation of the aforesaid consolidated financial statements have been kept so far as it appears from our examination of those books and records of the Company.

To the best of our information and according to explanations given to us and so far appeared from our examination of the books of account of the Company, we have not come across cases where board of directors or any employees of the Company have acted contrary to the provisions of law relating to the accounts, or committed any misappropriation or caused loss or damage to the group and violated any directives of Companies Act 2063 or acted in a manner to jeopardize the interest and security of the Company and investors.

FCA Anil Paudel

Proprietor

A.P & Associates

Chartered Accountants

Kathmandu

Date: 24th kartik, 2080

UDIN: 231209CA00784JnhbB

Consolidated Statement of Financial Position

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

Particulars	Note	Group Balance		Stand Alone	
		31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
ASSETS					
Non-Current Assets					
Property, Plant and Equipments	4	68,483,322	50,846,113	60,659,997	50,846,113
Intangible Assets	5	4,353,191	547,842	4,353,191	547,842
Trade and Other Receivables	6	20,381,653	-	20,381,653	-
Investment	7	20,000,000	5,000,000	36,000,000	5,000,000
Total Non-Current Assets		113,218,166	56,393,955	121,394,841	56,393,955
Current Assets					
Inventories		199,150,081	151,564,075	198,503,219	151,564,075
Trade and Other Receivables	6	223,795,705	107,947,257	231,052,140	107,947,257
Investment	7	23,201,859	43,865,603	23,201,859	43,865,603
Income Tax Assets	15	5,422,067	5,106,571	5,413,450	5,106,571
Prepayments	8	2,183,822	1,607,639	2,183,822	1,607,639
Cash & Cash Equivalents	9	89,288,801	5,915,180	67,203,332	5,915,180
Deferred Tax Assets	12	25,561,065	32,852,423	25,561,065	32,852,423
Total Current Assets		568,603,400	348,858,749	553,118,887	348,858,748
Total Assets		681,821,566	405,252,704	674,513,728	405,252,703
EQUITY AND LIABILITIES					
Equity					
Equity Share Capital	10	560,000,000	360,000,000	560,000,000	360,000,000
Share Call Money					
Other Equity	11	(63,604,002)	(83,467,244)	(60,602,694)	(83,467,244)
Total Equity		496,395,998	276,532,756	499,397,306	276,532,756
Liabilities					
Non-Current Liabilities					
Deferred Tax Liabilities	12				
Total Non-Current Liabilities		-	-	-	-
Current Liabilities					
Trade and Other Financial Liabilities	13	81,585,019	71,650,823	71,275,872	71,650,823
Provisions	14	4,852,139	2,375,125	4,852,139	2,375,124
Short Term loan	16	98,988,410	54,694,000	98,988,410	54,694,000
Total Current Liabilities		185,425,568	128,719,948	175,116,421	128,719,947
Total Equity and Liabilities		681,821,566	405,252,704	674,513,728	405,252,703

See accompanying notes to the Muktinath Krishi Company Limited Consolidated Financial Statements (1-27)

For Muktinath Krishi Company Limited

Ganesh Poudel
Head of Finance

Ramsharan Timalisina
Deputy General Manager

Bharat Raj Dhakal
Chairman

As per our report of even date

Sitaram Kaphle
Director

Tulsi Ram Dhakal
Director

Mohan Kumar Basnet
Director

Anil Paudel
Proprietor
A.P. & Associates, Chartered
Accountants

Shikha Maskey
Director

Govinda Bahadur Raut
Director

Kathmandu, 24th Karthik, 2080

Consolidated Statement of Profit or Loss

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

Particulars	Note	Group Balance		Stand Alone	
		31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Revenue from Operations	16	399,758,358	192,069,773	392,547,695	192,069,773
Less: Cost of Goods Sold	18	295,969,442	148,145,350	289,193,129	148,145,350
Gross Profit		103,788,917	43,924,423	103,354,566	43,924,423
Other Income	17	2,512,220	2,818,320	2,511,095	2,818,320
Total Income		106,301,136	46,742,743	105,865,661	46,742,743
Operating Expenses					
Personnel Expenses	19	41,237,146	29,724,803	40,149,966	29,724,803
Other Operating Expenses	20	25,314,648	118,178,985	22,965,044	118,178,985
Financial Expenses	21	12,182,620	6,316,578	12,182,620	6,316,578
Depreciation and Amortisation Expenses	4 & 5	13,195,119	7,051,719	13,195,119	7,051,719
Total Operating Expenses		91,929,533	161,272,085	88,492,749	161,272,085
Non Operating (Income)/Expenses	22	277,517	907,330	277,517	907,330
Total Expenses		92,207,050	162,179,415	88,770,266	162,179,415
Profit before Income Tax		14,094,086	(115,436,672)	17,095,394	(115,436,672)
Current Tax		-	-	-	-
Deferred Tax		6,623,108	(29,533,018)	6,623,108	(29,533,018)
Total Tax Expenses		6,623,108	(29,533,018)	6,623,108	(29,533,018)
Profit for the Period		7,470,978	(85,903,654)	10,472,287	(85,903,654)
Basic Earning Per Share (EPS)	23	1.33	(23.86)	1.87	(23.86)

See accompanying notes to the Muktinath Krishi Company Limited Consolidated Financial Statements (1-27)

For Muktinath Krishi Company Limited

Ganesh Poudel
Head of Finance

Ramsharan Timalisina
Deputy General Manager

Bharat Raj Dhakal
Chairman

As per our report of even date

Sitaram Kaphle
Director

Tulsi Ram Dhakal
Director

Mohan Kumar Basnet
Director

Anil Paudel
Proprietor
A.P. & Associates, Chartered
Accountants

Shikha Maskey
Director

Govinda Bahadur Raut
Director

Kathmandu, 24th Karthik, 2080

Consolidated Statement of Comprehensive Income

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

Particulars	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Profit for the year	7,470,978	(85,903,654)	10,472,287	(85,903,654)
Other Comprehensive Income, net of Income Tax				
a) Items that will not be reclassified to profit or loss				
Gains/(losses) from investments in equity instruments measured at fair value	2,673,003	(22,431,861)	2,673,003	(22,431,861)
Gains/(losses) on revaluation	-	-	-	-
Actuarial gains/(losses) on defined benefit plans	-	-	-	-
Income tax relating to above items	(668,251)	5,607,965	(668,251)	5,607,965
Net Other Comprehensive Income that will not be reclassified to profit or loss	2,004,752	(16,823,896)	2,004,752	(16,823,896)
b) Items that are or may be reclassified to profit or loss				
Gains/(losses) on cash flow hedge			-	-
Exchange gains/(losses) (arising from translating financial assets of foreign operation)			-	-
Income tax relating to above items			-	-
Reclassify to profit or loss			-	-
Net other comprehensive income that are or may be reclassified to profit or loss			-	-
c) Share of other comprehensive income of associate accounted as per equity method			-	-
Other comprehensive income for the year, net of income tax	2,004,752	(16,823,896)	2,004,752	(16,823,896)
Total comprehensive income for the year	9,475,731	(102,727,550)	12,477,039	(102,727,550)

See accompanying notes to the Muktinath Krishi Company Limited Consolidated Financial Statements (1-27)

For Muktinath Krishi Company Limited

Ganesh Poudel
Head of Finance

Ramsharan Timalisina
Deputy General Manager

Bharat Raj Dhakal
Chairman

As per our report of even date

Sitaram Kaphle
Director

Tulsi Ram Dhakal
Director

Mohan Kumar Basnet
Director

Anil Paudel
Proprietor
A.P. & Associates, Chartered
Accountants

Shikha Maskey
Director

Govinda Bahadur Raut
Director

Kathmandu, 24th Karthik, 2080

Consolidated Statement of Change in Equity (Group)

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

A. Equity Share Capital	
	Amount in Rs
Opening Balance	360,000,000
Changes in Equity Share Capital during the year	200,000,000
Balance as at 31 Ashad 2080	560,000,000

B. Other Equity					
Particulars	Reserves & Surplus				Total Other Equity
	Share Premium	Retained Earnings	Capital Reserve	Fair Value Reserve	Amount in Rs
As at 32 Ashad 2079	-	(67,900,527)	1,257,179	(16,823,896)	(83,467,244)
Adjustment/Restatement		1,148,702			1,148,702
Restated Opening Balance	-	(66,751,826)	1,257,179	(16,823,896)	(82,318,543)
Profit for the year		7,470,978			7,470,978
Share Issue Expenses		(500,000)			(500,000)
Share Distribution	9,738,810				9,738,810
Reversal of Fair Value Reserve		(8,736,590)		8,736,590	-
Change in Fair Value		-		2,004,752	2,004,752
As at 31 Ashad 2080	9,738,810	(68,517,437)	1,257,179	(6,082,554)	(63,604,002)

See accompanying notes to the Muktinath Krishi Company Limited Consolidated Financial Statements (1-27)
 For Muktinath Krishi Company Limited

Ganesh Poudel
 Head of Finance

Ramsharan Timalsina
 Deputy General Manager

Bharat Raj Dhakal
 Chairman

As per our report of even date

Sitaram Kaphle
 Director

Tulsi Ram Dhakal
 Director

Mohan Kumar Basnet
 Director

Anil Paudel
 Proprietor
 A.P. & Associates, Chartered
 Accountants

Shikha Maskey
 Director

Govinda Bahadur Raut
 Director

Kathmandu, 24th Karthik, 2080

Consolidated Statement of Change in Equity (Stand Alone)

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

A. Equity Share Capital		Amount in Rs.
Opening Balance		360,000,000
Changes in Equity Share Capital during the year		200,000,000
Balance as at 31 Ashad 2080		560,000,000

B. Other Equity					
Particulars	Reserves & Surplus				Total Other Equity
	Share Premium	Retained Earnings	Capital Reserve	Fair Value Reserve	Amount in Rs
Opening Balance	-	13,199,045	1,257,179	4,463,627	18,919,851
Adjustment/Restatement	-	340,455	-	-	340,455
Restated Opening Balance	-	13,539,499	1,257,179	4,463,627	19,260,306
Profit for the year	-	(85,903,654)	-	-	(85,903,654)
Share Distribution	-	-	-	-	-
Reversal of Fair Value Reserve	-	4,463,627	-	(4,463,627)	-
Change in Fair Value	-	-	-	(16,823,896)	(16,823,896)
As at 32 Ashad 2079	-	(67,900,527)	1,257,179	(16,823,896)	(83,467,244)
Adjustment/Restatement	-	1,148,702	-	-	1,148,702
Restated Opening Balance	-	(66,751,826)	1,257,179	(16,823,896)	(82,318,543)
Profit for the year	-	10,472,287	-	-	10,472,287
Share Issue Expenses	-	(500,000)	-	-	(500,000)
Share Distribution	9,738,810	-	-	-	9,738,810
Reversal of Fair Value Reserve	-	(8,736,590)	-	8,736,590	-
Change in Fair Value	-	-	-	2,004,752	2,004,752
As at 31 Ashad 2080	9,738,810	(65,516,129)	1,257,179	(6,082,554)	(60,602,694)

See accompanying notes to the Muktinath Krishi Company Limited Consolidated Financial Statements (1-27)

For Muktinath Krishi Company Limited

Ganesh Poudel
Head of Finance

Ramsharan Timalisina
Deputy General Manager

Bharat Raj Dhakal
Chairman

As per our report of even date

Sitaram Kaphle
Director

Tulsi Ram Dhakal
Director

Mohan Kumar Basnet
Director

Anil Paudel
Proprietor
A.P. & Associates, Chartered
Accountants

Shikha Maskey
Director

Govinda Bahadur Raut
Director

Kathmandu, 24th Karthik, 2080

Consolidated Statement of Cash Flow

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

Particulars	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
CASH FLOW FROM OPERATING ACTIVITIES:				
Profit Before Income Tax	14,094,086	(137,868,533)	17,095,394	(137,868,533)
Adjustments for:				
Depreciation and Amortization Expense	13,195,119	7,051,719	13,195,119	7,051,719
Interest Income	(1,260,008)	(2,522,321)	(1,260,008)	(2,522,321)
Income from Portfolio Management Services	-	-	-	-
Change in Fair Value of Securities	(133,730)	-	(133,730)	-
Profit/Loss on Sale of Fixed Assets	(146,118)	-	(146,118)	-
Operating Profit Before Working Capital Changes	25,749,349	(133,339,136)	28,750,657	(133,339,136)
Movements in Working Capital:				
(Increase)/decrease in Inventories	(47,586,006)	(100,258,771)	(46,939,144)	(100,258,771)
(Increase)/decrease in Trade and Other Receivables	(136,230,101)	32,965,241	(143,486,536)	32,965,241
(Increase)/decrease in Other Current Assets	(891,679)	(2,202,831)	(883,062)	(2,202,831)
Increase/(decrease) in Other Financial Liabilities	9,934,196	57,823,715	(374,951)	57,823,715
Increase/(decrease) in Other Liabilities	46,771,424	56,587,106	46,771,425	56,587,106
Income Taxes Paid (Net of Refunds)	-	-	-	-
Net Cash Flows Generated / (Used) from Operating Activities (A)	(102,252,817)	(88,424,675)	(116,161,611)	(88,424,675)
CASH FLOW FROM INVESTING ACTIVITIES:				
Interest Received	1,260,008	2,522,321	1,260,008	2,522,321
(Increase)/decrease in Investment	8,336,747	34,809,061	(7,663,253)	34,809,061
Income from Sale of Securities	133,730	-	133,730	-
Payments for purchase of Property, Plant and Equipment	(30,686,278)	(35,978,995)	(22,862,953)	(35,978,995)
Payments for Intangible Assets	(3,951,399)	(24,000)	(3,951,399)	(24,000)
Profit/Loss on Sale of Fixed Assets	146,118	-	146,118	-
Net Cash Flows (Used) / Generated from Investing Activities (B)	(24,761,073)	1,328,388	(32,937,748)	1,328,388
CASH FLOW FROM FINANCING ACTIVITIES:				
Increase in Equity Share Capital	200,000,000	-	200,000,000	-
Adjustment/ Restatement in Retaining Earning	648,701	340,454	648,701	340,454
Increase in Share Premium	9,738,810	-	9,738,810	-
Increase in Capital Reserve	-	-	-	-
Net Cash Flows (Used in) from Financing Activities (C)	210,387,511	340,454	210,387,511	340,454
Total Cash Flow from Operating, Investing and Financing Activities (A+B+C)	83,373,621	(86,755,833)	61,288,152	(86,755,833)
Opening Cash and Cash Equivalents	5,915,180	92,671,013	5,915,180	92,671,013
Closing Cash and Cash Equivalents	89,288,801	5,915,180	67,203,332	5,915,180

See accompanying notes to the Muktinath Krishi Company Limited Consolidated Financial Statements (1-27)

For Muktinath Krishi Company Limited

Ganesh Poudel
Head of Finance

Ramsharan Timalina
Deputy General Manager

Bharat Raj Dhakal
Chairman

As per our report of even date

Sitaram Kaphle
Director

Tulsi Ram Dhakal
Director

Mohan Kumar Basnet
Director

Anil Paudel
Proprietor

Shikha Maskey
Director

Govinda Bahadur Raut
Director

A.P. & Associates, Chartered Accountants

Kathmandu, 24th Karthik, 2080

Significant Accounting Policies and Notes to the Consolidated Financial Statements

For the period ended 31 Ashad 2080 (01 Shrawan 2079 to 31 Ashad 2080)

1. Corporate Information

Muktinath Krishi Company Limited (“the Company”) is a public limited Company established on 14th Bhadra 2075 (30 Aug 2018), under the provisions of Companies Act-2063 of Nepal, with the registration no. 197475/075/076. The registered office of the Company and the principal place of business is located at Basundhara, Kathmandu with regional offices at Pokhara, Chitwan, Butwal, Birendranagar and Itahari.

The Company’s activity involves, predominantly, business of agricultural products including production, trading and marketing of the agro products, agriculture related consultancy services, seeds, agricultural research and development and technology transfer. Company Services Areas includes Crop Management, Agriculture Mechanization, Promoting Livestock Development, Agribusiness Consultation etc. Company has been working on the development of Agriculture Ecosystem through Institutional Value Chain Management.

Details of the Consolidated Subsidiaries

a) Muktinath Agro Machinery Company Limited

Muktinath Agro Machinery Company Limited is working in research, development, and manufacturing agricultural machinery and technologies easily accessible to Nepali soil, geography, and farmers. Its goal is to make agriculture more technology-friendly, ultimately benefiting farmers in Nepal.

b) Muktinath Fertilizer Bank Limited

Muktinath Fertilizer Bank is a pioneering resource-efficient fertilizer bank, boosting crop productivity and advocating sustainable soil management through locally sourced materials and eco-friendly farming practices in Nepal.

c) Muktinath Food Bank Limited

Muktinath Food Bank works in the field of food promotion in the country by producing, processing, value addition, food literacy, and consumer interest protection of agricultural products according to consumer demand.

d) Muktinath Livestock Bank Limited

The Company offers a comprehensive range of services to support farmers and businesses across the entire livestock value chain through quality input supplies, farm level skill development and capacity strengthening, consultation services through field experts and animal products industry establishment.

e) Muktinath Nursery Bank Limited

Muktinath Nursery Bank is one stop solution for Nursery and is committed to promoting sustainable and environmentally friendly practices in the horticultural and agricultural sectors. We strive to contribute to the growth and well-being of farmers, gardeners, and landscaping professionals by providing high-quality nursery saplings, products, and equipment along with expert guidance.

f) Muktinath Seed Bank Limited

The Company is primarily engaged in the production and trade of premium-quality seeds for cereals, vegetables, and flowers. The Company also plays a crucial role in supervising farmers’ cultivation methods and delivering technical assistance, thus enhancing the development of a stronger and more efficient value chain network.

g) Muktinath Trading Limited

Muktinath Trading’s activity involves, predominantly, trading of products and ancillary services and its marketing.

h) Muktinath Herbal Bank Limited

The Company is working to build sustainable business system for the promotion of herbal sector in Nepal. The

purpose of this institution is to focus on the value chain management of the herbal sector that could lead to improved livelihood of the rural people along with organizational development and management by encouraging and facilitating the identification, collection, processing and production of these plants and ultimately contributing to the globalization of these natural products.

2. Basis of Preparation

2.1. Statement of Compliance

The Financial Statements have been prepared and presented under the historical cost convention, on accrual basis and in accordance with Nepal Financial Reporting Standard (NFRS), issued by Accounting Standard Board (ASB) of the Institute of Chartered Accountants of Nepal.

Approval of Financial Statements:

The accompanied Financial Statements have been approved and authorized for issue by the Board of Directors in its meeting held on 24th Karthik 2080 and have been recommended for approval by shareholders in the Annual General Meeting.

2.2. Reporting Period

The Company follows the Nepalese Financial Year based on Nepali calendar starting from 1st Shrawan 2079 and ending on 31st Ashad 2080. (17th July 2022 to 16th July 2023).

2.3. Changes in Accounting Policies

The accounting policies adopted are consistent with those of previous Financial Year. There has been no change in accounting policies as compared to that of previous year which would have any significant effect on these financials.

2.4. Going Concern

The Board of Directors and Company's management have made an assessment of the Company's ability to continue as a going concern and satisfied that it has the resources to continue in business for the foreseeable future. Furthermore, the Company is not aware of any material uncertainties that may cast significant doubt upon the Company's ability to continue as a going concern and they do not intend either to liquidate or to cease operations of it. Therefore, the Financial Statements continue to be prepared on the going concern basis.

2.5. Basis of consolidation

Where the Company has the power, either directly or indirectly, to govern the financial and operating policies of another entity or business so as to obtain benefits from its activities, it is classified as a subsidiary. The consolidated Financial Statements present the results of the Company and its subsidiaries (“the Group”) as if they formed a single entity. In the statement of financial position, the acquiree's identifiable assets, liabilities and contingent liabilities are initially recognised at their fair values at the acquisition date. The results of acquired operations are included in the consolidated statement of income from the date on which control is obtained. They are de-consolidated from the date of control ceases.

2.6. Non-Controlling Interest

For business combinations the Company recognised any non-controlling interest in the acquiree at the non-controlling interest's proportionate share of the acquiree's net assets. The Groups subsidiaries are wholly owned by the Company. Hence, there are no non-controlling interest as on the reporting date.

2.7. Transactions Eliminated on Consolidation

Intra-group balances and transactions, and any unrealised gains arising from intra-group transactions, are eliminated in preparing the consolidated Financial Statements. Unrealised gains arising from transactions

with associates and jointly controlled entities are eliminated to the extent of the Group’s interest in the enterprise. Unrealised gains arising from transactions with associates are eliminated against the investment in the associate. Unrealised losses are eliminated in the same way as unrealised gains, but only to the extent that there is no evidence of impairment.

2.8. Use of Estimates

The preparation of Financial Statements in conformity with NFRS requires management to make judgments, estimates and assumptions, in the application of accounting policies that affect the reported amounts of assets, liabilities, incomes and expenses. Actual results may differ from these estimates. Continuous evaluation is done on the estimation and judgments based on historical experience and other factors, including expectations of future events that are believed to be reasonable. Any revisions to accounting estimates are recognized prospectively in current and future periods.

2.9. Functional and Presentation Currency

The functional currency of the Company is Nepalese Rupee in which the Financial Statements has been presented. All values are rounded to the nearest rupee except where otherwise presented.

3. Significant Accounting Policies

3.1. Revenue Recognition

Revenue from sales of goods is recognized on transfer of all significant risks and rewards of ownership to the buyer. Significant risk and rewards of ownership is transferred upon the products leaving the warehouse and/or establishment from which the products are being sold. Sales are recognized net of trade discounts, price reduction, and indirect coverage subsidy, rebates and sales taxes.

Interest income from financial assets is recognized when it is probable that economic benefits will flow to the Company and the amount of income can be measured reliably. Interest income is accrued on a timely basis. Other revenues are recognized on accrual basis when the amount of revenue can be estimated reliably and benefits is estimated to flow into the Company.

Dividend income is recognised in the income statement when the right to receive payment is established.

3.2. Foreign Currency Transactions

Transactions entered into by the Company in a currency other than the currency of primary economic environment in which it operates are recorded at the rates ruling when the transactions occur. Exchange differences arising on foreign currency transactions settled during the year are recognized in the Statement of Profit or Loss. Unsettled foreign currency monetary assets and liabilities, if any are translated at the rates ruling at the reporting date. Exchange differences, if any arising on the retranslation of unsettled monetary assets and liabilities are recognized immediately in profit or loss statement.

3.3. Property, Plant and Equipment (PPE)

Recognition and measurement: Property, plant and equipment (PPE) are measured at cost less accumulated depreciation and impairment losses, if any. Cost includes expenditures directly attributable to the acquisition of the asset.

Depreciation: Property, plant and equipment (PPE) are depreciated over the estimated useful life, on a straight-line basis, from the day the assets are ready for intended use. Assets acquired under financial lease and leasehold improvements are amortized over the lower of estimated useful life and lease term.

The estimated useful lives of assets for the current period of significant items of property, plant and equipment are as follows:

Category	Estimated Useful Life
Leasehold Asset	As per lease agreement
Building and Structures	20 years
Plastic and Similar Structures	5 years
Computer & Accessories	5 years
Vehicle (Four-Wheeler)	7 years
Vehicle (Two-Wheeler)	5 years
Furniture & Fixtures	5 years
Plant & Machineries	5 years
Office Equipment & Machineries	5 years
Other fixed asset like flex print board, battery etc.	2 years
Software	5 years

The Company adopts cost model for entire class of PPE. The Company has not measured any PPE at revaluation model or at fair value. The items of PPE are measured at cost less accumulated depreciation and any accumulated impairment losses. Assets having acquisition cost less than or equal Rs. 5,000/- before VAT, have been booked as an expense in the Statement of Profit & Loss.

Disposals: On disposal of an item of property, plant and equipment, the difference between the net disposal proceeds and its carrying amount is taken to the income statement.

3.4. Intangible Assets

Intangible Assets are stated at acquisition cost, net of accumulated amortization and accumulated impairment losses, if any.

Acquired computer software are capitalised on the basis of the costs incurred to acquire and bring to use the specific software. Direct expenditure, which enhances or extends the performance of computer software beyond its specifications and which can be reliably measured, is recognised as a capital improvement and added to the original cost of the software. These costs are amortized over the estimated useful life of 5 year. Costs associated with maintaining computer software are recognised as an expense as incurred.

Research and Development

Expenditure on research activities, undertaken with the prospect of gaining new scientific/ technical knowledge and understanding, is recognized in the income statement as an expense as incurred. Expenditure on development activities, whereby research findings are applied to a plan or design for the production of new or substantially improved products and processes, is capitalized if the product or process is technically and commercially feasible and the Company has sufficient resources to complete development. The expenditure capitalized includes the cost of materials, direct labor and an appropriate proportion of overheads. Other development expenditure is recognized in the income statement as an expense as incurred. Capitalized development expenditure is stated at cost less accumulated amortization and impairment losses.

3.5. Biological Assets

Biological Assets are measured at initial recognition and at each balance sheet date at their fair value less costs to sell, with any resulting gain or loss recognized in the income statement. Costs to sell include all costs that would be necessary to sell the assets, including costs necessary to get the assets to market. Biological assets are measured using the present value of expected net cash flows from the sale of an asset discounted at a current market determined rate. The objective of a calculation of the present value of expected net cash flows is to determine the fair value of a biological asset. The difference between fair value less costs to sell and total production costs is allocated to biological assets held in stock as of each

reporting date as a fair value adjustment.

The Company does not have any Biological Assets during the reporting period.

3.6. Financial Assets & Financial Liabilities

i. Trade and Other Receivables

Trade receivables are recognised initially at fair value and subsequently measured at amortised cost.

ii. Inventories

Inventories are initially recognized at cost and subsequently at the lower of cost or net realizable value. Net realizable value is the estimated selling price in the ordinary course of business, less the estimated cost of completion and estimated cost necessary to make the sale. Full provision is made for an obsolete stock that cannot be used or is damaged or defective or cannot be sold in the market.

The cost is determined on First-In First-Out (FIFO) method or weighted average method and includes expenditure incurred in acquiring the inventories and bringing them to their present location and condition.

iii. Taxation

Income tax expenses comprises of Current Tax and Deferred Tax charge.

Current tax is determined in accordance with Income Tax Act 2058. The income tax expense which is recognized in the Statement of Profit & Loss, except to the extent it relates to items recognized directly in Equity or Other Comprehensive Income in which case it is recognized in Equity or in Other Comprehensive Income. Current tax is the amount expected or paid to tax authorities in respect of the current year, using the tax rates and tax laws enacted or substantively enacted on the reporting date and any adjustment to tax payable in respect of prior years.

Deferred tax is recognized on temporary differences between the carrying amounts of assets and liabilities in the balance sheet and the amounts attributed to such assets and liabilities for tax purposes. Deferred tax liabilities are generally recognized for all taxable temporary differences and deferred tax assets are recognized to the extent that it is probable that future taxable profits will be available against which deductible temporary difference can be utilized. Deferred tax is calculated using the tax rates expected to apply in the periods in which the assets will be realized or the liabilities settled, based on tax rates and laws enacted, or substantially enacted, by the balance sheet date. Deferred tax assets and liabilities are offset when they arise in the same tax reporting group and relate to income taxes levied by the same taxation authority, and when the group has legal right to offset.

iv. Investment

Investments, which are readily realizable and intended to be held for not more than one year from the date on which such investments are made, are classified as current investments. All other investments are classified as non-current investments. On initial recognition, all investments are measured at cost. The cost comprises purchase price and directly attributable acquisition charges such as brokerage, fee and duties. At the reporting period, Investment are recognized at Fair Value/Market Value and the Gain/Loss recognized in Other Comprehensive Income.

v. Cash and Cash Equivalents

Cash and Cash Equivalents are defined as Cash on Hand, Demand Deposits and short term highly liquid investments, readily convertible to known amounts of cash and subject to insignificant risk of changes in

value.

vi. Trade and other payables

Trade and other payables are initially recognized at fair value and subsequently carried at amortized cost.

vii. Leases

The Group has applied IFRS 16 using the modified retrospective approach for Leases existing before Shrawan 01, 2079. The Group recognises a Right-of-Use asset and a Lease Liability at the lease commencement date. The Right-of-Use asset is initially measured at cost, which comprises the initial amount of the Lease Liability adjusted for any lease payments made at or before the commencement date, plus any initial direct costs incurred and an estimate of costs to dismantle and remove the underlying asset or to restore the underlying asset or the site on which it is located, less any lease incentives received.

The Right-of-Use asset is subsequently depreciated using the straight-line method from the commencement date to the earlier of the end of the useful life of the Right-of-Use asset or the end of the lease term. The estimated useful lives of Right-of-Use assets are determined on the basis of lease contract. In addition, the Right-of-Use asset is periodically reduced by impairment losses, if any, and adjusted for certain re-measurements of the lease liability.

The Lease Liability is initially measured at the present value of the lease payments that are not paid at the commencement date, discounted using the interest rate implicit in the lease or, if that rate cannot be readily determined, the Group's incremental borrowing rate. Generally, the Group uses its incremental borrowing rate as the discount rate which is 12% for the current Financial Year.

Lease payments included in the measurement of the Lease Liability comprise the following:

- Fixed payments, including in-substance fixed payments;
- Variable lease payments that depend on an index or a rate, initially measured using the index or rate as at the commencement date;
- Amounts expected to be payable under a residual value guarantee; and
- The exercise price under a purchase option that the Group is reasonably certain to exercise, lease payments in an optional renewal period if the Group is reasonably certain to exercise an extension option, and penalties for early termination of a lease unless the Group is reasonably certain not to terminate early.

The Lease Liability is measured at amortised cost using the effective interest method. It is remeasured when there is a change in future lease payments arising from a change in an index or rate, if there is a change in the Group's estimate of the amount expected to be payable under a residual value guarantee, or if the Group changes its assessment of whether it will exercise a purchase, extension or termination option.

When the Lease Liability is remeasured in this way, a corresponding adjustment is made to the carrying amount of the Right-of-Use asset, or is recorded in profit or loss if the carrying amount of the Right-of-Use asset has been reduced to zero.

The Group presents Right-of-Use assets that do not meet the definition of Investment Property in 'Property, Plant and Equipment' and Lease Liabilities in 'Trade and Other Financial Liabilities' in the statement of financial position.

Short-term leases and leases of low-value assets

The Group has elected not to recognise Right-of-Use assets and lease liabilities for short-term leases of machinery that have a lease term of 12 months or less and leases of low-value assets.

viii. Share Capital

Financial Instruments issued by the Company are classified as equity only to the extent that they do not meet the definition of a financial liability or financial asset. The Company's equity shares are classified as

equity instruments.

ix. Contingencies, Provisions and Commitments

A provision is created where there is a present obligation as a result of a past event that probably requires an outflow of resources and a reliable estimate can be made of the amount of the obligation.

A contingent liability is disclosed when there is a possible or a present obligation that may, but probably will not, require an outflow of resources. Where there is a possible or a present obligation and the likelihood of outflow of resources is remote, no provision or disclosure is made.

The Company do not have substantial amount of contingent liabilities against its name and has not made any commitments whatsoever to affect the financial statement.

3.7. Cash Flow Statement

Cash flows are reported using the indirect method, whereby net profit before tax is adjusted for the effects of transactions of a non-cash nature and any deferrals of accruals of past or future cash receipts or payments. The cash flows from regular revenue generating & investing activities of the Company are segregated.

4. Property, Plant and Equipment and Capital Work-in-Progress (Group)	Lease Hold Assets	Building & Structures	Computer & Accessories	Plant & Machineries	Furniture & Fixtures	Vehicles	Office Equipments & Others	Other Fixed Assets	Under Construction Assets	Right of use Assets	Total
Cost											
Balance at 32 Ashad 2079	15,830,494	4,091,660	2,856,046	100,000	1,898,840	7,722,298	3,358,364	258,195	-	25,973,412	62,089,310
Additions during the year	3,869,818	220,096	942,695	-	1,490,570	2,254,035	2,351,991	-	30,740,210	25,035,582	66,904,998
Acquisition	3,869,818	220,096	942,695	-	1,490,570	2,254,035	2,351,991	-	30,740,210	-	41,869,416
Capitalizations	-	-	-	-	-	-	-	-	-	25,035,582	25,035,582
Adjustments	200,000	-	118,425	-	-	-	(318,425)	-	-	(13,568,887)	(13,568,887)
Disposal during the year	-	(1,715,857)	-	-	-	-	(18,318)	(3,220)	(21,581,000)	-	(23,318,395)
Balance at 31 Ashad, 2080	19,900,313	2,595,899	3,917,167	100,000	3,389,410	9,976,333	5,373,612	254,975	9,159,210	37,440,107	92,107,026
Depreciation and Impairment Losses											
Balance at 32 Ashad 2079	1,383,977	1,712,892	670,566	49,432	645,352	2,834,176	1,118,682	230,778	-	2,597,341	11,243,197
Charge for the year	3,297,275	623,835	713,382	20,000	411,618	1,217,279	735,918	26,768	-	6,002,994	13,049,069
Previous Year	3,206,099	475,161	594,894	20,000	379,768	1,103,185	604,324	26,768	-	-	6,410,200
Addition	91,176	148,674	118,487	-	31,850	114,093	131,594	-	-	6,002,994	6,638,869
Adjustments	141,930	-	136,777	-	-	-	(278,707)	-	-	-	-
Disposals	-	(661,114)	-	-	-	-	(487,6)	(2,572)	-	-	(668,562)
Balance at 31 Ashad, 2080	4,823,183	1,675,613	1,520,724	69,432	1,056,971	4,051,455	1,571,016	254,975	-	8,600,335	23,623,704
Net book value											
As on Ashad end 2079	14,446,517	2,378,768	2,185,481	50,568	1,253,488	4,888,122	2,239,682	27,417	-	23,376,071	50,846,113
As on Ashad end 2080	15,077,130	920,286	2,396,443	30,568	2,332,440	5,924,878	3,802,596	-	9,159,210	28,839,772	68,483,322

4. Property, Plant and Equipment and Capital Work-in-Progress (Stand Alone)	Lease Hold Assets	Building & Structures	Computer & Accessories	Plant & Machineries	Furniture & Fixtures	Vehicles	Office Equipments & Others	Other Fixed Assets	Under Construction Assets	Right of use Assets	Total
Cost											
As on 1st Shrawan	2,041,985	4,091,660	1,387,933	100,000	1,205,609	7,722,298	2,215,118	258,195	7,087,516	-	26,110,314
Additions during the year	13,788,509	-	1,468,113	-	693,231	-	1,143,246	-	(7,087,516)	25,973,412	35,978,996
Acquisition	6,700,993	-	1,468,113	-	693,231	-	1,143,246	-	-	25,973,412	35,978,996
Capitalizations	7,087,516	-	-	-	-	-	-	-	(7,087,516)	-	-
Disposal during the year	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balance at 32 Ashad 2079	15,830,494	4,091,660	2,856,046	100,000	1,898,840	7,722,298	3,358,364	258,195	-	25,973,412	62,089,310
Additions during the year	3,869,818	220,096	942,695	-	1,490,570	2,254,035	2,351,991	-	22,916,885	25,035,582	59,081,673
Acquisition	3,869,818	220,096	942,695	-	1,490,570	2,254,035	2,351,991	-	22,916,885	25,035,582	59,081,673
Capitalizations	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Adjustments	200,000	-	118,425	-	-	-	(318,425)	-	-	(13,568,887)	(13,568,887)
Disposal during the year	-	(1,715,857)	-	-	-	-	(18,318)	(3,220)	(21,581,000)	-	(23,318,395)
Balance at 31 Ashad, 2080	19,900,313	2,595,899	3,917,167	100,000	3,389,410	9,976,333	5,373,612	254,975	1,335,885	37,440,107	84,283,701
Depreciation and Impairment Losses											
As on 1st Shrawan	414,255	894,560	200,348	29,432	348,811	1,730,991	614,714	101,681	-	-	4,334,792
Charge for the year	969,722	818,332	470,218	20,000	296,541	1,103,185	503,968	129,098	-	2,597,341	6,908,405
Previous Year	408,397	818,332	277,587	20,000	241,122	1,103,185	443,024	129,098	-	-	3,440,744
Addition	561,325	-	192,631	-	55,419	-	60,945	-	-	2,597,341	3,467,661
Disposals	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Balance at 32 Ashad 2079	1,383,977	1,712,892	670,566	49,432	645,352	2,834,176	1,118,682	230,778	-	2,597,341	11,243,197
Charge for the year	3,297,275	623,835	713,382	20,000	411,618	1,217,279	735,918	26,768	-	6,002,994	13,049,069
Previous Year	3,206,099	475,161	594,894	20,000	379,768	1,103,185	604,324	26,768	-	6,002,994	6,410,200
Addition	91,176	148,674	118,487	-	31,850	114,093	131,594	-	-	6,002,994	6,638,869
Adjustments	141,930	-	136,777	-	-	-	(278,707)	-	-	-	-
Disposals	-	(661,114)	-	-	-	-	(4,876)	(2,572)	-	-	(608,562)
Balance at 31 Ashad, 2080	4,823,183	1,675,613	1,520,724	69,432	1,056,971	4,051,455	1,571,016	254,975	-	8,600,335	23,623,704
Net book value											
As on Ashad end 2078	1,627,730	3,197,400	1,187,585	70,568	856,798	5,991,307	1,600,404	156,514	7,087,516	-	21,775,522
As on Ashad end 2079	14,446,517	2,378,768	2,185,481	50,568	1,253,488	4,888,122	2,239,682	27,417	-	23,376,071	50,846,113
As on Ashad end 2080	15,077,150	920,286	2,396,443	30,568	2,332,440	5,924,878	3,802,596	0.00	1,335,885	28,839,772	60,659,997

Note: Additional Disclosures Related to Right of Use Assets is provided at Note No 26.1.

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

5. Intangible Assets	Group Balance		Stand Alone	
	Computer Software & Others	Total Group	Computer Software & Others	Total Intangible Assets
As on 1st Shrawan	706,250	706,250	706,250	706,250
Additions /Acquisitions	24,000	24,000	24,000	24,000
Disposals	-	-	-	-
	-	-	-	-
Balance at 32 Ashad 2079	730,250	730,250	730,250	730,250
Additions /Acquisitions	3,951,399	3,951,399	3,951,399	3,951,399
Disposals	-	-	-	-
	-	-	-	-
Balance at 31 Ashad, 2080	4,681,649	4,681,649	4,681,649	4,681,649
	-	-	-	-
Amortisation and Impairment Losses				
As on 1st Shrawan	39,093	39,093	39,093	39,093
	-	-	-	-
Charge for the year	143,315	143,315	143,315	143,315
Impairment losses	-	-	-	-
Balance as at 32 Ashad 2079	182,408	182,408	182,408	182,408
	-	-	-	-
Charge for the year	146,050	146,050	146,050	146,050
Impairment losses	-	-	-	-
Balance at 31 Ashad, 2080	328,458	328,458	328,458	328,458
	-	-	-	-
Net book value				
As on Ashad end 2078	667,157	667,157	667,157	667,157
As on Ashad end 2079	547,842	547,842	547,842	547,842
As on Ashad end 2080	4,353,191	4,353,191	4,353,191	4,353,191

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

6. Trade and Other Receivables	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Trade Debtors	182,438,809	79,451,921	177,042,268	79,451,921
Advance to Suppliers	22,228,942	9,376,158	22,228,942	9,376,158
VAT Receivable	8,604,086	8,249,428	8,558,659	8,249,428
LC/TT Margin	2,429,030	5,937,776	2,429,030	5,937,776
Seed Trial & Registration Advance	3,260,000	2,620,000	3,260,000	2,620,000
Input/ Seed Production Advance	114,660	114,660	114,660	114,660
Staff Advances	1,532,422	1,308,180	1,532,422	1,308,180
Rent Deposit	250,000	210,000	250,000	210,000
Community Based Agriculture Farming Center of Excellence Plan	20,381,653	-	20,381,653	-
Other Deposits	1,318,313	566,071	1,318,313	566,071
Other Receivables	1,619,442	113,063	1,619,442	113,063
Receivable from Subsidiaries	-	-	12,698,403	-
Total	244,177,357	107,947,257	251,433,792	107,947,257
Non - Current Portion	20,381,653	-	20,381,653	-
Current Portion	223,795,705	107,947,257	231,052,140	107,947,257

Trade and Other Receivables are non-interest bearing receivables. Non - Current Portion consists of Community Based Farming Center of Excellence Plan. Further information about this plan has been disclosed in Note no. 26.2.

7. Investment	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Long Term Investment				
Investment in Subsidiaries	-	-	16,000,000	-
Nepal Warehousing Company Ltd	20,000,000	5,000,000	20,000,000	5,000,000
Sub-Total	20,000,000	5,000,000	36,000,000	5,000,000
Short Term Investment				
Investment in Portfolio Management Service	23,201,859	43,865,603	23,201,859	43,865,603
Sub-Total	23,201,859	43,865,603	23,201,859	43,865,603
Total	43,201,859	48,865,603	59,201,859	48,865,603

7.1. Investment in Portfolio Management Services

Name of the Company	FY 2079/80			FY 2078/79	
	Qty	Market Value	Purchase Cost	Market Value	Purchase Cost
Api Power Company Ltd	8,400	1,654,800	1,581,780	1,427,391	1,654,314
Arun Valley Hydropower Development Company Ltd	3,340	851,700	2,067,727	1,513,425	2,841,593
Asian Life Insurance Company Ltd	-	-	-	1,011,962	2,078,824
Bottlers Nepal (Terai) Ltd	-	-	-	390,000	364,423
Chhimek Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd	3,186	3,186,000	3,250,644	2,981,000	3,373,083
Citizen Investment Trust	1,586	3,313,154	4,536,547	10,178,205	15,048,365
Forward Microfinance Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd	-	-	-	429,300	112,995
Garima Bikas Bank Ltd	2,138	865,890	1,129,676	1,122,300	1,731,500
Goodwill Finance Company Ltd	-	-	-	544,409	928,179
National Life Insurance Company Ltd	3,200	2,064,000	3,036,128	1,887,944	3,570,308
Nepal Bank Ltd	2,091	520,659	876,443	1,358,880	1,949,491
Nepal Life Insurance Company Ltd	-	-	-	2,219,337	3,959,600
Nepal Reinsurance Company Ltd	-	-	-	354,270	660,571
NIC Asia Bank Ltd	7,500	5,953,500	7,005,300	6,096,960	8,182,190
NIC Asia Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd	2,000	1,458,000	3,141,600	2,665,690	4,869,480
Nirdhan Utthan Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd	-	-	-	1,949,626	1,646,485
Premier Insurance Company (Nepal) Ltd	-	-	-	328,896	633,028
Prudential Insurance Company Ltd	-	-	-	742,632	1,701,865
Shikhar Insurance Company Ltd	-	-	-	2,891,481	5,956,343
Shine Resunga Development Bank Ltd	1,978	759,552	934,130	514,895	934,127
Siddhartha Bank Ltd	4,273	1,081,069	1,511,018	1,150,794	1,510,996
Standard Chartered Bank Nepal Ltd	-	-	-	32,893	32,946
Swabalamban Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd	1,658	1,493,195	2,240,936	1,685,792	2,240,941
Swabhimaan Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd	-	-	-	337,219	315,814
Vijaya Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd	-	-	-	18,800	-
Prime Life Insurance Company Ltd	1	340	-	-	-
Mirmire Laghubitta Bittiya Sanstha Ltd	-	-	-	31,500	-
Total		23,201,859	31,311,929	43,865,601	66,297,461

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

8. Prepayments	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Prepaid Rental	-	1,420,834	-	1,420,834
Prepaid Expenses	1,834,282	103,246	1,834,282	103,246
Prepaid Insurance	349,540	83,559	349,540	83,559
Total	2,183,822	1,607,639	2,183,822	1,607,639

9. Cash & Cash Equivalents (CCE)	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
a. Cash on hand	17,284	32,590	17,284	32,590
b. Balances with Banks and Financial Institution				
Call & Current Accounts	85,971,517	2,582,590	63,886,048	2,582,590
Term deposits carried at amortised cost	3,300,000	3,300,000	3,300,000	3,300,000
Total	89,288,801	5,915,180	67,203,332	5,915,180

Cash and Cash Equivalents includes cash balance in hand, demand deposits with bank, other short term highly liquid investments with original maturity of three months or less.

10. Share Capital	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Authorized Share Capital : (1,00,00,000 Equity Shares of Rs 100 each)	1,000,000,000	1,000,000,000	1,000,000,000	1,000,000,000
Issued Share Capital : FY 2079/80 (70,00,000 Equity Shares of Rs 100 each); FY 2078/79 (40,00,000 Equity Shares of Rs 100 each)	700,000,000	400,000,000	700,000,000	400,000,000
Paid-up Share Capital FY 2079/80 (56,00,000 Equity Shares of Rs 100 each paid up); FY 2078/79 (56,00,000 Equity Shares of Rs 100 each paid up)	560,000,000	360,000,000	560,000,000	360,000,000

Out of the total Issued Shares, 56,00,000 equity shares are offered to promoters & balance 14,00,000 equity shares were allocated to the general public. The IPO Application was under review during the reporting period and was subsequently approved by the SEBON on 2080/06/10.

The shareholding pattern on the company is as follows.

Shareholder Category	No. of Share	% of holding
Muktinath Bikas Bank Ltd	1,555,500	27.78%
Bharat Raj Dhakal	148,000	2.64%
Tulsi Ram Dhakal	140,217	2.50%
Narayan Kumar Shrestha	109,263	1.95%
Sitaram Kaphle	78,220	1.40%
Bhagwati Lamichane	63,888	1.14%
Gautam Prasad Khanal	56,666	1.01%
Others Shareholders (Holding less than 1% of total share)	3,448,246	61.58%
Total	5,600,000	100.00%

11. Other Equity	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Retained Earnings	(68,517,437)	(67,900,527)	(65,516,129)	(67,900,527)
Share Premium	9,738,810	-	9,738,810	-
Capital Reserve	1,257,179	1,257,179	1,257,179	1,257,179
Fair Value Reserve	(6,082,554)	(16,823,896)	(6,082,554)	(16,823,896)
Total	(63,604,002)	(83,467,244)	(60,602,694)	(83,467,244)

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

12. Deferred Tax Assets/ Liabilities	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Deferred Tax Assets/(liabilities)	25,561,065	32,852,423	25,561,065	32,852,423
Total	25,561,065	32,852,423	25,561,065	32,852,423

12.1 Deferred Tax Assets/ Liabilities

Particulars / Items	Group/Stand Alone		
	Deferred Tax Assets	Deferred Tax Liabilities	Deferred Tax Assets/(Liabilities)
Gross Block - PPE	2,011,887	-	2,011,887
Gross Block - Intangible Asset	-	65,070	(65,070)
Provision	1,213,035	-	1,213,035
Lease Liability	7,597,894	-	7,597,894
Right to Use Assets	-	7,209,943	(7,209,943)
Investment	(2,027,518)	-	(2,027,518)
Income Tax Loss	24,040,782	-	24,040,782
Deferred Tax Assets/(Liabilities)	32,836,079	7,275,013	25,561,065

Deferred Tax (Assets)/Liabilities as on Ashad end, 2079	(32,852,423)
Deferred Tax Assets/(Liabilities) as on Ashad end, 2080	25,561,065
Deffered Tax Income/Loss	(7,291,358)
Deffered Tax Income/Loss recognized in P&L	(6,623,108)
Deffered Tax Income/Loss recognized in OCI	(668,251)
Deffered Tax Income/Loss Directy recognized in Equity	

13. Trade and Other Financial Liabilities	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Trade Creditors	35,794,290	21,799,015	29,723,225	21,799,015
Other Creditors	3,452,910	3,275,305	3,442,826	3,275,305
Community Based Agriculture Farming Center of Excellence Plan	-	9,457,540	-	9,457,540
Advance Received from Party	4,892,830	3,924,595	995,920	3,924,595
Staff Payable	2,521,609	4,514,818	2,521,609	4,514,818
TDS Payable	1,341,973	2,654,785	1,168,485	2,654,785
Audit Fee Payable	256,100	73,875	98,500	73,875
Other Payables	2,933,731	712,465	2,933,731	712,465
Rent Payable	-	256,955	-	256,955
Lease Liability	30,391,575	24,981,471	30,391,575	24,981,471
Total	81,585,019	71,650,823	71,275,872	71,650,823

Additional Disclosures related to Lease Liability provided at Note no. 26.1.

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

14. Provisions	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Provision for Gratuity	2,532,002	1,366,226	2,532,002	1,366,226
Provision for Leave Enchasmant	2,320,136	1,008,900	2,320,136	1,008,900
Total	4,852,139	2,375,125	4,852,139	2,375,125

15. Income Taxes

15.1 Income Tax Assets	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Advance Income Tax	1,200,000	1,200,000	1,200,000	1,200,000
TDS Receivable upto FY 2076-77	5,387,601	5,387,601	5,387,601	5,387,601
TDS Receivable for FY 2077-78	2,558,842	2,558,842	2,558,842	2,558,842
TDS Receivable for FY 2078-79	1,218,702	1,218,702	1,218,702	1,218,702
TDS Receivable for FY 2079-80	315,497	-	306,880	-
Less: Provision for current tax upto FY 2076-77	(5,258,574)	(5,258,574)	(5,258,574)	(5,258,574)
Income Tax Assets/ (Liabilities)	5,422,067	5,106,571	5,413,450	5,106,571

15.2. Income tax recognised in Statement of Profit and Loss	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Income Tax Expenses				
Current year	-	-	-	-
Adjustments for prior years	-	-	-	-
Total (A)	-	-	-	-
Deferred tax:				
Origination and reversal of temporary differences	6,623,108	(29,533,018)	6,623,108	(29,533,018)
Recognition of previously unrecognised tax losses	-	-	-	-
Total (B)	6,623,108	(29,533,018)	6,623,108	(29,533,018)
Income tax expense recognised in the Statement of P & L (A+B)	6,623,108	(29,533,018)	6,623,108	(29,533,018)

16. Short Term Loan	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Demand Loan	47,598,000	45,000,000	47,598,000	45,000,000
Trust Receipt Loan	51,390,410	9,694,000	51,390,410	9,694,000
Total	98,988,410	54,694,000	98,988,410	54,694,000

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

16. Revenue from Operations	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Sales	196,922,078	101,483,974	193,938,770	101,483,974
Exempt Sales	247,321,507	102,568,923	243,094,152	102,568,923
Sales to CASA Project	-	3,692,338	-	3,692,338
Less: Sales Return	(44,485,227)	(15,675,462)	(44,485,227)	(15,675,462)
Total	399,758,358	192,069,773	392,547,695	192,069,773

17. Other income	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Income from Portfolio Management Service	179,537	-	179,537	-
Interest Income on Bank Deposits	1,260,008	2,522,321	1,260,008	2,522,321
Miscellaneous Income	1,072,675	295,999	1,071,550	295,999
Total	2,512,220	2,818,320	2,511,095	2,818,320

18. Cost of Goods Sold	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Opening Stock	151,564,075	51,305,304	151,564,075	51,305,304
Cost of Purchase	331,204,656	240,526,890	323,781,481	240,526,890
Direct Expenses:				
Loading/Unloading Charges	2,115,411	1,108,465	2,115,411	1,108,465
Packaging Costs	1,831,647	740,979	1,831,647	740,979
Transportation Expenses	6,340,879	2,578,642	6,340,879	2,578,642
Other Direct Expenses	2,062,855	3,449,145	2,062,855	3,449,145
Total Direct Expenses	12,350,792	7,877,230	12,350,792	7,877,230
Less: Closing Stock	199,150,081	151,564,075	198,503,219	151,564,075
Total Cost of Goods Sold	295,969,442	148,145,350	289,193,129	148,145,350

Costs of Purchase include the purchase price, import and tax-related duties, transport costs, insurance during transportation, handling costs, and other costs that are directly attributable to the acquisition of goods, materials, and services and to make the goods and services ready to sale.

19. Employee Benefits Expenses	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Salaries & Wages	36,731,663	26,508,117	35,644,484	26,508,117
Intern Expenses	460,310	188,937	460,310	188,937
Employee Provident Fund Expenses	1,447,564	898,702	1,447,564	898,702
Leave Expenses	1,431,832	1,173,425	1,431,832	1,173,425
Gratuity Expenses	1,165,777	955,622	1,165,777	955,622
Total	41,237,146	29,724,803	40,149,966	29,724,803

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

20. Other Operating Expenses	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Branding, Promotion & Market Research	5,365,966	4,703,386	5,365,966	4,703,386
Rent Expenses	2,034,194	1,709,287	434,194	1,709,287
AGM Expenses	244,505	161,821	244,505	161,821
Audit Fee	260,000	75,000	100,000	75,000
Professional Consultancy Fees	1,062,466	1,420,104	1,062,466	1,420,104
Training & Demonstration Expenses	57,108	3,387,947	57,108	3,387,947
Farm Operation & Development Expenses	-	1,029,525	-	1,029,525
Meeting Allowance	455,000	747,000	455,000	747,000
Deposit Written off	-	92,293,628	-	92,293,628
Bank Charges	795,227	394,394	795,087	394,394
Annual Maintenance charge	143,070	104,295	143,070	104,295
Meeting Expenses	290,663	76,771	290,663	76,771
Communication Expenses	891,168	721,989	891,168	721,989
Annual Management Charges	-	1,539,993	-	1,539,993
Insurance Charges	881,353	221,775	881,353	221,775
Lodging and Fooding Expenses	2,610,177	1,889,620	2,610,177	1,889,620
Staff Welfare Costs	326,669	297,561	326,669	297,561
Staff Refreshment Expenses	126,584	396,962	126,584	396,962
Power & Fuel	1,557,502	1,181,232	1,557,502	1,181,232
Water, Electricity and Office Utilities	860,693	885,010	759,789	885,010
Printing, Stationery and Small Accessories	1,436,554	1,796,509	1,390,054	1,796,509
Registration and Renewal	773,600	226,938	440,100	226,938
Selling and Distribution Expenses	908,336	485,334	894,576	485,334
Security Expenses	293,500	290,957	293,500	290,957
Travelling Expenses	939,369	599,738	849,429	599,738
Fines & Penalties	222,968	40,228	222,968	40,228
Repair and Maintenance	650,097	190,094	650,097	190,094
Office Maintenance Costs	432,279	305,834	432,279	305,834
Vehicle Expenses	231,785	167,785	231,785	167,785
Other Office Expenses	1,463,816	838,268	1,458,956	838,268
Total	25,314,648	118,178,985	22,965,044	118,178,985

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

21. Financial Expenses	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Interest Expenses	9,891,791	3,114,056	9,891,791	3,114,056
Interest Expenses on Leases	2,290,829	3,202,522	2,290,829	3,202,522
Total	12,182,620	6,316,578	12,182,620	6,316,578

22. Non Operating (Income)/Expenses	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Foreign Exchange (Gain)/Loss	557,366	(7,658)	557,366	(7,658)
(Profit)/Loss on Sale of Fixed Assets	(146,118)	-	(146,118)	-
(Profit)/Loss on Sale of Securities	(133,730)	914,988	(133,730)	914,988
Total	277,517	907,330	277,517	907,330

23. Earnings per share	Group Balance		Stand Alone	
	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079	31 Ashad 2080	32 Ashad 2079
Profit for the year	7,470,978	(85,903,654)	10,472,287	(85,903,654)
Weighted average number of equity shares	5,600,000	3,600,000	5,600,000	3,600,000
Basic /diluted earnings per share	1.33	(23.86)	1.87	(23.86)

Basic EPS is computed by dividing the Profit or loss attributable to the equity shareholders of the company for the period by the weighted average number of ordinary shares outstanding during the reporting period.

24. Events after the Reporting Period

Muktinath Krishi Company Ltd. having authorized share capital of 1 Arba and the paid up capital of 70 Crore has allocated the 20% of its share capital to the General Public as per the decision of AGM on 2079.06.20. Previously, the Company's paid up capital was 40 Crore with 10% allocated to the General Public. The company had initially submitted its application for the Initial Public Offering (IPO) of public shares to the Securities Board of Nepal (SEBON) on 2078/11/20. The Application was under review during the reporting period and was subsequently approved by the SEBON on 2080/06/10. The allotment process of the share capital is under process as on the signing date.

25. Related Party Disclosures

Parents exercising the Control over the Company

- a) Muktinath Bikas Bank Limited - Parent Company holding 27.78% of Total Share

Parties where the Company holds the Control

- a) Muktinath Agro Machinery Company Limited - 100% holding Subsidiary Company
 b) Muktinath Fertilizer Bank Limited - 100% holding Subsidiary Company
 c) Muktinath Food Bank Limited - 100% holding Subsidiary Company
 d) Muktinath Livestock Bank Limited - 100% holding Subsidiary Company
 e) Muktinath Nursery Bank Limited - 100% holding Subsidiary Company
 f) Muktinath Seed Bank Limited - 100% holding Subsidiary Company
 g) Muktinath Trading Limited - 100% holding Subsidiary Company

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

Related Party Transactions

Related Party	Nature of Relation	Nature of Transaction	Amount
Muktinath Agro Machinery Co. Ltd.	Subsidiary Company	Receivable From Subsidiaries	530,187
Muktinath Agro Machinery Co. Ltd.	Subsidiary Company	Sale of Goods	1,626,228
Muktinath Fertilizer Bank Ltd.	Subsidiary Company	Receivable From Subsidiaries	2,438,803
Muktinath Fertilizer Bank Ltd.	Subsidiary Company	Sale of Goods	476,000
Muktinath Food Bank Ltd.	Subsidiary Company	Receivable From Subsidiaries	445,041
Muktinath Food Bank Ltd.	Subsidiary Company	Sale of Goods	1,071,592
Muktinath Livestock Bank Ltd.	Subsidiary Company	Receivable From Subsidiaries	240,571
Muktinath Livestock Bank Ltd.	Subsidiary Company	Sale of Goods	1,495,494
Muktinath Nursery Bank Ltd.	Subsidiary Company	Receivable From Subsidiaries	434,827
Muktinath Nursery Bank Ltd.	Subsidiary Company	Sale of Goods	985,629
Muktinath Seed Bank Ltd.	Subsidiary Company	Receivable From Subsidiaries	241,371
Muktinath Seed Bank Ltd.	Subsidiary Company	Sale of Goods	1,703,678
Muktinath Trading Ltd.	Subsidiary Company	Receivable From Subsidiaries	254,331
Muktinath Trading Ltd.	Subsidiary Company	Sale of Goods	288,000
Muktinath Herbal Bank Ltd.	Subsidiary Company	Receivable From Subsidiaries	466,653
Muktinath Bikas Bank Ltd.	Parent Company	Bank Balance	47,803,961
Muktinath Bikas Bank Ltd.	Parent Company	Fixed Deposit	3,300,000
Muktinath Bikas Bank Ltd.	Parent Company	Interest Income	1,228,492
Muktinath Capital	Group Company	Interest Expenses	563,014
Muktinath Capital	Group Company	Underwriting Commission	500,000

Key Management Personnel

- a) Mr. Bharat Raj Dhakal - Chairman
 b) Mr. Ramsharan Timalisina - Deputy General Manager

Key Managerial Personnel's Emoluments and Facilities

Related Party	Nature of Relation	Nature of Transaction	Amount
Bharat Raj Dhakal	Chairman	Employee Benefits	4,173,779
Ramsharan Timalisina	Deputy General Manager	Employee Benefits	1,915,344
Bharat Raj Dhakal	Chairman	Meeting Allowance	90,000
Sitaram Kaphle	Director	Meeting Allowance	80,000
Tulsi Ram Dhakal	Director	Meeting Allowance	70,000
Mohan Kumar Basnet	Director	Meeting Allowance	45,000
Prakash Prasad Shrestha	Director (Resigned)	Meeting Allowance	55,000
Bijay Kumar Gurung	Director (Resigned)	Meeting Allowance	55,000
Shikha Maskey	Director	Meeting Allowance	60,000

In addition to the above, the Key Managerial Personnel are entitled to the other benefits as per the policy of the company.

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

26.1 Lease

As on Ashad end, 2080	FY 2079/80	
	Group	MKCL
Property, Plant and Equipment	15,077,130	15,077,130
Right-of-Use Assets	28,839,772	28,839,772
Balance at Ashad 31st, 2080	43,916,902	43,916,902

Right-of-Use Assets

As on Ashad end, 2080	Group Balance		Stand Alone	
	Property	Total	Property	Total
Balance at Shrawan 1, 2079	9,807,184	9,807,184	9,807,184	9,807,184
Depreciation Charge for the Year	6,002,994	6,002,994	6,002,994	6,002,994
Balance at Ashad 31st, 2080	28,839,772	28,839,772	28,839,772	28,839,772

Additions for the Financial Year 2079/80 were Rs. 2.5 crore.

Lease Liabilities

As on Ashad end, 2080	FY 2079/80	
	Group	MKCL
Maturity Analysis – Contractual Undiscounted Cash Flows		
Less than One Year	8,603,444	8,603,444
One to five Years	25,225,024	25,225,024
More Than Five Years	8,954,968	8,954,968
Total undiscounted lease liabilities at Ashad end	42,783,437	42,783,437
Lease liabilities included in the Statement of Financial Position at Ashad end 2080	30,391,575	30,391,575
Current	5,613,011	5,613,011
Non-Current	24,778,563	24,778,563

Amounts recognised in Profit or Loss

As on Ashad end, 2080	FY 2079/80	
	Group	MKCL
Interest on Lease Liabilities	2,290,829	2,290,829
Expenses relating to Short-Term Leases	2,034,194	434,194

Amounts recognised in the Statement of Cash Flows

As on Ashad end, 2080	FY 2079/80	
	Group	MKCL
Total Cash Outflow for Leases	7,277,889	7,277,889

26.2 Community Based Agriculture Farming Center of Excellence Plan

Community Based Agriculture Farming Center of Excellence Plan is established under the contract between Muktinath Bikas Bank Limited (MNBBL) and the Company. The main aim of the agreement is to motivate the MNBBL's clients on research based commercial production and capacity building including learning center for the farmers of particular geography. The objective of the plan are:

- Establishment of the FCE with best quality standard and as per the project timeline.
- Smooth & regular operation of the FCE after establishment.
- Development of farming group including MNBBL's clients.
- Training & capacity building activities for the benefit of group and community.
- Submission of work in progress and project completion report on time.
- Facilitate MNBBL for the inspection and monitoring of FCE at any time.
- Share all the technical, financial and operational information as required for the MNBBL.

The details of operation from Community Based Agriculture Farming Center of Excellence Plan is given below:

Particulars	Amount
Contribution from Muktinath Bikas Bank Ltd	9,207,540
Contribution From Muktinath Krishi Company Ltd.	
Capital Contribution	15,777,904
Operational Contribution	4,603,749
Total Contribution till date	29,589,193

Notes to the Consolidated Financial Statement

As at 31 Ashad 2080 (16 July 2023)

27. Comparative Figures

Previous year figures have been reworked, regrouped, rearranged and reclassified wherever necessary to confirm to the current year’s presentation. The details of restatement in comparative figures are as follows:

Changes in Statement of Profit or Loss

Particulars	Restated Balance	As per Previous Year	Difference	Remarks
Profit for the Year	(85,903,654)	(102,727,550)	16,823,896	
Non-Operating (Income)/Expenses	914,988	23,346,849	22,431,861	Transfer to OCI
Deferred Tax (Income)/Expenses	(29,533,018)	(35,140,983)	(5,607,965)	Transfer to OCI
	(28,618,030)	(11,794,134)	16,823,896	

Changes in Statement of Change in Equity

	Restated Balance	As per Previous Year	Difference	Remarks
Transfer from Retained Earning to Fair Value Reserve	-	16,823,896	16,823,896	Transfer from OCI
	-	16,823,896	16,823,896	

For Muktinath Krishi Company Limited

Ganesh Poudel
Head of Finance

Ramsharan Timalsina
Deputy General Manager

Bharat Raj Dhakal
Chairman

As per our report of even date

Sitaram Kaphle
Director

Tulsi Ram Dhakal
Director

Mohan Kumar Basnet
Director

Anil Paudel
Proprietor
A.P. & Associates, Chartered
Accountants

Shikha Maskey
Director

Govinda Bahadur Raut
Director

Kathmandu, 24th Karthik, 2080

प्रबन्धपत्रमा प्रस्तवित संशोधन सम्बन्धी तीन महले विवरण

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडको
 प्रबन्धपत्र २०७५ मा तेश्रो संशोधन

प्रबन्धपत्रमा भएको व्यवस्था	प्रबन्धपत्रमा संशोधन गर्नुपर्ने वुँदाहरु	संशोधनको औचित्य पुष्टी
दफा ४ (अ) कृषितर्फको (ड) कृषि तथा पशुपन्छीको बीमाको लागि एजेन्टको रुपमा काम गर्ने ।	नर्सरी, वीउ विजन, बाली, पशुपन्छी, जलचर सम्बन्धी उत्पादन, प्रशोधन तथा उद्योग र वितरण लगायत सम्बन्धित क्षेत्रको निर्जीवन बीमा र कृषक, कृषि उद्यमी तथा उपभोक्ताहरुको जीवन बीमाको लागि एजेन्टको रुपमा काम गर्ने ।	बीमा सम्बन्धी पहुँचलाई कृषि उत्पादन, प्रशोधन र वितरणसम्मका मूल्य श्रृंखलाका ग्रामीण तथा पहुँच बाहिरका सरोकारवालाहरु समक्ष सहज रुपमा विस्तार गर्न ।
नभएको	जलश्रोत (पानी) को संकलन, भण्डारण, प्रशोधन र प्याकेजिङ्ग गरी राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय बजारीकरण गर्ने ।	कृषिजन्य उपजको उत्पादन र उपभोगसंग जलश्रोत प्रत्यक्ष रुपमा जोडिने हुँदा ।
नभएको	जलवायु परिवर्तन न्यूनिकरण तथा नियन्त्रणका लागि विभिन्न किसिमका अनुकुलन, उत्थानशील र रुपान्तरण सम्बन्धी सिप, प्रविधि, परामर्श तथा आवश्यक वस्तु तथा सेवाहरुको कारोबार गर्ने/गराउने । साथै कार्वन व्यापार सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने/गराउने ।	कृषिजन्य उपजको उत्पादन र उपभोगसंग जलश्रोत प्रत्यक्ष रुपमा जोडिने हुँदा ।
नभएको	पशुपन्छी तथा जलचरको बधशालाको स्थापना तथा मासु, दुध, फलफुल, तरकारी, अन्न, गेडागुडी, मसालाबाली लगायतका कृषि उपजहरुको प्रशोधन केन्द्र/उद्योग स्थापना गर्ने/गराउने ।	कृषि उपजहरुको मूल्य अभिवृद्धि गरी कृषकहरुको आयस्तर वृद्धि र उपभोक्ताहरुलाई गुणस्तरीय खाद्यान्नको उपलब्धता गर्न ।
नभएको	कृषि र सम्बन्धित क्षेत्रको व्यवसायमा आकर्षण वृद्धि, स्टार्टअप सेवा, प्राविधिक तथा लगानी सम्बन्धी परामर्श, व्यवसायीक क्षमता अभिवृद्धि गरी लघु, घरेलु र साना उद्यमीहरुको उद्यमशीलताको विकासको लागि उद्यमशीलता केन्द्रको स्थापना र संचालन गर्ने/गराउने ।	युवाहरुलाई उद्यमशीलता केन्द्र मार्फत कृषि उद्यमीको रुपमा विकास गर्न र भएका उद्यमीहरुको दिगो व्यवसाय सुनिश्चित गर्न ।
नभएको	कृषि मूल्य श्रृंखलामा कार्य गरिरहेका तथा गर्न इच्छुक स्वदेशी तथा विदेशी मध्यम तथा ठूला लगानीहरुको व्यवसायीक योजना तथा लगानी परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने र सहकार्यमा परियोजनाहरु संचालन गर्ने/गराउने ।	कृषिमा मध्यम तथा ठूलो लगानीलाई आकर्षित गर्दै व्यवस्थित रुपमा व्यवसाय संचालनको वातावरण निर्माण गर्न ।
नभएको	समुह, सहकारी र अन्य संस्थाहरूसंगको सहकार्यमा कृषि श्रोत केन्द्र, कृषि प्रशोधन केन्द्र, कृषि बजार केन्द्र र कृषि व्यवसाय परामर्श केन्द्रको स्थापना र संचालन गर्ने/गराउने ।	उत्पादन देखि बजारसम्मको मूल्य श्रृंखला विकास गरी दिगो कृषि चक्रको निर्माण गर्न ।

नभएको	कृषि, वन र सम्बन्धित क्षेत्रको मूल्य श्रृंखलामा डिजिटल र कृत्रिम तिक्ष्णता (Artificial Intelligence) मा आधारित प्रविधिहरूको विकास, प्रयोग र विस्तार गर्ने/गराउने ।	कृषि मूल्य श्रृंखलासंग सम्बन्धित क्रियाकलापहरूलाई प्रविधिमैत्री बनाई कृषि लागत घटाउन आवश्यक रहेको हुँदा ।
नभएको	सार्वजनिक निजी सहकारीको साभेदारीमा कृषि सम्बन्धी परियोजनाहरूको विकास र सहकार्यमा संचालन गर्ने/गराउने ।	कृषि जस्तो वृहत र अपरिहार्य क्षेत्रमा अर्थतन्त्रका सम्भावकहरूको उपस्थितिमा व्यवसायलाई दिगो रूपमा संचालन र विस्तार गर्न ।
नभएको	समुदायमा आधारित फार्म उत्कृष्टता केन्द्र, अनुसन्धान र विकास केन्द्र तथा नमुना फार्महरूको स्थापना गर्ने/गराउने ।	स्थानिय सिप, श्रोत, हावापानी र अन्य सम्भावनामा आधारित अनुसन्धान, विकास र प्रसारका कार्यहरू गर्न आवश्यक रहेको हुँदा

नियमावलीमा प्रस्तावित संशोधन सम्बन्धी तीन महले विवरण

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडको
 नियमावली २०७५ मा दोश्रो संशोधन

प्रबन्धपत्रमा भएको व्यवस्था	प्रबन्धपत्रमा संशोधन गर्नुपर्ने बुँदाहरू	संशोधनको औचित्य पुष्टी
नियम २५: मतदान	नियम २५: निर्वाचन तथा मतदान	नभएको शब्दलाई थप गरिएको ।
नभएको	नियम २५ (६): संस्थापक तथा सर्वसाधारण समुह तर्फको संचालकहरूको निर्वाचनका लागि संचालक समितिले निर्वाचन निर्देशिका बनाई सोही निर्देशिका बमोजिम गर्नेछ ।	संचालक निर्वाचनलाई व्यवस्थित गर्न आवश्यक नियमलाई थप गरिएको ।
नभएको	नियम ३१ को उपनियम (३) संचालक समितिको बैठक बापत, प्रति बैठक अध्यक्षको रु १०,००० र अन्य संचालकहरूको प्रति बैठक रु ८,००० हुनेछ ।	साधारण सभाले निर्णय गरेको विषयलाई नियमावलीमा समावेश गर्ने प्रयोजनार्थ ।
नियम ३४ को उपनियम (३) मा, प्रबन्ध संचालकको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा साधारण सभाको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।	नियम ३४ को उपनियम (३) मा, प्रबन्ध संचालकको पारिश्रमिक तथा अन्य सुविधा वार्षिक साधारण सभाले संचालक समितिलाई दिएको अख्तियारी बमोजिम संचालक समितिको बैठकको निर्णय बमोजिम हुनेछ ।	साधारण सभाको अख्तियारी बमोजिम संचालक समितिले संचालकको क्षमता तथा स्पष्ट काम, कर्तव्य र अधिकार सहित प्रबन्ध संचालकको नियुक्ति गर्न सक्ने भएको हुँदा ।

कृषिलाई गौरवान्वित बनाउँदै मुक्तिनाथ कृषि

मंसिर ८ गतेदेखि आईपीओ निष्कासन गर्दै मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी, कसले दिन पाउँछन् आवेदन?

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनीले मंसिर ८ गतेदेखि आईपीओ निष्कासन गर्ने भएको छ। कम्पनीले पहिलो चरणमा वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपालीहरूका लागि निष्कासन गरेको आईपीओ ब्रोडफोर्ट गेपछि दोस्रो चरणमा सर्वसाधारणका लागि आईपीओ निष्कासन गर्न लागेको हो।

कम्पनीले जारी पुँजी ७० करोड रुपैयाँको २० प्रतिशतले हुन आउने १४ करोड रुपैयाँ बराबरको सैद्य निष्कासन गर्न अनुमति पाएको थियो।

कम्पनीले पहिलो चरणको सोको १० प्रतिशतले हुन आउने १ करोड ४० लाख रुपैयाँ बराबरको प्रतिसेयर १०० रुपैयाँ अंकित मूल्यका १ लाख ४० हजार विना सैद्य

Our Network

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.
MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.
An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

कम्बाइन हार्मोस्टर

धान, गहुँ तथा मकै वाली काटने र फसल छुट्याउने

Upgraded Design | More Exquisite

Combine Harvester

प्रोक्सी फाराम दफा ७१ को उपदफा (३) संग सम्बन्धित

श्री सञ्चालक समिति
मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेड
का.म.न.पा. ०३, बसुन्धरा, काठमाण्डौ

विषय : प्रतिनिधि नियुक्त गरेको बारे ।

महोदय,

.....जिल्ला.....महा/उप/न.पा./गा.पा.वडा नं..... बस्ने म/हामी .....
.....त्यस कम्पनीको शेयरधनीको हैसियतले, मिति २०८० साल पौष २५ गते बुधवारका दिन हुने पाँचौं वार्षिक साधारण
सभामा म/हामी स्वयम् उपस्थित भई छलफल तथा निर्णयमा सहभागी हुन नसक्ने भएकाले, उक्त सभामा मेरो/हाम्रो तर्फबाट
भाग लिन तथा मतदान गर्नका लागि ..... जिल्ला ..... महा/ उप/न.पा.
I/गा.पा.वडा नं. .... बस्ने श्री .....लाई प्रतिनिधि नियुक्त गरी पठाएको छु / छौं ।

प्रोक्सी पाउनेको:

दस्तखत :

नाम :

हितग्राही(डिम्याट).नं.

शेयरधनी नं. :

शेयर संख्या :

मिति :

निवेदक:

दस्तखत :

नाम :

हितग्राही(डिम्याट).नं.

शेयरधनी नं. :

शेयर संख्या :

मिति :

द्रष्टव्य :

यो निवेदन साधारणसभा हुनुभन्दा कम्तीमा ४८ घण्टा अगावै कम्पनीको रजिष्टर्ड कार्यालय बसुन्धरा, काठमाण्डौमा पेश गरी
सम्नुपर्नेछ । शेयरधनी बाहेक अन्य व्यक्तिलाई प्रतिनिधि नियुक्त गर्न सकिने छैन ।

शेयरधनीको नाम: श्री .....शेयरधनी परिचय नं.: .....शेयर संख्या: .....

मिति २०८० साल पौष २५ गते बुधवारका दिन हुने, मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लिमिटेडको पाँचौं वार्षिक साधारण सभामा उपस्थित
हुन जारी गरिएको ।

प्रवेश-पत्र

.....
शेयरधनीको दस्तखत

.....
कम्पनी सचिव

साधारण सभामा भाग लिन आउँदा यो प्रवेश पत्रमा अनिवार्य रूपमा नाम, दस्तखत, शेयरधनी परिचय पत्र नं. तथा जम्मा शेयर
संख्या उल्लेख गरी साथमा लिई आउनु पर्नेछ ।

DOWNLOAD THE APP NOW!

कृषक देखि उपभोक्ता सम्म जोडिने सम्पूर्ण
सरोकारवालाहरुलाई अति आवश्यक पर्ने कृषि
सम्बन्धि फाइदाजनक जानकारीहरु समेटिएको
Muktinath Krishi App

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.

MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.

An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

कृषिमा निजी क्षेत्रको

पहिलो पब्लिक लिमिटेड कम्पनी

“मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी”

नेप्सेमा सूचीकृत भएको अवसरमा

मुक्तिनाथ विकास बैंक परिवार

हार्दिक बधाई र शुभकामना

व्यक्त गर्दछौं ।

- मुक्तिनाथ विकास बैंक परिवार -

मुक्तिनाथ विकास बैंक

MUKTINATH BIKAS BANK

“जनता बैंकमा होइन, बैंक जनतामा जानु पर्दछ”

मुक्तिनाथ कृषि कम्पनी लि.
MUKTINATH KRISHI COMPANY LTD.
An Associate Company of Muktinath Bikas Bank

Head Office

- Basundhara Ringroad, Kathmandu
- +977-01-4950097 | 4970097
- info@muktinathkrishi.com
- www.muktinathkrishi.com
- Farmers Call Center: 18105000033